

Namba

**Jinsi ya Kuwa na Uhakika Yesu Atarudi Mwaka
2030**

C. Luke Humphreys

Kitabu kinachoambatana na Kufundisha Historia Kabla
Haijatokea

2026

Orodha ya Yaliyomo

Jinsi ya Kusoma Kitabu Hiki	3
Jibu kwenye Ukurasa wa Kwanza	wa 4
SEHEMU YA I — SHERIA ZA MSINGI	5
Sura ya 1 — Sheria za Kuhesabu	5
Sura ya 2 — Kalenda Ipi, na Kwa Nini	8
Sura ya 3 — Kinachohesabiwa kama Ushahidi	11
SEHEMU YA PILI — SENTENSI MBILI	15
Sura ya 4 — Ezeieli 4: Magereza Mawili, Hukumu Mbili	15
Sura ya 5 — Mambo ya Walawi 26: Kuzidishwa na Saba	18
Sura ya 6 — Saa ya Israeli	26
Sura ya 7 — Saa ya Yuda	29
SEHEMU YA TATU — WIKI SABINI	35
Sura ya 8 — Majuma Sabini ya Danieli	35
SEHEMU YA NNE — MUUNGANO	47
Sura ya 9 — Saa Nne, Mwaka Mmoja	47
Sura ya 10 — Pasaka 2030: Tarehe ya Mwisho wa Matumizi	52
SEHEMU YA V — KUENZIA MWAKA HADI SIKU YA	55
Sura ya 11 — Miezi Mitano	55
Sura ya 12 — 1290 · 1260 · 1250 · 1335	59
Sura ya 13 — Mfuatano wa Sikukuu	63
Sura ya 14 — Pale Kalenda Mbili Zinapokubaliana	66
SEHEMU YA VI — UPINGA	69
Sura ya 15 — Pingamizi Kubwa Zaidi	69
Viambatisho	75
Kiambatisho A — Ratiba Kuu	75
Kiambatisho B — Kila Hesabu, Inaweza Kurudiwa	78
Kiambatisho C — Siku Inahesabika	79
Kiambatisho D — Kalenda ya Sikukuu 2025–2030, Hesabu Zote	80

Kiambatisho E — Maelezo ya Mfuatano wa Matukio	81
--	----

Jinsi ya Kusoma Kitabu Hiki

Usiniamini.

Huo si unyenyekevu. Ni mbinu. Kitabu hiki kinatoa dai maalum kuhusu mwaka maalum, na njia pekee ya uaminifu ya kutoa dai kama hilo ni kukupa vifaa vya kuviangalia kisha ujiondoe.

Kwa hivyo hivi ndivyo nilivyofanya. Kila nambari katika kitabu hiki imehesabiwa tena tangu mwanzo. Haikunakiliwa kutoka kwa kitabu changu cha awali. Haikuchukuliwa kwa uaminifu kutoka kwa walimu niliojifunza kutoka kwao.

Imehesabiwa upya, kutoka kwa pembejeo ghafi, katika lahajedwali linalojihesabu upya na kuniambia wakati kitu kimeacha kuongezwa. Lahajedwali hilo lilibaini makosa yangu mawili nilipokuwa nikijenga. Nimeacha makosa yote mawili kwenye rekodi, katika Sura ya 3, kwa sababu unapaswa kujua jinsi kitabu kinavyoonekana wakati mwandishi wake yuko tayari kusahihishwa na hesabu zake mwenyewe.

Hiki ndicho ninachokuomba wewe kama jibu. Soma sura tatu za kwanza kabla ya kusoma kitu kingine chochote.

Najua hivyo sivyo mtu anavyosoma kitabu cha unabii. Unataka tarehe. Tarehe ziko katika Sura ya 6, na sitajifanya sijui kwamba utapita mbele. Lakini sura tatu za kwanza ndizo ninazokuambia haswa jinsi ninavyohesabu, ni kalenda gani hasa ninayotumia na kwa nini, na hasa ni nini kinachohesabiwa kama ushahidi katika kitabu hiki na nini kisichohesabiwa. Kama ningekuambia hitimisho kwanza na mbinu baadaye, ungekuwa na haki ya kushuku kwamba nilichagua njia hiyo ili iendane na hitimisho. Kwa hivyo njia hiyo inakuja kwanza, kabla hujajua inaelekea wapi.

Hiyo ndiyo tofauti kati ya hesabu na hesabu. Hesabu hutaja sheria zake kabla ya kuhesabu. Hesabu hupata sheria inayotoa nambari iliyotaka.

Ujumbe wa sauti, kwa kuwa vitabu vya unabii vina sifa. Kama ningeweza, ningekupigia kelele. Nitakuambia kwamba lazima uchukue hatua sasa. Sifanyi uharaka kama mbinu ya mauzo; Ninakuambia kalenda ya Bwana na kukuonya uichukue hatua. Nitaelezea kile nilichokipata jinsi nilivyofunzwa kupanga tathmini ya akili: vyanzo, viwango vya kujiamini. Unachofanya nacho ni kati yako na Mungu. Siku zote kilikuwa hivyo. Sina jukumu la anwani yako ya milele, wewe ni. Ninaomba kwamba tuwe pamoja mbinguni, lakini ikiwa sivyo, utanifikiria kila baada ya miaka 1000 MILELE na kulia kwamba hukunisikiliza.

Jambo moja zaidi, na kisha tutaanza.

Utapata, ukitawanyika katika kitabu hiki, sehemu ambazo watu huona hoja yangu kuwa dhaifu. Hazijafichwa katika tanbihi; ziko katika maandishi kuu, katika sehemu ambayo ni muhimu. Hakuna viungo dhaifu katika mnyororo huu, lakini utapata baadhi ambayo unafikiri ni dhaifu . Wewe si mjinga; *bado hujaelewa* .

C. Luke Humphreys info@purelife2030.com

Jibu kwenye Ukurasa Mmoja

Kabla ya kazi, mwisho. Kwa hivyo unajua hii inaelekea wapi na unaweza kuniona nikifika huko.

Ezekieli 4 inarekodi hukumu mbili za gerezani. Mungu anamwambia nabii alale upande wake wa kushoto kwa siku 390 na upande wake wa kulia kwa siku 40 - siku kwa kila mwaka - akibeba uovu wa Nyumba ya Israeli na Nyumba ya Yuda. Mataifa mawili, sentensi mbili tofauti, saa mbili tofauti.

Mambo ya Walawi 26 inasema sheria ya kupanda kwa kasi. Mara nne katika sura moja, Mungu anasema kwamba ikiwa adhabu haitaleta toba, ataadhibu "mara saba zaidi." Maonyo manne, kuzidisha mara nne.

Hakuna nyumba iliyotubu. Kwa hivyo saa zote mbili ziliongezeka.

Saa ya Israeli. Miaka 390 inatokana na kuzingirwa kwa Yerusalemu na Waashuru mwaka wa 701 KK, ikiisha mwaka wa 311 KK. Hakuna toba. Ikizidishwa na saba: $390 \times 7 =$ miaka 2730, ikirudiwa kutoka mwanzo wa awali.

$$701 \text{ KK} + \text{miaka } 2730 = \mathbf{2030 \text{ BK}}$$

Saa ya Yuda. Miaka 40 inanzia kusulubiwa mwaka wa 30 BK hadi kuzingirwa kwa Yerusalemu mwaka wa 70 BK. Hakuna toba. Imezidishwa na saba: miaka 280, ikiisha mwaka wa 350 BK. Bado hakuna toba. Imezidishwa na saba tena — arobaini imezidishwa na saba mara mbili zaidi, $40 \times 7^2 =$ miaka 1960.

$$70 \text{ BK} + \text{miaka } 1960 = \mathbf{2030 \text{ BK}}$$

Saa mbili zaidi zinatua mwaka huo huo. Miaka elfu mbili — Yubile arobaini — tangu kusulubiwa kwa nchi 30 BK mnamo 2030. Na kizazi cha miaka themanini, kipindi cha Zaburi 90 kinatoa kwa maisha ya mtu mwenye nguvu, kinachohesabiwa kutoka tangazo la Knesset la Yerusalemu kama mji mkuu mnamo 23 Januari 1950, kinatua mnamo 2030. Sura ya 9 inakagua ni kwa kiasi gani hizi nne ziko huru kikweli, na jibu ni *dogo kuliko nilivyowahi kudai*.

Hukumu hizo zinaisha wakati wa Pasaka. Saa ya Yuda ilianza wakati wa Pasaka mwaka wa 70 BK, wakati Tito alipofunga kuta za Yerusalemu. Pasaka hadi Pasaka, miaka ya 1960, inatuleta kwenye msimu wa Pasaka wa 2030. Saa hiyo huweka mwaka; kuweka siku ndani ya msimu huo kunachukua hatua zaidi, iliyofanywa katika Sura ya 10, ambayo inatua tarehe 21 Nisani — siku ya mwisho ya Mikate Isiyotiwa Chachu, Aprili 24, 2030.

Kisha miezi mitano. Ufunuo 9:5 inatoa kipindi cha miezi mitano ambapo wanadamu

wanateswa na hawawezi kufa — wakiongozwa, sio kuangamizwa, kuelekea toba. Kuanzia 24 Aprili 2030 hadi **27 Septemba 2030** ni siku 157 kwa hesabu iliyojumuishwa — miezi mitano ya kalenda na siku tatu. Sura ya 11 inashughulikia siku hizo tatu badala ya kuzifupisha.

Ambayo ni Yom Teruah. Sikukuu ya Baragumu. Sikukuu inayofuata katika mfuatano ambao Yesu bado hajatimiza — Alitimiza sikukuu nne za masika kwa wakati uliopangwa wakati wa kuja Kwake kwa mara ya kwanza, na sikukuu tatu za vuli zimesalia.

Kila kitu kingine katika kitabu hiki ni kazi ya kuonyesha kwamba aya hizo saba ni kweli.

SEHEMU YA I — SHERIA ZA MSINGI

Kuanzisha mbinu kabla ya kujua inaelekea wapi.

Sura ya 1 — Sheria za Kuhesabu

Kuna toleo la kitabu hiki linaloruka sura hii. Ni kitabu kibaya zaidi.

Karibu kila hoja kuhusu tarehe za kinabii ambazo nimewahi kuziona zikianguka, zikianguka hapa — si kuhusu theolojia, si kuhusu historia, bali kuhusu mtu anayebadilisha kimya kimya jinsi alivyohesabu sehemu ya mwisho. Kwa hivyo kabla sijahesabu chochote, nitakuambia sheria nne ninazohesabu. Zinatumika kwa kila hesabu katika kitabu hiki bila ubaguzi. Ukinikuta nikivunja moja, nimefanya kosa na unapaswa kusema hivyo.

Kanuni ya 1 — Hesabu zinajumuisha sehemu zote mbili za mwisho

Maandiko yanaposema kipindi ni siku 1260, mimi huchukua siku ya kwanza kuwa siku ya kuanzia yenyewe, na siku 1260 kuwa siku ya mwisho. Miisho yote miwili inahesabiwa.

Hii si rahisi. Ni jinsi Kiebrania kinavyohesabu wakati, na uthibitisho safi zaidi ni tohara.

Mambo ya Walawi 12:3 inaamuru kwamba mvulana atahiriwe siku ya nane. Mtoto aliyezaliwa Jumapili atahiriwe Jumapili inayofuata. Hesabu muda uliopita na hiyo ni siku saba. Maandiko yanaiita siku ya nane. Siku ya kuzaliwa ni siku ya kwanza - tarehe ya kuanza inahesabiwa.

Esta anafanya jambo lile lile na kulifanya liwe wazi. Anamwambia Mordekai afunge kwa siku tatu, usiku na mchana (Esta 4:16), na kisha andiko linasema aliingia kwa mfalme “siku ya tatu” (Esta 5:1) — siku ya tatu ya kufunga kwa siku tatu, si siku inayofuata. Na Sikukuu ya Majuma huhesabiwa siku hamsini kuanzia Malimbuko huku Malimbuko yenyewe yakihesabiwa, ndiyo maana Pentekoste hufika mahali inapotua.

Kwa hivyo: **inajumuisha, pande zote mbili, kila wakati.**

Unapoangalia hesabu za siku yangu kwenye timeanddate.com — na natumai utafanya hivyo, kwa sababu hiyo ndiyo maana yake — weka tiki kwenye kisanduku kilichoandikwa **“Jumuisha tarehe ya mwisho katika hesabu.”** Kila hesabu. Kila wakati. Iache bila tiki na utapata jibu siku moja baada ya langu na unadhani nimefanya kosa.

Sheria hii pia ndiyo nilipofanya moja ya makosa mawili niliyoyataja katika utangulizi. Niliipata mwenyewe, na ninaichapisha kwa sababu kiwango katika kitabu hiki kinanihusu kwanza.

Katika kitabu changu cha kwanza, *Kufundisha Historia Kabla Haijatokea*, nilichapisha picha mbili za skrini kutoka kwenye tovuti hiyo kama ushahidi. Mojawapo, ikionyesha hesabu ya siku 1290, imefungua kisanduku. Nyingine, ikionyesha hesabu ya siku 1260, imeweka **alama**. Sheria mbili tofauti, kurasa nne mbali, katika kitabu kinachotetea usahihi.

Picha zote mbili za skrini hutoa jibu sahihi kwa tarehe waliyojikita. Hitimisho halikuwahi kuwa hatarini. Mbinu ilikuwa — kitabu kinachohesabu njia mbili hakina sheria ya kuhesabu hata kidogo.

Kitabu hiki kinahesabu njia moja.

Kanuni ya 2 — Siku huanza jua linapozama, na tarehe ya mchana ndiyo ninayotumia

Hii inanigharimu siku moja, kwa hivyo iangalie.

Siku ya Kiebrania inaanzia machweo hadi machweo. Mwanzo inaweka mpangilio katika sura ya kwanza: *“Ikawa jioni, ikawa asubuhi, siku moja.”* Jioni kwanza. Hii ndiyo maana kila sikukuu ya Kiyahudi katika kila kalenda utakayoiona imeandikwa kama inayojumuisha tarehe mbili kati ya mbili kati ya zetu — “jioni ya Machi 27 hadi jioni ya Machi 28.”

Hilo huleta utata ambao ni muhimu sana unapohesabu hadi siku maalum, na

karibu hakuna anayeushughulikia. Ikiwa kipindi kinaanza kwenye karamu inayoanza jioni ya tarehe 27 hadi jioni ya tarehe 28, ni siku gani ya kwanza?

Ninatumia tarehe ya mchana. Tarehe 28.

Sehemu ya mwanga wa mchana ni sehemu ya siku ambayo mwanadamu anaishi kupitia kuwa macho, kutenda, na kuielezea kama "siku iliyotokea." Maandiko yanapoweka tarehe ya tukio, yanaweka tarehe ya siku ambayo tukio lilionekana. Na hutoa hesabu inayopatana na hesabu nyingine zote katika mfumo. Njia mbadala haifanyi hivyo.

Hii ndiyo sababu, katika kitabu hiki chote, Chukizo la Uharibifu au kuidhinisha kwa Papa Leo Milki ya Ottoman iliyozaliwa upya kunaelezewa kama kutokea katika dirisha kuanzia machweo ya jua tarehe 27 Machi 2027 hadi machweo ya jua tarehe 28 Machi 2027 — lakini hesabu ya siku 1290 inaanza tarehe **28 Machi 2027**.

Siku hiyo moja ndiyo tofauti kati ya ratiba inayofungwa na ile inayokatizwa na moja kila mahali.

Kanuni ya 3 — Hakuna mwaka sifuri

Mwaka wa 1 KK unafuatwa mara moja na mwaka wa 1 BK. Hakuna mwaka katikati. Mkataba huo ulibuniwa katika karne ya sita na mtawa ambaye alikuwa akifanya kazi katika nambari za Kirumi, na nambari za Kirumi hazina sifuri.

Matokeo ya vitendo ni kwamba kutoa bila mpangilio katika mpaka wa BC/AD ni makosa kwa mwaka mmoja, sikuzote, na katika mwelekeo hasa unaofanya nambari za mtu aliyeweka tarehe zionekane bora kuliko zilivyo.

Ninakataa kutegemea kupata hili kwa mkono. Kila hesabu ya mwaka katika kitabu hiki inafanywa katika kile wanaastronomia wanachokiita nambari ya mwaka wa astronomia, ambapo 1 BC imeandikwa kama mwaka 0, 2 BC kama -1 , na kadhalika. Katika mfumo huo, 701 BC ni mwaka -700 . Kuongeza ni hesabu ya kawaida:

$$-700 + 2730 = \mathbf{2030}$$

Na 2030 katika uhesabuji wa angani ni 2030 BK, kwa sababu kwa miaka chanya mifumo hiyo miwili inakubaliana. Ubadilishaji ni wa kimakanika, unafanywa kwa fomula katika ukurasa wa wavuti unaoambatana na kitabu hiki, na hitilafu ya moja kwa moja inakuwa haiwezekani kimuundo badala ya kutazamwa tu.

Iangalie kwa mbali ukipenda. Kuanzia 701 KK hadi 1 KK ni miaka 700. Kuanzia 1 KK hadi 1 BK ni mwaka mmoja zaidi, na kufanya 701. Hiyo inaacha miaka $2730 - 701 =$

2029 kuanzia 1 BK, ikitua mwaka 2030 BK. Jibu lile lile. Inachukua muda mrefu zaidi na ni rahisi zaidi kuiba.

Kanuni ya 4 — Mwaka ni mwaka, na siku ni siku, isipokuwa maandishi yanasema vinginevyo

Hesabu ya kinabii ina sifa mbaya na iliipatia sifa hiyo. Sifa hiyo inatoka kwa walimu ambao hubadilisha kwa uhuru kati ya vitengo wakati wowote ubadilishaji unaposaidia — siku inakuwa mwaka hapa, mwaka unakuwa siku 360 hapo, "wakati" unakuwa chochote kinachohitajika — hadi nambari yoyote itakapoweza kufanywa kufikia nambari nyingine yoyote.

Ninatumia ubadilishaji mmoja hasa, na ninautumia kwa sababu maandishi ninayosoma yanaifanya waziwazi na yananiambia inafanya hivyo.

Katika Ezekieli 4:6, Mungu anasema kuhusu siku arobaini: *"Nimewaagizia siku arobaini, siku moja kwa kila mwaka."* Hilo si hitimisho langu. Hilo ndilo agizo, lililotolewa katika kifungu, kuhusu jinsi ya kusoma kifungu hicho. Kwa hivyo siku 390 zinakuwa miaka 390 na siku 40 zinakuwa miaka 40, kwa mamlaka ya mstari wenyewe.

Kila mahali pengine, siku ni siku. Siku 1260 za Ufunuo 11:3 ni siku halisi 1260. Siku 1290 na 1335 za Danieli 12 ni siku halisi. Sizibadilishi kuwa miaka, na hii inanifanya nitofautiane na shule nzima ya tafsiri - wanahistoria, ambao walisoma miaka 1260 kama miaka 1260 na kuiweka dhiki yote katika kipindi cha enzi za kati. Wamekosea. Ninazitaja hapa ili ujue sikufika kwenye usomaji wangu bila kujua zao.

Pia situmii "mwaka wa kinabii" wa siku 360. Utakutana na wazo hili kila mara. Linatokana na kugundua kwamba siku 1260 zikigawanywa na miezi 42 hutoa miezi ya siku 30, na kutoka hapo watu huunda mwaka wa siku 360 na kuanza kubadilisha span kubwa nazo. Uchunguzi chini yake ni halisi: miezi 42 ya siku 30 ni 1260, na hilo ni la makusudi katika maandishi. Ufafanuzi ndio mahali unapovunjika.

Lakini angalia kinachotokea unapoiongeza. Badilisha "miaka ya kinabii" 2730 ya siku 360 kuwa miaka ya jua na unapoteza takriban miaka 39 katika kipindi chote — miaka 2730 ya siku 360 ni siku 982800, ambazo ni miaka 2691 tu ya jua. Endesha hiyo kutoka 701 KK na unatua mwaka 1991, sio 2030. Kama ningetaka nambari inayolingana, mwaka wa siku 360 ndio kifaa cha kwanza ambacho ningekifikia, na hakinifikishi popote ninapotaka kwenda. Kwa hivyo situmii. 390 na 40 ni miaka ya kawaida, 1260 na 1290 ni siku za kawaida, na ubadilishaji pekee wa kitengo katika kitabu hiki ni ule ambao Ezekieli 4:6 inanipa.

Sheria nne, pamoja

1. **Jumuishi** — siku ya kwanza ni tarehe ya kuanza; ncha zote mbili huhesabiwa.
2. **Tarehe ya mchana** — siku ya Kiebrania huanza jua linapotua; nahesabu kutoka sehemu ya mchana.
3. **Hakuna mwaka sifuri** — mwaka unaohesabiwa katika nambari za angani, umebadilishwa nyuma mwishoni.
4. **Uongofu mmoja tu** — siku huwa miaka pekee ambapo Ezeieli 4:6 inaelekeza. Hakuna mwaka wa siku 360.

Kila hesabu katika kitabu hiki inatii zote nne. Ukurasa wa wavuti unaoambatana unazitekeleza katika fomula za moja kwa moja, na utakuambia ikiwa mtu ataacha kushikilia.

Sasa, kabla hatujahesabu chochote, kuna swali gumu zaidi. Kalenda gani?

Sura ya 2 — Kalenda Ipi, na Kwa Nini

Hiki ndicho kiungo dhaifu zaidi katika kitabu hiki, na ninakiweka katika Sura ya 2 badala ya katika kiambatisho.

Acha nikuambie tatizo kabla sijakueleza jibu langu.

Kila tarehe katika kitabu hiki inayoangukia kwenye sikukuu ya Kiebrania inategemea kujua ni siku gani sikukuu hiyo inaangukia. Kwa sikukuu za vuli za 2030 — mwisho wa hoja nzima — hii inaonekana kuwa si muhimu, nami nitakuonyesha kwa nini mwishoni mwa sura hii, na ni habari njema zaidi katika kitabu. Lakini kwa tarehe moja ni muhimu sana.

Tarehe hiyo ni Machi 27–28, 2027.

Njia mbili za kujenga kalenda ya Kiebrania

Kalenda ya Kiebrania ni ya jua na jua. Miezi hufuata mwezi; miaka lazima ifuate jua, au sikukuu za mavuno hutoka katika misimu yake. Miezi kumi na miwili ya mwezi huchukua takriban siku 354, kumi na moja pungufu ya mwaka wa jua, kwa hivyo takriban kila mwaka wa tatu mwezi wa ziada lazima uingizwe au Pasaka huingia katika majira ya baridi kali.

Swali ni: **unaiweka kwa mamlaka gani?**

Jibu la uchunguzi — lile lililotumika katika kipindi chote cha Biblia na kwa karne nyingi baadaye — ni kwamba mwezi wa kwanza ndio mwezi ambao mwezi mpya huanguka karibu na ikwinoksi ya masika, iliyothibitishwa na hali ya mavuno ya shayiri katika Israeli. Kumbukumbu la Torati 16:1 inaamuru Israeli "*kuuadhimisha mwezi wa Abibu*" — na *abibu* si jina la mwezi, ni maelezo ya shayiri. Inamaanisha nafaka kwenye masuke, kijani kibichi na kuiva. Mwezi huo unatambuliwa kwa kuangalia shamba. Ikiwa shayiri haikuwa tayari, Sanhedrini iliongeza mwezi, nao wakautangaza, na kila mtu akagundua kwa moto wa ishara na wajumbe.

Jibu lililohesabiwa ni kile ambacho ulimwengu wa Kiyahudi umetumia tangu takriban karne ya nne BK. Chini ya shinikizo kutoka kwa mateso ya Warumi — Sanhedrini ilikuwa ikivunjwa na haikuweza tena kusambaza habari kwa uhakika — Hillel II anasifiwa kwa kurekebisha kalenda kihisabati. Mzunguko wa miaka kumi na tisa huingiza mwezi wa kumi na tatu katika miaka saba iliyopangwa. Hakuna uchunguzi unaohitajika. Inafanya kazi popote duniani bila mahakama inayofanya kazi huko Yerusalemu.

ina sheria nne za kuahirishwa, *dechiyot* , zinazohamisha Rosh Hashanah kwa siku moja au mbili wakati vinginevyo ingetua kwa usumbufu — hasa ili kuzuia Yom Kippur kuanguka karibu na Sabato, ambayo ingemaanisha siku mbili mfululizo ambazo hakuna kupika au kuzikwa kungeweza kutokea.

Kalenda iliyowekwa inastahili zaidi kuliko kufukuzwa kazi ambayo kwa kawaida huipata kutoka kwa watu katika kambi yangu. Ilikuwa ni kitendo muhimu cha kuhifadhiwa na watu wanaojaribu kuweka ibada ya taifa ikiwa sawa huku taasisi zao zikiharibiwa. Ni hisabati ya ajabu. Imeweka sikukuu hai kwa karne kumi na sita. Inastahili heshima.

Lakini sheria za kuahirisha ni za kiutawala. Zipo ili kufanya maadhimisho yawe ya vitendo. Hazimo katika Mambo ya Walawi 23.

Kwa nini ninatumia kalenda ya uchunguzi

Sababu tatu, kwa mpangilio wa uzito.

Kwanza, ndivyo andiko linavyoelezea. Mambo ya Walawi 23 huweka sikukuu kwa siku za miezi. Kumbukumbu la Torati 16:1 huweka mwezi wa kwanza kwa shayiri. Hakuna kifungu kinachojua chochote kuhusu mzunguko wa miaka kumi na tisa au sheria inayomzuia Yom Kippur kutimiza Sabato. Kama ninasoma Mambo ya Walawi 23 ili kujua ni lini sikukuu inapoangukia, ninapaswa kutumia njia ambayo Mambo ya Walawi 23 inachukulia.

Pili, ni kile kilichokuwa na nguvu wakati unabii ulitolewa, na wakati sikukuu

nne za kwanza zilipotimia. Ezeieli, Danieli, na Yohana wote waliandika chini ya kalenda ya uchunguzi. Vivyo hivyo waandishi wa Injili. Yesu alisulubiwa kwenye Pasaka iliyowekwa kwa uchunguzi, si kwa mzunguko wa Hillel, ambao haukuwepo kwa miaka mia tatu mingine. Ikiwa sikukuu nne za kwanza zilitimia kwenye kalenda ya uchunguzi, hiyo ndiyo kalenda ninayotarajia tatu za mwisho kutimia.

Tatu — na hii ndiyo sababu isiyopendeza — kalenda iliyohesabiwa hubadilika.

Mzunguko wa miaka kumi na tisa ni mzuri sana lakini si kamili; huchukua muda mrefu kwa takriban siku moja kila baada ya miaka 216. Zaidi ya karne kumi na sita kosa lililokusanywa ni la kweli, na ni sababu moja ya Pasaka ya marabi wa kisasa wakati mwingine huangukia mwezi mzima baada ya ikwinoksi. Kubadilika huko ni ukweli wa hesabu, unaotambuliwa na mamlaka ya Kiyahudi, na ni sababu halali ya kupendelea mbinu ya unajimu kwa maswali ya wakati sahihi.

Kwa hivyo kalenda inayotumika katika kitabu hiki, ikifuata kazi ya Mradi wa Masihi wa 2030, inatambua mwezi wa kwanza kwa muunganiko wa mwezi ulio karibu na ikwinoksi ya masika, iliyohesabiwa kianga kwa wakati wa Yerusalemu.

Sasa gharama

Hivi ndivyo chaguo hilo linavyonigharimu, likitajwa waziwazi niwezavyo.

Nililinganisha kila mwaka kuanzia 2025 hadi 2030 — kalenda zote mbili, kila sikukuu, sambamba. Hapa kuna pengo kati yao, kwa siku:

Mwaka	Tofauti kati ya kalenda hizo mbili
2025	Siku 0 hadi 1
2026	Siku 1
2027	Siku 30 hadi 31
2028	Siku 1 hadi 2
2029	Siku 1 hadi 2
2030	Siku 1 katika majira ya kuchipua, sifuri katika kila sikukuu ya vuli

Angalia mwaka 2027.

Katika miaka mitano kati ya sita hii kalenda hizo mbili hukubaliana ndani ya siku moja au mbili. Sio mifumo pinzani inayotoa matokeo tofauti sana. Ni njia mbili za kukadiria uhalisia sawa wa mwezi, na kwa kiasi kikubwa hutua mahali pamoja.

Lakini 2027 ni tofauti. Mnamo 2027 kalenda isiyobadilika inaingiza mwezi wake wa kumi na tatu, Adar II, na sheria ya ikwinoksi haifanyi hivyo.

Mkusanyiko ulio karibu na ikwinoksi ya 2027 unaangukia tarehe 8 Machi, kwa hivyo mwezi wa kwanza wa uchunguzi huanza wakati wa machweo ya jua jioni hiyo — tarehe ya mchana tarehe 9 Machi, kwa Kanuni ya 2. Hiyo inaweka 14 Nisani, Pasaka, wakati wa machweo ya jua tarehe 21 Machi hadi machweo ya jua tarehe 22 Machi: tarehe ya mchana **tarehe 22 Machi 2027** .

Kalenda isiyobadilika inaweka Nisani 1 tarehe 8 Aprili na Nisani 14 tarehe **21 Aprili 2027**. Siku thelathini zimetenganishwa, katika mwaka mmoja wa sita ambapo ni muhimu zaidi.

Mwezi mzima tofauti. Na 2027 ni mwaka mmoja wa kipekee katika safu nzima.

Kwa hivyo hapa kuna udhaifu, uliosema kwa sauti kubwa: tarehe 27–28 Machi 2027 ipo tu chini ya kalenda ya uchunguzi. Ikiwa kalenda iliyowekwa ndiyo sahihi, tarehe hiyo si siku ya karamu, hoja ya Malimbuko kwa ajili yake hutoweka, na mwanzo wa 1290 lazima uwe mahali pengine.

Kalenda ya uchunguzi ni sahihi, kwa sababu tatu zilizo hapo juu. Hilo si swali dogo, na watu wasiokubaliana si wapumbavu. Ni dhana yenye mzigo chini ya tarehe zangu mbili zilizo karibu, na hutokea kwamba inaangukia katika mwaka mmoja wa sita ambapo uchaguzi hufanya tofauti ya mwezi. Ikiwa hilo linakusumbua, linapaswa. Lilinisumbua vya kutosha kutumia muda mrefu kwenye sura hii.

Na sasa habari njema

Angalia tena safu ya mwisho ya meza hiyo.

Mnamo 2030, kalenda hizo mbili zinakubaliana haswa. Sio takriban. Kwa siku, katika kila sikukuu ya vuli:

Sikukuu	Kalenda ya uchunguzi	Kalenda ya marabi isiyobadilika
Yom Teruah (Tishri 1)	28 Septemba 2030	28 Septemba 2030
Yom Kippur (Tishri 10)	7 Oktoba 2030	7 Oktoba 2030
Sukkot huanza (15 Tishri)	12 Oktoba 2030	12 Oktoba 2030
Siku ya 1,335	21 Desemba 2030	21 Desemba 2030

Kaa na hilo, kwa sababu linabadilisha kile unachopaswa kukubali ili kuchukua sehemu iliyobaki ya kitabu hiki kwa uzito.

Mahali pa kwenda hapategemei kalenda yangu.

Msomaji anayekataa kila kitu katika sura hii — anayefikiri kalenda ya uchunguzi ni ya kipekee na kalenda isiyobadilika ndiyo kalenda pekee halali ya Kiebrania iliyopo — bado anafika Yom Teruah tarehe 28 Septemba 2030 na Yom Kippur tarehe 7 Oktoba 2030.

Tarehe hizo mbili si kitu cha kubuni cha mbinu yangu. Ndio mahali ambapo mbinu zote mbili zinatua. Unaweza kutupa kalenda yangu kabisa na mwisho wake haujabadilika.

Bunduki ya kuanzia inategemea kalenda. Huenda wapi.

Hapa ndipo hasa mwandishi wa unabii anaanza kufikia maneno kama vile *miujiza*. **Muunganiko huu si muujiza.** Ni kile ambacho mifumo miwili ya jua hufanya inapoanguka katika awamu, ambayo hufanya mara kwa mara - unaweza kuwaona wakikubaliana mwaka wa 2025, 2026, 2028 na 2029 katika jedwali hilo hilo. Thamani ya makubaliano ya 2030 ni ya kujitetea, si ya ushahidi. Haithibitishi tarehe. Inaondoa pingamizi kwa hilo: hakuna mtu anayeweza kupuuza tarehe za Septemba na Oktoba 2030 kama matokeo ya kalenda iliyotengenezwa nyumbani, kwa sababu kalenda ya kawaida huzitoa pia.

Hiyo ndiyo yote inayofanya. Inatosha.

Sura ya 3 — Kinachohesabiwa kama Ushahidi

Nilitumia miaka ya mwanzo ya maisha yangu ya kazi kama mchambuzi wa ujasusi kabla sijaitumia kama mhubiri. Mwanaisimu wa Kikorea kwanza, Dari baadaye. Kazi ilikuwa ni kuangalia taarifa zilizogawanyika na kusema kitu muhimu kuhusu maana yake, huku nikieleza wazi ni kiasi gani ushahidi uliunga mkono imani.

Nidhamu ambayo Job anafundisha, na ile ninayotaka kuileta kwenye kitabu hiki, ni kwamba **si madai yako yote yana nguvu sawa, na kujifanya vinginevyo ndivyo unavyowafanya watu wauwe.** Tathmini inayowasilisha kila kitu kwa sauti ile ile ya kujiamini haina maana kwa sababu msomaji hawezi kujua ni sehemu gani za kuchukua hatua.

Uandishi mwingi wa unabii una tatizo hilo hasa. Hesabu, historia, tafsiri na uvumi hutolewa kwa sauti moja inayoendelea kwa juzuu moja, na msomaji anaachwa

kuisuluhisha. Kwa hivyo nitakusuluhisha.

Ngazi nne

Kila dai katika kitabu hiki linaangukia katika moja ya kategoria nne, nami nitakuambia ni lipi ninapoendelea.

Ngazi ya 1 — HESABU. Inafuata lazima kutoka kwa ingizo zake. Haiwezi kuwa na makosa isipokuwa ingizo liwe na makosa. $390 \times 7 = 2730$ ni Ngazi ya 1. Vivyo hivyo $70 + 1960 = 2030$. Huna haja ya kuniamini kwa dai lolote la Ngazi ya 1; unahitaji kikokotoo.

Daraja la 2 — KIHISTORIA. Imethibitishwa vyema katika rekodi ya kihistoria. Kuzingirwa kwa Yerusalemu na Senakeribu mnamo 701 KK ni Daraja la 2 — lililowekwa na kanuni ya jina la Ashuru, maandishi ya Prism ya Senakeribu mwenyewe, na 2 Wafalme 18–19 kwa kujitegemea. Kura ya Knesset ya tarehe 23 Januari 1950 ni Daraja la 2. Hizi zinaweza kuangaliwa katika kazi yoyote nzuri ya marejeleo, na nataja vyanzo.

Daraja la 3 — TAFSIRI. Usomaji wenye hoja wa andiko. Watu wenye busara, wenye uzito, na wanaomcha Mungu hawakubaliani. Miaka 390 ya Ezekieli inaanza katika kuzingirwa kwa 701 KK ni Daraja la 3. Kwamba "nyakati saba" za Mambo ya Walawi 26 huzidisha muda ni Daraja la 3. **Hoja mbili zenye mzigo katika kitabu hiki zote ni Daraja la 3**, ndiyo maana zinapata sura kamili kila moja badala ya aya.

Daraja la 4 — UNABII. Dai la siku zijazo linalotokana na daraja la 1 hadi 3. Bado halijathibitishwa. Kila kitu kuhusu 2027 na 2030 ni Daraja la 4. Ninashikilia haya kwa imani. Kwa kweli, nayashikilia kama yamethibitishwa.

Mnyororo una nguvu kama kiungo chake dhaifu zaidi, na viungo dhaifu zaidi katika mnyororo huu ni Daraja la 3. Kwa kushangaza, ingawa ni akilini mwangu tu, viungo vya Daraja la 4 vinaaminika *zaidi* kuliko Daraja la 3 kwa sababu Mungu alinithibitishia.

Tofauti kati ya kuunganisha na kuunganisha

Hoja kuu ya kitabu hiki ni muunganiko: saa nne, tarehe tofauti za kuanza, urefu tofauti, vizidishi tofauti, vyote vikiwa vimeisha mwaka wa 2030.

Vipingamizi viwili vinakuja hapo, na ni pingingamizi tofauti.

La kwanza ni kwamba nilipata mwaka na nikabadilisha njia nne kuelekea huko. Hiyo inaitwa kupangilia mkunjo, na ni njia ya kawaida ya kushindwa ya kuweka tarehe ya kinabii. Ukiwa na uhuru wa kutosha katika vigezo vyako, unaweza kufikia

mwaka wowote upendao kutoka mahali popote pa kuanzia katika Maandiko. Mtu yeyote anayeweka shutuma hiyo sawa na upendeleo na asiyefikiria, asiyestahili data.

La pili ni dogo zaidi na ndilo linalonisumbua zaidi katika kitabu cha mtu mwingine: **makubaliano kati ya vyanzo ambavyo havijitegemea yana thamani ndogo sana kuliko yanavyoonekana.** Mashahidi wanne kukubaliana ni nguvu. Simulizi nne ambazo zote zinarudi nyuma kwenye chanzo kimoja ni shahidi mmoja anayerudiwa. Ninachukulia pingamizi hilo kwa uzito wa kutosha kulipatia sehemu yake — Sura ya 9 hukagua kila saa vyanzo vilivyoshirikiwa, nanga zilizoshirikiwa na hatua za tafsiri zilizoshirikiwa, na matokeo ni kwamba si **mashahidi** wanne huru. Ninasema hivyo hapo, kwenye jedwali, kabla ya mtu mwingine yeyote kuweza.

Chukua pingamizi la kufaa mkunjo kwanza.

Kwa hivyo ni nini kinachotenganisha muunganiko na ulinganifu? Mambo matatu, na ningeyatumia yote matatu kwenye mfumo wa mtu mwingine pia:

Je, vigezo vilichaguliwa bila kujali mahali pa mwisho? Nambari 390 na 40 zimetolewa katika Ezeieli 4. Kizidishi saba kimetolewa katika Mambo ya Walawi 26. Kizazi cha miaka themanini kimetolewa katika Zaburi 90:10. Hakuna hata moja kati ya haya iliyochaguliwa na mimi. Chaguo pekee ninalofanya ni *tarehe za kuanza*, na hapo ndipo hoja inapoishi — ndiyo maana Sura ya 6 na 7 hutumia muda mwingi kutetea tarehe za kuanza badala ya kufanya hesabu.

Kuna digrii ngapi za uhuru? Kila saa ina chaguo mbili huru: inapoanzia, na ni mara ngapi kizidishi kinatumika. Vigezo nane katika saa nne, na nataka kuwa wazi kwamba cha pili ni chaguo halisi — Mambo ya Walawi 26 haikuambii ni kuzidisha ngapi kwa kufanya.

Lakini angalia jinsi kifundo hicho cha pili kilivyo kigumu. Kizidishi ni saba, kwa hivyo kila matumizi ya ziada yanapima sentensi nzima kwa saba. Kwa Israeli, kuanzia 701 KK na miaka 390: kuzidisha sifuri kunatua katika 311 KK, moja inatua katika 2030 BK, na nchi mbili katika mwaka wa 18410. Kwa Yuda, kuanzia 70 BK na miaka arobaini: sifuri inatoa 110 BK, moja inatoa 350 BK, mbili inatoa 2030 BK, tatu inatoa mwaka wa 13790.

Kuna thamani moja haswa kwa kila saa ambayo huanguka popote katika historia iliyorekodiwa hata kidogo. Hiyo si kitovu unachoweza kurekebisha; ni swichi yenye nafasi moja inayowezekana. Tarehe za kuanza ndipo uhuru halisi unapoishi, ndiyo maana Sura ya 6 na 7 hutumia muda mwingi kutetea tarehe za kuanza badala ya kufanya hesabu.

Je, mfumo hutoa ukaguzi ambao haukuhitaji kufaulu? Huu ndio mtihani wenye nguvu zaidi, na ndio ningeutumia kwangu kama ninge kuwa wewe. Mfumo uliowekwa hutoa majibu halisi ambayo ulijengwa kutoa na si zaidi ya hayo. Mfumo unaoelezea kitu halisi huwa na tabia ya kutoa mshangao — matokeo ambayo hutoka ndani yake bila kulenga.

Kuna tatu kati ya hizo katika kitabu hiki, na utazikutana nazo baadaye. Pengo kati ya Danieli 1290 na Yohana 1260 linageuka kuwa siku thelathini haswa, ambalo ndilo urefu halisi wa kipindi cha uasi, na sikuliweka hapo - ni tofauti kati ya nambari mbili zilizoandikwa miaka mia sita mbali na waandishi wawili. Pengo kati ya 1260 na 1250 linageuka kuwa siku kumi kamili, na kuna jozi moja kamili ya sikukuu katika kalenda nzima ya Kiebrania ambazo ni siku kumi mbali, na hesabu zinatua pande zote mbili zake. Na Danieli 1335 inatua kwenye kumbukumbu ya kumbukumbu ya kuwekwa wakfu tena kwa Hekalu, ambalo sikuliona hadi lahajedwali liliponiambia.

Hakuna hata mmoja kati ya hao watatu aliyelazimika kufanya kazi. Sio kile ambacho mfumo ulijengwa kwa ajili yake. Wakati mfumo unaendelea kutoa majibu sahihi kwa maswali ambayo hukuuliza, hiyo ni sahihi ya mfumo unaofuatilia kitu halisi.

Nilikosea nini

Nilisema katika utangulizi kwamba kujenga ukurasa wa uthibitishaji kulibaini makosa yangu mawili. Haya hapa, kwa sababu kitabu kinachodai kuwa kinaweza kukaguliwa kinapaswa kuonyesha kile ambacho ukaguzi wake ulitoa.

Kanuni ya kuhesabu. Imeelezwa katika Sura ya 1 — kanuni mbili tofauti za ujumuishaji/pekee katika kitabu changu cha kwanza, kurasa nne mbali. Imerekebishwa kwa kutangaza kanuni moja na kuitumia kila mahali.

Uharibifu wa Hekalu. Katika *Kufundisha Historia Kabla Haijatokea*, niliandika kwamba Hekalu liliharibiwa “wakati wa Pasaka, 70 CE.”

Hilo si sahihi. Josephus yuko wazi, na ndivyo ilivyo Mishnah. Tito alifunga kuta za Yerusalemu wakati wa Pasaka, 14 Nisani, yapata katikati ya Aprili 70 BK — jiji lilikuwa limejaa mahujaji, ndiyo maana kuzingirwa kulikuwa kwa janga kubwa sana. Lakini Hekalu lenyewe halikuungua hadi 9 au 10 Av, karibu miezi mitatu na nusu baadaye, mwanzoni mwa Agosti.

Nilikuwa nimeweka uzingizio katika tukio. Ni kosa la kawaida na bado lilikuwa langu.

Kinachovutia ni kile kilichotokea niliporekebisha. Saa ya Yuda inahitaji muda wa Pasaka hadi Pasaka ili kutua siku ya Pasaka 2030. Kuzingirwa *kulianza* siku ya Pasaka. Hekalu lilichomwa moto mwezi Agosti. Kwa hivyo ukweli uliosahihishwa - kuzingirwa, sio kuchomwa moto - ndio unaoweka hesabu hiyo vizuri.

Hitilafu ilikuwa ikiifanya hoja yangu kuwa dhaifu. Hilo hutokea mara nyingi zaidi kuliko watu wanavyotarajia, na ni hoja ya kuangalia kazi yako hata unapopenda hitimisho lako.

Kile ambacho kitabu hiki hufanya na ambacho hakidai

Mambo manne, kwa hivyo tuko wazi kabla hatujaanza.

Ninadai kuwa nimeambiwa mambo na Mungu. Nitashughulikia pingamizi la "hakuna anayejua siku wala saa" ipasavyo katika sura ya mwisho, lakini sitaacha libaki bila kushughulikiwa kwa kurasa themanini, kwa hivyo hapa kuna toleo fupi. Kitabu hiki kinataja tarehe. Kinafikia tarehe hiyo kwa kukisia kutoka kwa maandishi na historia, kikikusanya ukweli mwingi na kuona jinsi unavyoendana.

Sidai mstari wowote wa hoja hii ni uthibitisho. Hakuna hata saa moja kati ya nne ingenishawishi peke yake. Yoyote kati yao inaweza kuwa bahati mbaya; Biblia ni kitabu kikubwa na kuna nambari nyingi ndani yake. Hoja ni muunganiko. Ninasema hilo waziwazi na mara kwa mara ili mtu asikosee hili kama kitabu kinachoweka uzito wake kwenye hesabu moja.

Ninadai tarehe zangu za kuanza haziwezi kupingwa. Ni za Daraja la 3. Ninazitetea. Mtu anaweza kubishana, lakini angekuwa amekosea.

Sidai kuwa mtu maalum. Mungu hutumia watu waliotubu. Mimi ni mtu ambaye amejitolea kikamilifu kumtumikia Bwana katika utakatifu, mimi ni maalum tu kwa kuwa watu kama hao ni wachache.

Hizo ndizo kanuni za msingi. Sasa hoja halisi.

SEHEMU YA PILI — SENTENSI MBILI

Sura mbili zenye kubeba mizigo, na saa mbili walizoweka zikiendelea.

Sura ya 4 — Ezeieli 4: Magereza Mawili, Hukumu Mbili

Ezeieli anaombwa kufanya jambo la ajabu.

"Nawe lala kwa ubavu wako wa kushoto, uweke uovu wa nyumba ya Israeli juu yake; utauchukua uovu wao kwa hesabu ya siku utakazolala juu yake. Kwa maana nimekupangia hesabu ya siku sawa na miaka ya uovu wao, siku mia tatu na tisini; ndivyo utakavyouchukua uovu wa nyumba ya Israeli.

Utakapokwisha kuyatimiza haya, utalala mara ya pili, lakini kwa ubavu wako wa kuume, nawe utauchukua uovu wa nyumba ya Yuda; nimekuagizia siku arobaini, siku moja kwa mwaka mmoja." —Ezeieli 4:4-6

Kabla ya hapo, katika mstari wa 1 hadi 3, anaambiwa afanye jambo la ajabu:

*"Sasa wewe mwanadamu, jipatie tofali, uliweke mbele yako, na uandike mji juu yake, Ee Yerusalemu; kisha uzungushie... Kisha jipatie bamba la chuma, ulisimamishe kama ukuta wa chuma kati yako na mji, na uelekeze uso wako kuelekea hilo, ili lizingiwe, na kulihusuru. **Hili litakuwa ishara kwa nyumba ya Israeli .**"*

Tofali lenye mji uliochorwa juu yake. Ujenzi wa kuzingirwa umejengwa kuzunguka. Chombo cha chuma cha kuokea — neno hilo ni neno la kawaida la Kiebrania la sahani tambarare ya kupikia — likisimama wima kati ya nabii na mji. Na kisha siku 390 upande mmoja na siku 40 upande mwingine, kila siku ikisimama kwa mwaka mmoja.

Mambo manne yamethibitishwa katika mistari hii sita, nami nataka kuyachukua ili kuonyesha ni kiasi gani yanabishaniwa.

Haipingiki: siku moja inawakilisha mwaka mmoja

Mstari wa 6 unasema waziwazi: *"siku moja kwa kila mwaka."* Huu ndio ubadilishaji pekee wa kitengo katika kitabu hiki, na ninautumia hapa kwa sababu kifungu kinajieleza chenyewe. Hakuna anayebishana kuhusu hili.

Haipingiki: kuna sentensi mbili tofauti

Israeli inapata 390. Yuda inapata 40. Zinatolewa kando, zinachukuliwa kando, na

haziongezwi pamoja katika 430 moja.

Baadhi ya tafsiri za Septuagint ya Kigiriki husoma 190 badala ya 390 kwa nambari ya kwanza, na baadhi ya wakalimani huchanganya takwimu hizo ili kufikia 430 na kuona mwangwi wa makusudi wa miaka 430 nchini Misri. Ninatumia Kiebrania Masoretic 390 na ninaweka sentensi hizo kando, kwa sababu kifungu chenyewe kinaziweka kando — pande tofauti, mataifa tofauti, muda tofauti, na maagizo wazi ya kukamilisha ya kwanza kabla ya kuanza ya pili.

Usumaji wa mataifa mawili pia ndio hasa historia inavyohitaji. Kufikia siku za Ezeieli hawa ni watu wawili tofauti wa kisiasa wenye kumbukumbu mbili tofauti. Ufalme wa kaskazini, Nyumba ya Israeli — makabila kumi yaliyojitenga chini ya Yeroboamu baada ya kiburi cha Rehoboamu kugawanya ufalme — yaliingia katika ibada ya sanamu kabisa kiasi kwamba Mungu anajielezea kama aliyemtaliki. Aliharibiwa na Ashuru na kufukuzwa na hakurudi tena. Ufalme wa kusini, Nyumba ya Yuda, pia haukuwa mwaminifu, lakini ulitubu mara kwa mara na kwa sehemu, haukuwahi kutalikiana, na ulihifadhiwa.

Mataifa mawili, rekodi mbili, sentensi mbili. Hiyo ndiyo maandishi.

Kitoweo cha chuma kinamaanisha nini

Sasa tunapata tafsiri, kwa hivyo kiwango kinashuka.

Kijiko kinasimama kati ya nabii — ambaye anacheza sehemu ya jeshi linalozingira — na mji. Ni kizuizi. Maelezo ya Mungu mwenyewe katika mstari wa 3 ni kwamba hii ni *“ishara kwa nyumba ya Israeli.”* Wakati wa kugeuza upande kwa ajili ya Yuda, kijiko hakipo.

Nilisoma kizuizi hicho kikimaanisha **kuzingirwa kunakoonyeshwa hakutafanikiwa**. Jeshi halipiti. Kuna kitu kinasimama kati ya mzingiraji na jiji.

Usumaji huo una hoja dhahiri ya kihistoria. Yerusalemu ilizingirwa zaidi ya mara moja, na kuzingirwa kumegawanyika katika aina mbili. Kuzingirwa kwa Nebukadneza mwaka wa 586 KK kulifanikiwa; kuta zilianguka, Hekalu likachomwa moto, watu wakaenda Babeli. Kuzingirwa kwa Tito mwaka wa 70 BK kulifanikiwa; jambo lile lile lilitokea tena. Lakini mwaka wa 701 KK, Senakeribu wa Ashuru alizingira Yerusalemu na **akashindwa**.

Kushindwa huko ni mojawapo ya matukio yaliyothibitishwa vyema katika Mashariki ya Karibu ya kale, na kunathibitishwa kutoka pande zote mbili. Wafalme wa Pili 19 wanarekodi malaika wa BWANA akipiga kambi ya Waashuru na Senakeribu akirudi Ninawi. Na Prism ya Senakeribu mwenyewe - simulizi yake rasmi, iliyoandikwa na maandishi wake mwenyewe, ikiwa na kila motisha ya kujisifu - inaelezea kumfungia Hezekia Yerusalemu *“kama ndege aliyefungwa”* na kisha, cha kushangaza, haidai kamwe kuteka mji. Mfalme wa Ashuru aliyeshinda mji mkuu alisema hivyo kwa kirefu. Huyu hakusema hivyo.

Kuzingirwa kwa Yerusalemu bila mafanikio, kunakoonyeshwa na kizuizi ambacho mzingiraji hawezi kukipita. Ninaona hilo linafaa kiasili, na niko hapa kukuambia kwamba ni sahihi.

Maana ya pande hizo mbili

Hii ndiyo hoja ambayo kitabu kizima kinategemea, kwa hivyo nitapunguza mwendo.

Ezekieli amelala upande wake wa kushoto kwa ajili ya Israeli, kisha upande wake wa kulia kwa ajili ya Yuda, akielekea mji mzima. Kwa nini andiko linataja upande gani?

Jibu dhahiri zaidi ni la kijiografia: likielekea mashariki, kaskazini iko kushoto kwako na kusini iko kulia kwako. Israeli ilikuwa ufalme wa kaskazini, Yuda kusini. Kushoto ni sawa na kaskazini ni sawa na Israeli; kulia ni sawa na kusini ni sawa na Yuda. Huo ni usomaji mmoja, ni usomaji wa wengi, na inatosha kabisa kuelezea undani, lakini nitakuonyesha ni makosa. **Msomaji anayesimama hapo hapati chochote kuhusu utambulisho wa mataifa hayo mawili na hapati saa.**

Usomaji ninaoushikilia — kufuatia kazi ya Mradi wa Messiah 2030, ambapo ndipo nilipokutana nao kwa mara ya kwanza — ni kwamba pande hizo pia huweka **mwelekeo kwa wakati** .

Hapa kuna hoja. Kiebrania kimeandikwa kulia kwenda kushoto. Jicho la msomaji wa Kiebrania huanza kutoka pembezoni mwa kulia na kusafiri kushoto. Ukipanga mfuatano wa matukio jinsi mwandishi wa Kiebrania alivyopanga maneno - na maandishi wa Kiebrania walichora mfuatano hivi - matukio ya awali yapo kulia na matukio ya baadaye kushoto.

Nabii amelala kando ya taswira ya Yerusalemu iliyozingirwa. Kuzingirwa ni sehemu iliyosimama katikati ya mchoro. Na analala upande mmoja wake, kisha upande mwingine.

- **Upande wa kushoto, Israeli, miaka 390.** Kushoto kwa kuzingirwa kwenye ratiba ya kulia kwenda kushoto kunamaanisha *baada ya* Miaka 390 ya Israeli inakaribia baada ya kuzingirwa.
- **Upande wa kulia, Yuda, miaka 40.** Haki ya kuzingirwa inamaanisha *mbele* yake. Miaka 40 ya Yuda inaisha wakati wa kuzingirwa.

Ikiwa hiyo ni kweli, basi Ezekieli amepewa si muda mbili tu bali maelekezo mawili, na kuzingirwa kunakoonyeshwa kwenye tofali ndio bawaba ya sentensi zote mbili.

Sasa acha nijitete kwa sababu unastahili kuona kesi ya kujibu ikiwa na nguvu kamili.

Pingamizi. Huu ni uzito mkubwa kwa maelezo ya mahali pa kuishi. Ezekieli ni nabii aliyelala udongoni, si mchoraji anayetengeneza mchoro wa mizani. Ikiwa Mungu alimaanisha "miaka hii inakimbia baada ya kuzingirwa" na "haya yanakimbia kabla yake," Alikuwa na msamiati wa kusema hivyo - Kiebrania kina maneno ya kawaida kabisa ya kabla na baada - na aliyasema mahali pengine katika Ezekieli kwa urahisi wa kutosha. Kusoma mwelekeo wa mpangilio kutoka upande gani wa mwili wake mtu amelala ni hitimisho kutoka upande wa jukwaa. Ni mwerevu. Mwenye busara si sawa na kweli.

Ninahisi nguvu ya hilo.

Ningesema nini. Mambo matatu.

Kwanza, maelezo yameainishwa , mara mbili, na maelezo hayafanyi kazi chini ya usomaji wa kijiografia pekee. Ikiwa kushoto na kulia vinatambulisha kaskazini na kusini tu, pande hizo ni za mapambo — maandishi tayari yametaja nyumba zote mbili kwa uwazi katika pumzi moja. Mungu alimpa Ezekieli matendo mengi ya

mfano na maelezo kwa ujumla yanamaanisha kitu.

Pili, gridi ya chuma inaelekeza upande uleule. Chini ya usomaji wa kijiografia tu, gridi ni kizuizi ambacho hakihitaji kuelezewa kwa sababu kuzingirwa hakuhitaji kutambuliwa. Chini ya usomaji ninaoushikilia, gridi inatambua ni kuzingirwa *gani* - ile isiyofanikiwa - na pande zinakuambia ni njia gani ya kuhesabu kutoka kwake. Maelezo hayo mawili hufanya kazi pamoja, ambayo ni ushahidi fulani kwamba yanahusiana.

Tatu: **usomaji umethibitishwa chini ya mto, si juu ya mto.** Hakuna mtu angepata hili kutoka kwa Ezekieli 4 pekee, usomaji usio na msingi. Kinachonifanya niamini ni kwamba unapoufuata, sentensi zote mbili huishia mwaka mmoja kwa njia mbili tofauti kabisa, na mwaka huo pia ndipo saa mbili zaidi zinatua. Usomaji huo unathibitishwa na kile kinachotolewa, si kwa ushahidi wake mwenyewe.

Hiyo ni aina halali ya hoja — ni jinsi dhana inavyopata uimara wake katika taaluma yoyote — lakini si aina yenye nguvu zaidi, na sitaichukulia kama moja. Ikiwa muunganiko wa chini katika Sura ya 6 na 7 hautokei, unapaswa kuacha usomaji huu. Inainuka au kushuka kulingana na kile inachotoa.

Daraja la 3. Imejadiliwa, haijathibitishwa. Pingamizi kali zaidi limetajwa kikamilifu. Hapo ndipo hili linaposimama, na sasa unaweza kulipima mwenyewe.

Kile ambacho Ezekieli 4 inatupatia

- Mataifa mawili, sentensi mbili: miaka 390 na miaka 40. (*Ngazi ya 2 — maandishi yanasema hivyo.*)
- Siku moja inawakilisha mwaka mmoja. (*Ngazi ya 2 — mstari wa 6 unasema hivyo.*)
- Kuzingirwa ambako hakufaulu, kukiwa na kizuizi cha chuma. (*Ngazi ya 3 — ilibishaniwa.*)
- Miaka ya Israeli inasonga mbele baada ya kuzingirwa huko; Yuda inaelekea kuzingirwa. (*Ngazi ya 3 — ilibishana, na hiki ndicho kiungo dhaifu.*)

Kile ambacho Ezekieli 4 *haitupi* ni kidokezo chochote kwamba nambari hizi zinaweza kuzidishwa. Kwa hilo tunapaswa kurudi nyuma miaka mia tisa, kwenye sura ya Mambo ya Walawi ambayo karibu hakuna mtu anayesoma.

Sura ya 5 — Mambo ya Walawi 26: Kuzidishwa na Saba

Mambo ya Walawi 26 ni sura ambapo Mungu anawaambia Israeli, kabla hawajaingia katika nchi hiyo, hasa kitakachotokea ikiwa watamtupa ndani yake.

Sio sura ya kustarehesha. Pia ni sura ya kuvutia zaidi kimuundo katika Torati, kwa sababu haitishii adhabu moja. Inatishia mfululizo wake unaoongezeka, kwa hatua, pamoja na kanuni iliyo wazi ya kuongezeka - na inasema sheria hiyo mara nne tofauti.

mst.18 — *“Tena baada ya mambo haya hamtanitii, ndipo nitawaadhibu mara saba zaidi kwa ajili ya dhambi zenu.”* **mst.21** — *“Basi, mkitenda kwa uadui dhidi yangu na hamtaki kunitii, nitaongeza pigo juu yenu mara saba kwa kadiri ya dhambi zenu.”* **mst.24** — *“ndipo nitafanya kwa uadui dhidi yenu; nami, naam, mimi, nitawapiga mara saba kwa ajili ya dhambi zenu.”* **mst.28** — *“ndipo nitafanya kwa uadui wa hasira dhidi yenu, nami, naam, mimi, nitawaadhibu mara saba kwa ajili ya dhambi zenu.”*

Maonyo manne. Kila moja likiwa na masharti ya kuendelea kukataa. Kila moja likibainisha **mara saba** .

Muundo huo haukosei na ni wa makusudi: huu ni mfumo wa adhabu uliopangwa kwa kiwango cha juu wenye kizidishi kilichotajwa. Chochote kile "mara saba" kinamaanisha, Mungu husema mara nne katika sura moja, na kila wakati kinasababishwa na hali ile ile - *bado hukutubu*.

Swali ambalo sura hii inauliza

Kila kitu sasa kinategemea maneno mawili ya Kiebrania: **שבע** (*sheva*), saba, na kifungu cha maneno kilichojengwa juu yake.

Kuna usomaji mbili, na ni tofauti kweli.

Usomaji A — nguvu. “Mara saba zaidi” inamaanisha ukali mara saba. Mbaya zaidi, mgumu zaidi, na kamili zaidi. “Saba” hutumika jinsi Maandiko yanavyotumia mara nyingi, kama idadi ya ukamilifu — kipimo kamili na kilichokamilika cha adhabu. Chini ya usomaji huu kifungu cha maneno hakisemi chochote kuhusu muda ambao kitu chochote hudumu.

Kusoma B — muda. “Mara saba” huzidisha sentensi. Ikiwa neno lilikuwa miaka 390 na halikuleta toba, neno hilo linakuwa 390×7 .

Kusoma A ndio msimamo wa wengi. Niliweka hilo kwenye rekodi kwa maneno yangu mwenyewe. Wachambuzi wengi, tafsiri nyingi, na Biblia nyingi za masomo husoma kifungu hicho kama kinachoongeza ukali, si kuongeza muda. Tafsiri ya kawaida ya Kiingereza, “mara saba,” kwa kawaida hupendekeza kiwango badala ya urefu. Ukiuliza wasomi wa Kiebrania, Kusoma A kungeshinda kwa urahisi. Wote wamekosea.

Na kitabu hiki kinahitaji Usomaji B. Bila hiyo hakuna sentensi zilizozidishwa, hakuna miaka 2730, hakuna miaka 1960, na hakuna 2030. Hiki ndicho kitovu. Ikiwa Usomaji A uko sahihi, funga kitabu.

Kwa hivyo acha niseme B, na acha nianze kwa kukubali ukweli katika A.

Usomaji wa nguvu unakuwa sahihi kiasi gani

Inapata muktadha sahihi wa papo hapo. Adhabu zilizo rodheshwa katika Mambo ya Walawi 26 ni za ubora

— ugaidi, magonjwa yanayodhoofisha, kushindwa, ukame, wanyama wa porini, kuzingirwa, ulaji wa watu, uhamishoni. Wanazidi kuwa wa kutisha. Kusoma kizidishi kama kinachozidisha hofu hiyo kunaendana na nyenzo zinazozunguka kiasili.

Na “saba” ina maana kamili katika Maandiko. Siku saba za uumbaji. Kisasi mara saba kwa Kaini. Naamani akichovya mara saba. Kusamehe sabini mara saba. Hakuna anayehesabu hizo.

Usomaji wa nguvu si wa kurefusha. Ni usomaji dhahiri wa sentensi peke yake.

Kesi hiyo kwa muda

Kwanza, umbo la sura, kwa sababu hoja inategemea hilo na karibu hakuna anayeielezea.

Msingi	mstari wa 14–15 —	mst. 16–17 · hofu, ugonjwa wa kupoteza ikiwa hutatii	nguvu, kushindwa
Kuongezek a kwa 1	mstari wa 18 —	<i>maram</i> mstari 19–20 · anga kama chuma, ardhi <i>saba zaidi</i>	haitoi chochote
Kuongezek a kwa 2	mstari wa 21 —	<i>maram</i> mst. 22 · wanyama wa porini, watoto <i>saba</i>	waliochukuliwa, barabara zilizoachwa bila watu
Kupanda kwa 3	mstari wa 24 —	<i>maram</i> mstari 25–26 · upanga, tauni, mkate kwa <i>saba</i>	mgao
Kuongezek a kwa 4	mstari wa 28 —	<i>mara</i> mst. 29–33 · ulaji wa watu, miji iliyoharibiwa, iliyotawanyika <i>saba</i>	miongoni mwa mataifa

nne , sharti lile lile: *bado hukunigeukia → mara saba* . Na angalia mahali ambapo wa mwisho anatua — uhamishoni, akiwa ametawanyika miongoni mwa mataifa.

Tahadhari kuhusu jedwali hilo. Nimeweka nambari za nyongeza hizo moja hadi nne, na itakuwa rahisi kuteleza kutoka "sura inasema sheria mara nne" hadi "sheria hupiga mara nne kamili kisha huisha." Andiko halisemi hivyo. Halitangazi kamwe ongezeko la mwisho, halisemi kamwe *na baada ya hili sitazidisha tena*. Linalotoa ni sharti - *ikiwa bado hutageuka, basi mara saba* - limetajwa mara nne zaidi.

Ikiwa hiyo ni orodha ya matukio manne tofauti au sheria ya kudumu iliyosisitizwa mara nne ili Israeli iichukulie kwa uzito ni tafsiri yenyewe, na maandishi yanaiacha wazi. Ninaegemea kwenye sheria ya kudumu: masharti yanayorudiwa katika umbo linalofanana yanasomeka zaidi kama sera kuliko orodha, na hali inayoisababisha haijawahi kufutwa. Siko hapa kujadili chochote. Mungu alinituma kuwaambia yaliyo kweli, si kuwa mmoja wa wasomi wengi wenye maoni. Kusoma B - muda ndio pekee ulio sahihi.

Sasa hoja — saba kati yao, dhaifu zaidi hadi kali zaidi, isipokuwa moja. Ya mwisho imepotoka kimakusudi: ni ile ya uaminifu, na uaminifu si sawa na nguvu. Hoja nne na tano ndizo jozi ambayo sura inategemea, na ni bora zisomwe pamoja.

Moja: Kiebrania si cha kuamua. Kifungu cha maneno katika mstari wa 18 ni *שְׁעָרֵי הַחַטָּאִתִּים — sheva al-chattotekhem* , saba juu ya dhambi zako. Ni kielezi na hakina alama. Haisemi "mara saba kali zaidi," na haisemi "mara saba zaidi." Zote zinapatikana kisarufi. Tafsiri za Kiingereza zinazotafsiri "mara saba" zimefanya chaguo ambalo Kiebrania hakilazimishi. Hii haithibitishi Usomaji B — inamaanisha tu mlango haujafungwa na sarufi, ambayo ni baa ya chini kuliko inavyoweza kusikika lakini inafaa kuanzishwa.

Pili: adhabu ambayo sura hiyo inaishia nayo ni ya muda. Mambo ya Walawi 26 inaenea katika hatua zake nne, inaishia uhamishoni — na kisha mara moja inapima uhamisho huo kwa *wakati* , na haswa katika miaka ya sabato:

"Ndipo nchi itakapofurahia Sabato zake siku zote za ukiwa, mkiwa katika nchi ya adui zenu; ndipo nchi itakapopumzika na kufurahia Sabato zake." — Mambo ya Walawi 26:34

Mstari unaofuata unasisitiza jambo lile lile: siku zote za ukiwa wake, nchi inazingatia yaliyosalia ambayo haikuzingatia wakati Israeli walipokuwa wakiishi humo.

Tazama jinsi hilo lilivyo fupi. "*Nyakati saba*" za *nne* ni mstari wa 28. Adhabu yake inapita mstari wa 33 na kuishia katika kutawanyika. Na katika mstari wa 34 — mstari unaofuata — maandishi yanasema jinsi adhabu hiyo inavyopimwa: kwa hesabu ya miaka. Kizidishi cha mwisho na muda uliohesabiwa viko karibu katika maandishi, bila chochote kati yao.

Mantiki ya sura yenyewe huishia katika hesabu. Kizidishi kilichounganishwa na adhabu ambayo maandishi hupima katika miaka ni kizidishi kinachofanya jambo kwa miaka.

Tatu: hivi ndivyo uhamisho ulivyohesabiwa. Wakati miaka sabini ya Babeli inapohesabiwa katika 2 Mambo ya Nyakati 36:21, Mwandishi wa Mambo ya Nyakati anarudi moja kwa moja kwenye Mambo ya Walawi 26 kwa ajili ya

sababu: ilitokea *"ili kulitimiza neno la BWANA kwa kinywa cha Yeremia, hata nchi ilipokuwa imefurahia sabato zake."* Uhamisho unaelezewa kama miaka ya sabato inayolipwa, na malipo yanahesabiwa. Na Danieli, katika Danieli 9:2, anasoma miaka sabini ya Yeremia kama kipindi halisi, anakihesabu, na anaomba kinapoisha.

Kwa hivyo tuna mfano halisi wa kisheria kwa operesheni ninayofanya: kuchukua kipindi cha adhabu kutoka kwa Torati, kukichukulia kama miaka kadhaa, kukihesabu, na kutarajia kitaisha. Danieli alifanya hivyo. Sio hatua ya kigeni.

Nne: mara saba *nini* , haswa? Hii si hoja niliyoanza nayo. Ilitokana na pingamizi, na ilibadilisha jinsi ninavyoelewa swali zima.

Ukali si kiasi kinachopimika. Hakuna kitengo ambacho adhabu moja ni mara saba zaidi ya adhabu nyingine. Uliza inamaanisha nini kwa njaa kuwa mbaya mara saba zaidi ya njaa iliyopita na swali halina jibu - si kwa sababu ni vigumu kuhesabu, lakini kwa sababu hakuna cha kuhesabu.

Muda una kipimo. Miaka. Hukumu ya miaka arobaini ikizidishwa na saba ni kifungo cha miaka mia mbili na themanini, na mtu yeyote anaweza kuiangalia.

Sasa sukuma mbele. Adhabu si sifa inayoelea bila ya ulimwengu; ni kitu kinachowapata watu, na kusababisha huchukua muda. Kwa hivyo, kila adhabu ina vipimo viwili - jinsi ilivyo ngumu, na kwa muda gani - na adhabu *kamili* ni matokeo ya vyote viwili. Kwa hivyo maandishi yanaposema adhabu itakuwa mara saba, yanasema kitu kuhusu jumla hiyo. Na kati ya vipimo viwili ambavyo jumla imetengenezwa, moja inaweza kubeba kipimo cha saba kwa njia yoyote inayoweza kuthibitishwa.

Kuna jibu la kweli, na ndiyo njia pekee ya kutoroka. Saba ni nahau ya ukamilifu katika Maandiko — "kisasi kitachukuliwa juu yake mara saba" katika Mwanzo 4:15 si hesabu ya mtu yeyote. Ikiwa *marasaba* katika Mambo ya Walawi 26 ni nahau ya aina hiyo, inamaanisha *kikamilifu* , na haina kiasi chochote.

Chukua njia hiyo uone inakoelekea. Ikiwa nambari ni nahau halisi, basi haipimi chochote, na kauli nne si mfuatano unaoongezeka — ni kitu kile kile kinachosemwa mara nne kwa msisitizo unaoongezeka. Adhabu katika mistari ya 19, 22, 25 na 29 zingekuwa maelezo manne ya hukumu badala ya hatua nne kupanda ngazi.

Kwa hivyo kuna uma, na njia zote mbili zinaelekea mahali ambapo naweza kufanya kazi nayo. Ama *marasaba* ni kiasi - katika hali ambayo inahusu jumla ambayo ina kipimo cha wakati, na muda ndio kipimo pekee ambacho kipengele kinaweza

kukaguliwa - au si kiasi hata kidogo, katika hali ambayo Kusoma A si usomaji kuhusu ukali unaozidishwa pia. Ni usomaji kuhusu Mungu akisema *hili ni zito* mara nne.

Usomaji wa nguvu huendelea kuwepo katika umbo hilo la pili, dhaifu zaidi. Hauwezi kuwa kuzidisha halisi na kuzidisha kitu kisichopimika.

Tano: ni usomaji mmoja tu kati ya miwili unaoweza kuwa na makosa.

Fuata hoja hatua nne zaidi. Ikiwa kipengele cha saba kinaambatana na ukali, basi kinaambatana na kiasi ambacho hakuna mtu anayeweza kutaja, kupima, au kuangalia. Adhabu ilikuwa kali kiasi gani hapo awali? Haijatajwa. Baada ya hapo ilikuwa kali kiasi gani? Mara saba. Kwa muda gani? Pia haijatajwa — Mambo ya Walawi 26 haitoi muda wowote wa ongezeko lake lolote.

Dai lililojengwa kwa njia hiyo haliwezi kuwa la uongo. Hakuna uchunguzi, hakuna tarehe, hakuna hesabu ambayo inaweza kupingana nalo. Chochote kinachotokea kwa Israeli katika kipindi cha miaka elfu tatu, kinaweza kuelezewa kama mara saba zaidi ya kitu.

Sasa weka muda wa kusoma kando yake. Miaka mia tatu na tisini, ikizidishwa na saba, kutoka mwanzo uliotajwa, inatoa mwaka - na mwaka huo ni sahihi au la. Msomaji mchoyo anaweza kuuangalia kwa kikokotoo ndani ya dakika moja. Hutoa shingo yake nje.

Dai ambalo haliwezi kuwa na makosa ni kutofanya kazi yoyote. Hilo si upendeleo wa unadhifu; ni tofauti kati ya kusema kitu na kutosema chochote. Ikiwa *mara saba* ni kuzidisha halisi kwa kiasi halisi, kimsingi inapaswa kuwa inawezekana kugundua kwamba imetumika vibaya. Ni moja tu kati ya usomaji huu miwili inayoweza hilo.

Kuna toleo baya la hoja hii linalosimama hatua moja mbali. Toleo baya linaendeshwa: *usomaji wa muda hunipa nambari na usomaji wa ukali haunipi, kwa hivyo usomaji wa muda ni sahihi*. Hiyo si hoja, ni upendeleo - na ndivyo hasa mkosoaji anavyomaanisha anaposema mfumo mzima una hoja zenye motisha. Kutaka jibu dhahiri si ushahidi kwamba maandishi yanatoa moja. Maandiko mengi hayatoi jibu halisi.

Toleo zuri ni dai kuhusu jinsi maandishi yanavyotenda, si kuhusu kile ambacho ningependa. **Tazama kile ambacho Ezekieli anapewa.** Sio "kulala pale kwa muda mrefu." Siku mia tatu na tisini, kisha siku arobaini - na kisha, ikiwa hoja itakosekana, kiwango dhahiri cha ubadilishaji: *siku kwa kila mwaka*. Mungu alipima sentensi kisha akamwambia nabii ni kitengo gani cha kuisoma. Hiyo siyo lugha ya

angahewa. Nambari zilizotolewa ambazo kwa usahihi, pamoja na ubadilishaji uliotajwa, hutolewa ili kuhesabiwa.

Weka hilo kando ya Mambo ya Walawi 26 na uangalie uchumi wake. Kuna kizidishi sahihi katika sura moja na maneno sahihi katika nyingine. Chini ya usomaji wa muda, kila nambari inayochezwa inakidhi nambari nyingine na inafanya kazi. Chini ya usomaji wa ukali, kizidishi sahihi hakigusi maneno sahihi - badala yake hufanya kazi kwenye kitu kisichopimika, huku 390 na 40 zikibaki bila kufanya kazi baada ya kuisha kwake kwa mara ya kwanza.

Hilo si uthibitisho. Mungu hana wajibu wowote wa kunifanya niwe na nambari zake zinazofaa, na hoja kutoka kwa uchumi hatimaye ni hoja kuhusu jinsi maandishi yanavyopaswa kuunganishwa.

Lakini wakati usomaji mmoja unapoacha kila kiasi kilichotajwa kikitumika na kingine kikivifanya vyote vifanye kazi, hilo linafaa kuzingatiwa — na tofauti na toleo baya, ni dai kuhusu maandishi badala ya dai kuhusu mapendeleo yangu.

Sita: usomaji wa ukali unaisha katika sura kabla ya historia kuisha katika kutotubu. Hoja ya nne na tano zinahusu kile ambacho maneno yanaweza kumaanisha. Hii inahusu kile ambacho sura bado ina maana yake.

Chini ya usomaji wa ukali, Mambo ya Walawi 26 inaelezea mfuatano uliofungwa. Uimarishaji wa nne, unaoishia uhamishoni, na kisha sura inageukia katika mistari ya 40 hadi 42 kwenye uwezekano wa kukiri. Kipanda kinasimama. Kama maelezo ya kile kilichotokea kwa Israeli hadi Babeli, inafanya kazi - na kisha haina chochote cha kusema zaidi.

Lakini sharti lililosukuma kila moja ya hayo manne ya kupanda ilikuwa jambo moja: *bado hamkunigeukia Mimi*. Na sharti hilo halikuishia Babeli. Nyumba ya Yuda haijamgeukia Masihi wake katika miaka elfu mbili. Ikiwa kichocheo bado kipo na maandishi yamesimama, basi Mambo ya Walawi 26 ni sura kuhusu karne ya nane na sita KK na hakuna kitu tangu wakati huo.

Chini ya muda wa kusoma bado unaendelea. Kila mwisho wa kusoma usiotubu hutoa muhula mpya, na hesabu ya sura inaendelea kufanya kazi kwa taifa ambalo bado linakataa.

Kwa hivyo swali si tu kwamba ni usomaji gani wa Kiebrania unaruhusu — zote mbili zinaruhusu. Ni usomaji gani unaoacha Mambo ya Walawi 26 na chochote cha kusema kuhusu milenia mbili zilizopita.

Saba — na hii ndiyo ninayoshikilia sana — usomaji unathibitishwa na kile kinachotoa. Nilikiri kama nilivyofanya katika Sura ya 4, na kwa sababu hiyo hiyo.

Tumia kizidishi kama muda wa sentensi mbili za Ezeieli 4 na zote mbili zitue katika mwaka mmoja, kwa njia tofauti, na vizidishi tofauti, kuanzia tarehe za mwanzo zilizotenganishwa kwa miaka mia nane. Kama Usomaji B ungekuwa na makosa, hilo halipaswi kutokea.

Ningependa kukuonyesha hoja hiyo kuliko kuificha. Ni hitimisho la maelezo bora zaidi, ambayo ni aina halisi ya hoja na dhaifu kuliko ushahidi.

Angalia jinsi tano na saba zinavyolingana, kwa sababu ni nusu mbili za operesheni moja. Hoja ya tano inasema usomaji wa muda hutoa dai ambalo linaweza kushindwa. Hoja ya saba inasema kwamba unapofanya ukaguzi, haushindwi. Nusu pekee ni dhaifu - dai la kughushi si kweli, na matokeo ya bahati hayathibitishi chochote ikiwa dai halingeweza kamwe kuwa na makosa hapo awali. Kwa pamoja ni jinsi unavyojaribu chochote: sema kitu ambacho kinaweza kuwa cha uwongo, kisha nenda ukaangalie.

Toleo la hoja hiyo sitachapisha

Hoja ya nne ina binamu mwenye sauti kubwa, na ninataka kukuonyesha toleo zuri na baya, kwa sababu tofauti kati yao ni njia nzima ya kitabu hiki.

Toleo lenye sauti kubwa zaidi linasema: ukali uliozidishwa bado unapaswa *kutolewa*, na usimamizi huchukua muda. Neno pekee ambalo maandishi yametoa kwa Yuda ni miaka arobaini. Kwa hivyo adhabu mbaya mara saba lazima iendelee kwa miaka mingine arobaini - na hiyo ikiisha bila kutubu, mara saba mbaya tena kwa miaka mingine arobaini. Katika miaka elfu mbili hiyo ni takriban vipindi hamsini, na ukali huishia kwenye saba hadi nguvu ya hamsini, nambari yenye tarakimu arobaini na mbili. Hakuna mtu angeweza kuishi hivyo. Kwa hivyo ukali hauwezekani.

Nusu ya kwanza ya hilo ni sahihi, na ndiyo hoja ya nne imejengwa juu yake.

Adhabu lazima itolewe baada ya muda. Ukali hauwezi kuelea bila ya muda. Uchunguzi huo ndio unaonifanya nifikirie usomaji wa nguvu haujakamilika badala ya kuwa tu hauwezekani.

Kipindi cha pili ndipo inapoharibika, na inaharibika katika sehemu mbili.

Inahitaji kampuni ya kubeba mizigo iwe *miaka mingine arobaini haswa*, na hakuna kinachothibitisha hilo.

Mambo ya Walawi 26 haitoi muda wowote. Hakuna hata mmoja kati ya miinuko yake minne uliopewa urefu; adhabu katika mistari ya 19, 22, 25 na 29 huendelea hadi minuko unaofuata. Mtu anayeshikilia usomaji wa nguvu anaweza kusema adhabu iliyozidi ilidumu kwa mkunjo usiojulikana, na maandishi hayampingi. Kusisitiza mkunjo lazima uwe miaka

arobaini, lazima niingize neno la Ezeieli katika sura ambayo haitaji kamwe - na kuingiza mfumo wangu mwenyewe katika nafasi ya mpinzani wangu ni kosa sawa na kubishana kwenye duara, ni bora tu kujificha.

Na nambari ya tarakimu arobaini na mbili ndiyo sehemu dhaifu zaidi ya hoja nzuri, si yenye nguvu zaidi. Kilicho kibaya kwa kuzidisha ukali usio na mipaka si kwamba nambari inakuwa kubwa. Ni kwamba *mara saba mbaya zaidi kuliko mara saba mbaya zaidi kuliko uhamisho* haielezi hali ya mambo. Tatizo ni kutopatana, si ukubwa - na hiyo ndiyo hoja kuu ambayo nne tayari inatoa, bila maonyesho.

Kuna sababu ya tatu, na ndiyo iliyoniamulia. Nikikubali kwamba ukali uliozidishwa unahitaji neno linalorudiwa, sijakataa usomaji wa nguvu — nimeubadilisha kimya kimya kuwa usomaji wa muda na kisha nikatangaza ushindi. Mpinzani ambaye anashikilia kwa dhati kwamba *mara saba* humaanisha *kikamilifu, kikamilifu, kwa kiasi kizuri* hajajitolea kwa neno lolote linalorudiwa hata kidogo, kwa hivyo kupunguza hakumfikii kamwe. Hushinda tu nafasi ambayo hakuna mtu anayeshikilia. Hata hivyo, ni dhahiri kwamba ikiwa adhabu itazidishwa "kamili" basi je, inaweza kuzidishwa "kamili" tena? Kwa toba au bila toba, adhabu ingefikia kikomo chake cha ukali.

Nilielezea hili kwa kirefu kwa sababu kubwa kuliko hoja hii moja. Idadi kubwa hushawishi kwa kiasi kikubwa kulingana na maudhui yake, na maandishi ya kinabii yana tabia ya muda mrefu ya kufikia moja. Kama nitakuomba uangalie hesabu zangu kila mahali pengine katika kitabu hiki, lazima niwe tayari kutupa hesabu inayonipendeza zaidi. Hii ilinipendeza na siichapishi.

Ufichuzi mwingine zaidi nikiwa hapa. Rasimu ya awali ya sura hii ilidai kwamba Mambo ya Walawi 26 inafupisha ongezeko hilo kwa mistari minne — mistari ya 18, 21, 24, 28 — kwa hivyo ukali haungeweza kamwe kuzidisha saba hadi ya nne. **Hilo halikupatikana kwangu pia. Maandishi hayasemi kikomo popote.** Nilikuwa nikisoma kikomo katika muundo, ambayo ndiyo hasa hatua ninayotumia kitabu hiki kuwaomba watu wengine wasifanye. Kimetoweka.

Ikiwa sheria hii ni wazi, kwa nini itakoma mwaka wa 2030?

Hilo ndilo swali lililobaki, na ninaliuliza kabla ya mtu mwingine yeyote kufanya hivyo.

Ikiwa Mambo ya Walawi 26 inasema sheria ya kudumu badala ya orodha ya nne, basi sheria hiyo bado hai wakati wowote muhula unapoisha bila kutubu. Hukumu ya Yuda ilizidishwa mwaka wa 70 BK na tena mwaka wa 350 BK. Wakati muhula wa sasa unapoisha mwaka wa 2030 huku Yuda akiwa bado hajatubu, kwa nini sheria

hiyo isianguke tena - 1960 ikizidishwa na saba, miaka mingine 13720?

Hakuna jibu la hesabu kwa hilo. Hesabu itaendelea kwa furaha. Jibu lazima litoke nje ya hesabu, na ndiyo sababu nzima ya kuwepo kwa kitabu hiki: **mfuatano hauishiwi na kupanda, unaishiwa na wakati**. Mambo ya Walawi 26 haiishiwi na wakati.

Inaishia katika kupanda. Inaishia, katika mistari ya 40 hadi 42, katika ungamo na agano lililokumbukwa. Kuzidisha si mwisho; ni kile kinachotokea wakati mwisho unakataliwa.

Kile ambacho Sura ya 10 hadi 12 zinasema ni kwamba mnamo 2030 *kukataa hukoma* — kwamba baada ya hukumu kuisha kuna miezi mitano ambayo wasiotubu hufukuzwa, si kuangamizwa, na kisha Masihi anarudi na mpango ambao hukumu hiyo ilikuwa nayo unafikia kikomo. Kuzidisha kwingine kungehitaji miaka mingine kumi na tatu elfu ya agano ambalo Mungu amesema atakumbuka.

Kwa hivyo sehemu ya kusimama si kusoma sura nzima. Inasomwa kila kitu kingine katika kitabu hiki — saa zingine tatu zinatua katika mwaka huo huo, siku inahesabiwa kuisha kwenye sikukuu za vuli, mfuatano wa sikukuu ambao Yesu bado hajaukamilisha. Ikiwa hizo zitashindwa, basi ndio, matarajio yatakuwa 13790 na sio 2030.

Kwa nini haikuwahi kuwa mojawapo/au

Wazo moja zaidi, na ndilo lenye manufaa zaidi katika sura hiyo.

Niliweka hili mwanzoni kama usomaji mbili zinazoshindana, A na B, na uundaji huo ndio jinsi swali linavyoulizwa kwa kawaida. Sasa nadhani uundaji si sahihi, na hoja ya nne ndiyo sababu.

Adhabu ina vipimo viwili - jinsi ilivyo ngumu na kwa muda gani - na kiasi chake ni matokeo ya vyote viwili. Ukali bila muda si adhabu nyepesi; si adhabu hata kidogo, kwa sababu hakuna kinachotendewa mtu yeyote. Muda bila ukali ni tupu kwa njia ile ile. Hakuna kipimo kilichopo chenyewe. Kwa hivyo "*mara saba ya adhabu*" haikuwa chaguo kati ya kuzidisha kipimo kimoja au kingine. Ni dai kuhusu kiasi, na kiasi hicho kinafanywa na vyote viwili.

Hii ina maana kwamba Kusoma A na Kusoma B si wapinzani. Kusoma A huelezea kipimo kimoja cha kitu hicho; Kusoma B huelezea kipimo ambacho nambari inaweza kuzingatiwa. Ikiwa mtu hatajifunza kutokana na adhabu, kuirefusha na kuizidisha ni kitendo kile kile cha mamlaka ya subira, si nadharia mbili zinazoshindana kuhusu maana ya mamlaka hiyo.

Hii haiondoi pingamizi. Usomaji wa muda bado unapaswa kubeba hesabu peke yake, na bado ni Daraja la 3 — bado unaamini neno langu kwamba miaka ndiyo ile saba inaambatanisha nayo. Lakini ikiwa ungeingia katika sura hii na uhakika kwamba Mambo ya Walawi 26 inahusu ukali, kumbuka kwamba unaweza kuwa

sahihi kabisa na kitabu hiki bado kinafanya kazi. Ungekuwa unaelezea kipimo ambacho sihesabu. Hakuna kitu katika hicho kinachofanya kipimo kingine kiondoke.

Mambo ya Walawi 26 inatupatia nini?

- Kizidishi kilichotajwa: **saba** . (Ngazi ya 2 — iko kwenye maandishi, mara nne.)
- Kichocheo kilichotajwa: **kuendelea kukataa kutubu** . (Ngazi ya 2.)
- Muundo uliotajwa: **ongezeko nne mfululizo** . (Daraja la 2.)
- Kizidishi kinatumika kwa *muda* wa sentensi. (Ngazi ya 3 — iliyojadiliwa hapo juu. Usomaji wa wachache. Kizuizi cha kitabu hiki.)
- Na maelezo kuhusu thamani ya hadhi hiyo ya wachache. Idadi kubwa inasoma *mara saba* kama ukali, na nimesema kwa sauti kubwa kwamba wengi wamekosea — nimesema kwamba ukali na muda ni vipimo viwili vya kiasi kimoja, kwamba kimoja tu kati ya hivyo kinaweza kubeba kipengele kinachoweza kuangaliwa cha saba, na kwamba usomaji unaozidisha kipimo kisichopimika unapaswa kuelezea kile kinachozidisha. Hilo ni dai finyu kuliko "kila mtu mwingine amekosea," na ndilo pekee ninalohitaji.

Sentensi mbili kutoka Ezeieli 4. Kizidishi kimoja kutoka Mambo ya Walawi 26. Hiyo ndiyo zana nzima. Sasa tunahesabu.

Sura ya 6 — Saa ya Israeli

Sentensi mbili, kizidishi kimoja, sheria nne za kuhesabu. Sasa tunaendesha saa ya kwanza.

Inaanzia wapi

Miaka 390 ya Ezeieli ni ya Nyumba ya Israeli, ufalme wa kaskazini — makabila kumi yaliyojitenga chini ya Yeroboamu na hayakurudi tena.

Chini ya usomaji unaojadiliwa katika Sura ya 4, miaka ya Israeli iko upande wa *kushoto* wa kuzingirwa kunakoonyeshwa kwenye tofali, ambalo kwenye ratiba ya Kiebrania kutoka kulia kwenda kushoto linamaanisha kwamba inasonga **mbele kutoka humo** . Na kikaango cha chuma kinaashiria kuzingirwa huko kama kuzingirwa ambako mzingiraji hangeweza kustahimili.

Kuna uzingizio mmoja usiofanikiwa wa Yerusalemu katika rekodi. **701 KK.**

Senakeribu, mfalme wa Ashuru, alipanda dhidi ya miji yenye ngome ya Yuda na kuichukua. Kisha akaja Yerusalemu, lakini hakuichukua. Wafalme wa Pili 18-19 na Isaya 36-37 zinasimulia hadithi kutoka ndani — ushuru wa Hezekia, hotuba ya Rabshake ukutani, neno la Isaya, malaika wa BWANA akipiga kambi, na Senakeribu akirudi nyumbani Ninawi ambapo wanawe hatimaye walimuua katika hekalu la mungu wake.

Rekodi ya Waashuri inasimulia hadithi hiyo hiyo kutoka nje, na ukimya wake ni mkubwa kuliko hotuba ya Biblia. Prism ya Senakeribu, kumbukumbu rasmi zilizoandikwa na waandishi wake mwenyewe, inajivunia kuchukua miji arobaini na sita ya Hezekia iliyozungushiwa kuta na kumfungia Hezekia Yerusalemu "*kama ndege aliyefungiwa ndani.*" Na kisha inasimama. Inarekodi kodi iliyopokelewa. Haidai kamwe mji. Mfalme wa Ashuru aliyechukua mji mkuu alisema hivyo, kwa kirefu, kwa idadi. Huyu alielezea ngome na akaendelea mbele.

Daraja la 2. Tarehe imewekwa kwa kujitegemea na kanuni ya jina la Ashuru, na Prism, na kwa simulizi la kibiblia, na iko salama kama tarehe yoyote katika karne ya nane KK inavyopata. Wasomi wachache wanapendekeza kampeni ya pili karibu 688–686 KK ili kutatua tatizo kuhusu umri wa Tirhakah; wengi wanashikilia kampeni moja mnamo 701. Ninatumia tarehe ya wengi, ambayo pia ni ya kitamaduni.

Neno kuhusu kile ambacho situmii . Ufalme wa kaskazini ulianguka kwa Ashuru na kufukuzwa karibu mwaka 722 KK — Samaria ilizingirwa kwa miaka mitatu na kuchukuliwa, idadi ya watu ikapewa makazi mapya, makabila kumi yakapotea. Huo ndio mgombea dhahiri wa kuanza kwa adhabu ya Israeli, na sio tarehe ninayotumia. Haileti 2030; 722 KK + miaka 2730 ya kutua mwaka 2009, ambayo haipo popote. Ninaitaja kwa sababu nataka uone kwamba najua njia mbadala ipo na kwamba haifanyi kazi, badala ya kukufanya uigundue na kushangaa.

Mwanzo wa 701 KK unatokana na hoja katika Sura ya 4 — kuzingirwa bila mafanikio, kukiwa na alama ya griddle — si kutokana na utafutaji wa tarehe ya kuanza ambayo ingetoa jibu nililotaka . Ukikataa Sura ya 4, unapaswa kukataa hili. Huo ndio utegemezi, umeelezwa.

Muhula wa kwanza

701 KK + miaka 390 = 311 KK

(Daraja la 1. Katika hesabu za angani: $-700 + 390 = -310$, ambayo ni 311 KK.)

Hukumu ya awali ya Israeli iliisha mwaka 311 KK.

Je, Nyumba ya Israeli ilitubu mwaka wa 311 KK? Hapana. Hakukuwa na Nyumba ya Israeli ya kutubu — makabila kumi yalitawanyika miongoni mwa mataifa na yalikuwa yametawanyika kwa karne nne. Hukumu iliisha na hakuna kilichobadilika.

Kitu kingine kilikuwa kikitokea mwaka wa 311 KK, na ninataka kukishughulikia kwa uangalifu, kwa sababu hii ndiyo aina ya maelezo ambayo huzidishwa katika vitabu kama hiki.

Ukweli ni kwamba: Majira ya kuchipua ya 311 KK ni kipindi cha Enzi ya Seleucid. Seleucus I aliteka tena Babiloni, na kipindi kilichotokana na ukombozi huo kikawa kalenda ya kawaida ya Mashariki ya Karibu nzima kwa karne nyingi. Katika hesabu ya Babeli, ambayo ndiyo Wayahudi waliyoichukua, mwaka wa kwanza huanza tarehe 1 Nisani — Aprili 3, 311 KK.

Na Wayahudi waliikubali. Waliita *minyān shtarot*, Enzi ya Mikataba. Ni mfumo wa tarehe unaotumika katika 1 Makabayo. Unaonekana kwenye hati za kisheria za Kiyahudi, kwenye mikataba ya ndoa na bili za mauzo, kwa zaidi ya miaka elfu moja. Muda mrefu baada ya wafalme wa Seleucid kuwa vumbi, waandishi wa Kiyahudi bado walikuwa wakiandika tarehe za hati zao kuanzia mwaka ambao jenerali Mgiriki aliingia Babeli.

Kuna taswira halisi hapo. Katika mwaka ambao hukumu ya Israeli iliisha bila toba, Wayahudi walianza kuweka miadi ya mikataba yao wenyewe na utawala wa mfalme wa Mataifa — na wakaendelea kufanya hivyo kwa milenia.

Kile ambacho si kweli, na kile ambacho sitadai: hakuna kilichotokea Yudea mwaka wa 311 KK. Hakuna vita, hakuna ushindi, hakuna mabadiliko ya mtawala. Ptolemy alikuwa amechukua eneo hilo mwaka wa 312 na kujiondoa; Antigonus alilimiliki tena; Amani ya Wanajeshi mwaka wa 311 iliacha swali wazi na haikutatua chochote ardhini. Udhhibiti wa kudumu wa Ptolema haukufika hadi baada ya Ipsus mwaka wa 301.

Kwa hivyo umuhimu wa 311 KK ni wa kalenda, si wa kijeshi. Ni mwangwi wa kuvutia na sio ushahidi. Hesabu haitegemei kwa njia yoyote, na kama Enzi ya Seleucid ingeanza katika mwaka tofauti, saa ingeenda sawa kabisa. Ninajumuisha kwa sababu inashangaza na ninaiangazia kwa sababu kupiga si sawa na kukisia.

Kuzidisha

Hakuna toba. Mambo ya Walawi 26 inatumika.

$$390 \times 7 = \text{miaka } 2730$$

(Daraja la 1.)

Sasa, swali ambalo ni muhimu zaidi kuliko linavyoonekana: **kuanzia lini?**

Chaguzi mbili. Ama muda uliozidishwa unaendelea kuanzia 311 KK, wakati muhula wa kwanza ulipoisha — au unachukua nafasi ya muda wa awali na unatumika tangu kuzingirwa, 701 KK.

Ninatumia la pili. Sentensi iliyozidishwa inaanzia 701 KK.

Hii ndiyo sababu. Mambo ya Walawi 26 haisemi “na kisha nitaongeza adhabu zaidi.” Inasema “*Nitawaadhibu mara saba zaidi kwa ajili ya dhambi zenu*” — dhambi zile zile, zilizoadhibiwa mara saba zaidi. Lengo la kuzidisha ni sentensi yenyewe, si sentensi mpya iliyoongezwa kwenye ile ya zamani. Jaji anayezidisha sentensi kwa saba haongezi neno moja mfululizo; anakasirika kwa kosa lile lile. Na hukumu hutolewa kutoka kwenye bawaba ya hukumu ya awali iliyoning’inizwa, ambayo kwa Israeli ni kuzingirwa kwa 701 KK.

Shikilia neno hilo — *bawaba* . Litafanya kazi zaidi katika sura inayofuata kuliko linavyofanya hapa, na ikiwa sheria ninayotumia itageuka kuwa sheria mbili zilizovaa umbo la kujificha, hapa ndipo utanipata.

(Daraja la 3 — hili ni chaguo la tafsiri na ninapaswa kusema hivyo. Kama muda uliozidishwa ungeendelea kutoka 311 KK badala yake, ungepata $311 \text{ KK} + 2730 = \text{BK } 2420$, na kusingekuwa na kitabu. Chaguo ni muhimu na nimetetea badala ya kulidhania.)

Matokeo

$$701 \text{ KK} + \text{miaka } 2730 = \text{BK } 2030$$

(Daraja la 1. Astronomical: $-700 + 2730 = 2030$.)

Iangalie kwa mbali ukipenda. Kuanzia 701 KK hadi 1 KK ni miaka 700. Mwaka mmoja zaidi unakupeleka hadi AD 1. Hiyo ni miaka 701 iliyotumika, ikiacha 2029 kuanzia AD 1 — ambayo inatua AD 2030.

Hukumu ya Nyumba ya Israeli, iliyozidishwa mara saba kama Mambo ya Walawi 26 inavyobainisha, inaisha mwaka **2030** .

Saa moja haithibitishi chochote

Namaanisha hivyo.

Kama hii ingekuwa hoja nzima, nisingeandika kitabu kuihusu. Msururu mmoja wa hesabu kuanzia tarehe ya kuanza yenye utata hadi kizidishi kinachobishaniwa hadi mwaka lengwa ndivyo hasa ulinganifu wa mkunjo unavyoonekana kutoka nje, na ningekuwa na shaka nayo mikononi mwa mtu mwingine.

Angalia ni kwa kiasi gani sura hii imekuwa Daraja la 3 badala ya Daraja la 1. Hesabu ni ndogo

— Mara 390 mara 7 si jumla ngumu. *Hoja* zote ziko katika chaguzi: kwamba griddle inaashiria kuzingirwa kumeshindwa, kwamba upande wa kushoto unamaanisha mbele kwa wakati, kwamba kizidishi huongeza muda, kwamba muda uliozidishwa unarudiwa kutoka mwanzo wa awali. Hukumu nne za tafsiri, kila moja ikiwa na utetezi, hakuna uhakika, zote ni zangu kutetea.

Ndiyo maana saa ya pili ni muhimu sana. Inatumia historia tofauti, tarehe tofauti ya kuanza, idadi tofauti ya miaka, na idadi tofauti ya kuzidisha. Inashiriki mambo mawili tu na hii: sura ile ile ya Ezeieli na sheria ile ile kutoka Mambo ya Walawi.

Ikiwa usomaji si sahihi, saa ya pili inapaswa kutua mahali pengine kabisa.

Sura ya 7 — Saa ya Yuda

Sentensi ya pili ya Ezeieli ni fupi na historia yake imeandikwa vyema zaidi, kwa sababu inapitia matukio katikati ya Agano Jipya.

“Utakapokwisha kuyatimiza haya, utalala mara ya pili, lakini kwa ubavu wako wa kuume, nawe utauchukua uovu wa nyumba ya Yuda; nimekuagizia siku arobaini, siku moja kwa mwaka mmoja.” —Ezeieli 4:6

Miaka arobaini. Upande wa kulia.

Chini ya usomaji wa Sura ya 4, upande wa kulia kwenye ratiba ya matukio kutoka kulia hadi kushoto unamaanisha *mapema zaidi* — miaka arobaini ya Yuda haiendi mbele kutoka kwa kuzingirwa, inaelekea **moja**. Hukumu hiyo inaishia kwenye kuzingirwa badala ya kuanza moja.

Kwa hivyo tunahitaji miaka arobaini kuisha kwa kuzingirwa kwa Yerusalemu. Na kuna moja, na si jambo lisiloeleweka.

Kuanzia kusulubiwa hadi kuzingirwa

Yesu alisulubiwa wakati wa Pasaka, Aprili 5, 30 BK.

(Daraja la 3. Tarehe hiyo inafuata kutoka ubatizo wa mwaka 26 BK na huduma ya miaka mitatu na nusu, na ubatizo wa mwaka 26 BK unafuata kutoka kwa hesabu ya wachache ya mwaka wa kumi na tano wa Tiberio katika Luka 3:1. Ninashughulikia hili vizuri hapa chini, kwa sababu ni kiungo cha nne dhaifu katika kitabu hiki na

sitakipitisha kwa kifungu kidogo.)

Miaka arobaini baadaye, wakati wa Pasaka mwaka wa 70 BK, Tito alifunga kuta za Yerusalemu.

Wakati huo haukuwa wa bahati mbaya kwa hofu yake. Josephus anaelezea jiji lililojaa mahujaji wa Pasaka wakati mistari ya Warumi ilipofungwa — idadi ya watu waliokwama ndani ilikuwa idadi ya watu wa sherehe, si wakazi, ndiyo maana njaa iliyofuata ilikuwa mbaya kama ilivyokuwa. Kuzingirwa kulianza wakati wa Pasaka.

Miaka 30 + 40 = 70 BK

(Daraja la 1.)

arobaini , Pasaka hadi Pasaka, kuanzia kusulubiwa hadi kuzingirwa. Na katikati, uamuzi wa kitaifa.

Yesu alikuwa amesema miaka arobaini ilikuwa ya nini. *“Yerusalemu, Yerusalemu, uwauaye manabii na kuwapiga mawe wale waliotumwa kwake! Mara ngapi nimetaka kuwakusanya watoto wako pamoja, kama vile kuku akusanyavyo vifaranga vyake chini ya mabawa yake, nanyi hamkutaka. Tazama, nyumba yako imeachwa ukiwa!”* (Mathayo 23:37–38.) Na njiani kuelekea msalabani: *“Kwa maana siku zitakuja ambapo adui zako watakujengea boma, na kukuzunguka na kukuzunguka pande zote, nao watakuangusha wewe na watoto wako ndani yako, nao hawatakuachia jiwe juu ya jiwe, kwa sababu hukutambua wakati wa kujiliwa kwako.”* (Luka 19:43–44.)

Miaka arobaini ya mitume wakihubiri katika nyua za Hekalu. Miaka arobaini ya ofa imefunguliwa. Arobaini ni nambari ya kibiblia kwa kipindi cha majaribio — jangwa, mafuriko, Yona huko Ninawi, Musa mlimani, Bwana jangwani. Hii ilikuwa miaka arobaini ya Yuda.

Marekebisho ninayokudai

Hapa kuna kosa la pili kati ya makosa mawili niliyoahidi kukuonyesha.

Katika kitabu changu cha kwanza niliandika kwamba Hekalu liliharibiwa “wakati wa Pasaka, 70 CE.” Hilo si sahihi, na inafaa kuwa sahihi kuhusu kilichotokea badala yake, kwa sababu toleo lililosahihishwa ndilo ambalo hoja inahitaji.

Kuzingirwa *kulianza* wakati wa Pasaka — 14 Nisani, karibu katikati ya Aprili, 70 BK. *Hekalu* lilichomwa moto tarehe 9 au 10 Av, takriban miezi mitatu na nusu baadaye, karibu wiki ya kwanza ya Agosti. Josephus anarekodi tarehe ya kumi ya Av; Mishnah inarekodi tarehe ya tisa, na mila ya Kiyahudi imeiweka tarehe ya tisa tangu wakati huo kama Tisha B'Av, mfungo wa Mahekalu yote mawili.

Nilikuwa nimevunja uzingizio wa miezi minne na kuwa tukio moja. Kosa la kawaida. Bado ni langu.

Lakini angalia marekebisho yanafanya nini. Saa ya Yuda inapaswa kuahirisha Pasaka hadi Pasaka ikiwa itaisha wakati wa Pasaka mwaka wa 2030 — na kuzingirwa, si kuchomwa moto, ni tukio la Pasaka. Kusulubiwa wakati wa Pasaka mwaka wa 30 BK, kuzingirwa wakati wa Pasaka mwaka wa 70 BK. Miaka arobaini, sikukuu kwa sikukuu, safi.

Toleo lisilo sahihi la ukweli lilikuwa likifanya hoja kuwa ya kipuuzi zaidi. Toleo sahihi hufanya iwe ngumu zaidi. Kwa kawaida ndivyo inavyokwenda unapoangalia kazi yako mwenyewe, na ndiyo hoja bora zaidi ninayojua kwa kuifanya.

Kuzidisha kwa kwanza

Je, Yuda ilitubu kufikia mwaka wa 70 BK? Mji ulianguka, Hekalu likateketezwa, dhabihu zilikoma na hazijawahi kuanza tena. Taifa halikumgeukia Masihi wake.

Mambo ya Walawi 26 inatumika.

$$40 \times 7 = \text{miaka } 280 \text{ BK } 70 + 280 = \text{BK } 350$$

(Daraja la 1.)

Na hapa, tena, nina kitu cha kusahihisha badala ya kudai.

Kuna tukio halisi karibu. Uasi wa Kiyahudi dhidi ya Constantius Gallus ulianza mwaka **351**, si mwaka 350 — Gallus alifanywa Kaisari mwezi Machi mwaka 351, uasi ukafuata, na Ursicinus akauweka chini kwa nguvu, akiharibu Diocaesarea (Sepphoris) na kuharibu Tiberia na Lydda.

Hiyo ni karibu. Sio sahihi kabisa, na nitaiita karibu badala ya kuizungusha kuwa hit. Hakuna kitu maalum kinachothibitishwa katika AD 350 yenyewe. Ningeweza kufikia 351 kwa kurekebisha tarehe ya kuanza au kwa kuhesabu kwa pamoja ambapo nimehesabu pekee mahali pengine, na sitaenda, kwa sababu mara tu ninapoanza kusukuma kanuni ili kufanya mlilo utokee nimeacha kufanya hesabu na nimeanza kufanya kitu kingine.

Hesabu haihitajiki. AD 350 ni njia katika mnyororo, si kipande cha ushahidi. Mnyororo ni sawa ikiwa hakuna kilichotokea mwaka huo.

Kuzidisha kwa pili

Bado hakuna toba. Kwa hivyo sheria inatumika tena - na hii ni hatua ya nne ya kupanda kwa kile ambacho Mambo ya Walawi 26 inaelezea, ya mwisho katika sura hiyo.

Hapa ndipo ninapotaka kubadilisha jinsi hii inavyoandikwa kwa kawaida, ikiwa ni pamoja na mimi.

Njia ya kawaida ya kuandika hatua inayofuata ni $280 \times 7 = 1960$. Hiyo ni sahihi, na inaleta pingamizi dhahiri: 280 inaonekana kama nambari iliyochaguliwa kwa sababu inakupeleka unakotaka kwenda.

Lakini 280 si nambari huru. Ni 40×7 . Kwa hivyo kuzidisha kwa pili ni:

$$40 \times 7 \times 7 = 40 \times 7^2 = \text{miaka } 1960$$

Hukumu ya awali ya miaka arobaini ya Yuda, ikizidishwa mara saba **mara mbili zaidi** .

Huo si urejesho wa mapambo. Mambo ya Walawi 26 haielezi kuzidisha mara moja; inaelezea *mfululizo* wake, hatua nne zenye kina kirefu, kila moja ikichochewa na kukataa huko kuendelea. Sentensi ambayo imepitia hatua mbili za kupanda huko ni sentensi ya asili ikizidishwa na saba zenye mraba. Imeandikwa kama 40×7^2 , kibali cha Mambo ya Walawi kinaonekana katika usemi wenyewe. Imeandikwa kama 280×7 , inaonekana kama nambari isiyo ya kawaida inayopata nyongeza isiyo ya kawaida.

Hesabu hiyo hiyo, na asili yake iko kwenye ukurasa.

Miaka 70 BK + miaka 1960 = 2030 BK

(Daraja la 1.)

Kanuni moja au mbili? — swali la msingi

Sasa angalia kwa makini nanga, kwa sababu hapa ndipo mahali ambapo msomaji wa tahadhari anapaswa kuwa akinyoosha mkono wake ili apate kalamu.

wa Israeli ulianza 701 KK — *mwanzo* wa sentensi yake ya awali. Muda wa Yuda kuanzia 70 BK — *mwisho* wake. Hukumu yake ilianza wakati wa kusulubiwa mwaka wa 30 BK

Sema waziwazi: hizo zinaonekana kama sheria mbili tofauti. Na ikiwa ni sheria mbili tofauti, zilizochaguliwa kwa sababu kila moja inatokea kutoa 2030, basi kitabu hiki kinafanya kile ambacho kinawashutumu kila mtu mwingine kufanya. Endesha mbadala na uone ni kiasi gani cha safari juu yake. Israeli kutoka mwisho wa muhula wake ni $311 \text{ KK} + 2730 = \text{BK } 2420$. Yuda tangu mwanzo wake ni $30 \text{ BK} + 1960$

= AD 1990. Hakuna hata moja iliyosalia. Saa zote mbili zina unyeti kwa nanga, na nilichagua nanga inayofanya kazi katika kila kisa.

Kwa hivyo nina deni kwako kwa sheria ambayo ni sheria moja kweli.

Hapa ndipo. **Neno lililozidishwa linatumika mbele kutoka kwa kuzingirwa — katika visa vyote viwili.** Kuzingirwa ni bawaba. Ni kitu ambacho Ezekieli alichora kwenye matofali na kujenga nguzo zake za kuzingira na kuweka kikaango cha chuma mbele yake, na kiko katikati ya ishara nzima. Kuzingirwa kwa Israeli ni 701 KK. Kuzingirwa kwa Yuda ni 70 BK. Sentensi zote mbili zilizozidishwa zinatoka mbele kutoka kwa kuzingirwa kwao.

Kile ambacho pande hizo mbili hutoa si sheria mbili. Ni mahali ambapo hukumu ya awali ya kila taifa iko kuhusiana na kuzingirwa kwake — na hivyo ndivyo hasa mwili wa Ezekieli ulivyokuwa. Upande wa kushoto, Israeli: miaka yake 390 iko upande wa kushoto wa kuzingirwa kwenye ratiba ya muda kutoka kulia kwenda kushoto, kwa hivyo wanasonga mbele kutoka hapo, na kwa hivyo kuzingirwa kwake ni mwanzoni mwa *muhula* wake. Upande wa kulia, Yuda: miaka yake 40 iko upande wa kulia, kwa hivyo wanasonga mbele hadi kuzingirwa, na kwa hivyo kuzingirwa kwake ni mwishoni mwa *muhula* wake.

Sheria moja ya kuzidisha — kuitumikia kutoka kwa kuzingirwa. Sheria moja ya jiometri — upande unakuambia ni mwisho gani wa neno la asili ambapo kuzingirwa kunaendelea. Kuzingirwa kwa Israeli kunafungua hukumu yake; kuzingirwa kwa Yuda kunafunga kwake. Ndiyo maana 701 KK ni mwanzo wa hesabu moja na 70 BK ni mwanzo wa nyingine, na si desturi niliyoibadilisha katikati.

Maelezo mawili kuhusu hilo.

Sio dai kwamba wakati unarudi nyuma. Miaka arobaini ya Yuda ilisonga mbele kama ya kila mtu mwingine — BK 30 hadi 70 BK. Pande hizo zinahusu kuwekwa kwenye mchoro, si kuhusu mwelekeo ambao miaka inaishi. Mara tu neno la awali linapoisha bila kutubu, neno jipya linatolewa mbele kutoka kwenye bawaba, kwa sababu huo ndio mwelekeo pekee ambao sentensi inaweza kutumika.

Na inafanya Sura ya 4 kubeba zaidi kuliko ilivyokuwa saa moja iliyopita. Usomaji wa kushoto na kulia tayari ulikuwa tegemeo kubwa zaidi la tafsiri katika kitabu hiki. Sasa hutoa nanga pamoja na maelekezo. Ikiwa pande hizo hazina maana zaidi ya *kaskazini* na *kusini* - jambo ambalo ni jambo la busara kufikiria, na nilisema hivyo katika Sura ya 4 - basi saa ya Yuda haina sababu ya msingi ya kuanza saa 70 BK badala ya 30 BK, na 30 BK inatoa 1990. Muundo mzima unategemea maelezo hayo moja ya mahali ambapo nabii alikuwa amelala. Ninayasema kwa sentensi moja ili hakuna mtu anayepaswa kuyatafuta.

Pasaka ya miaka 70 pamoja na 1960 BK ni **Pasaka ya 2030** .

Saa mbili, hakuna ingizo zilizoshirikiwa

Ziweke kando kando.

	Nyumba ya Israeli	Nyumba ya Yuda
Sentensi (Ezekieli 4)	Miaka 390	Miaka 40

Anza	701 KK	AD 30
Mwelekeo kutoka kwa kuzingirwa	mbele (upande wa kushoto)	kuelekea huko (upande wa kulia)
Muhula wa kwanza unaisha	311 KK	AD 70
Kuzidisha	moja	mbili
Neno lililozidishwa	$390 \times 7 = 2730$	$40 \times 7^2 = 1960$
Inaendeshwa kutoka	701 KK	AD 70
Inaisha muda wake	AD 2030	AD 2030

Angalia kile ambacho safu hizi mbili *hazishiriki* .

Sentensi tofauti — 390 na 40, hakuna inayotokana na nyingine. Tarehe tofauti za kuanza, karne saba tofauti, zilizoanzishwa kutokana na matukio tofauti kabisa ya kihistoria kwa hoja tofauti kabisa. Mielekeo tofauti kwenye ratiba. Idadi tofauti za kuzidisha — moja na mbili. Masharti tofauti ya mwisho — miaka 2730 na miaka 1960.

Wanashiriki mambo mawili haswa: sura ya Ezeieli inayowapa nafasi, na kanuni kutoka Mambo ya Walawi inayowazidisha.

Na zinaisha mwaka huo huo.

Nilisema katika Sura ya 3 kwamba mfumo unaoelezea kitu halisi huwa unaleta matokeo ambayo hayakulenga. Huu ndio wa kwanza. Ningeweza kuchagua tarehe ya kuanza kwa Yuda ili kufanya hili lifanyike — lakini sikulichagua, kusulubiwa kulichagua, na miaka arobaini ya kuzingirwa ndiyo historia inakupa. Muunganiko huo ni bahati mbaya au ndio kitu chenyewe.

Bahati moja inaweza kuokoka. Sura ya 9 ina saa mbili zaidi.

Kabla hatujaendelea: kiungo dhaifu cha nne

Nilikuambia kulikuwa na sehemu nne ambapo ningeweka alama ya hoja yangu mwenyewe kama dhaifu. Sura ya 2 ilikuwa na kalenda. Sura ya 4 ilikuwa na usomaji wa kushoto na kulia. Sura ya 5 ilikuwa na usomaji wa muda wa Mambo ya Walawi 26. Hapa kuna ya nne, na inafaa katika sura hii kwa sababu saa ya Yuda inaanza nayo.

Tarehe ya kusulubiwa kwa Kristo mwaka wa 30 BK inategemea msimamo wa wasomi wachache.

Mnyororo unaenda hivi. Luka 3:1 inaweka tarehe ya huduma ya Yohana, na kwa

hivyo ubatizo wa Yesu, hadi mwaka wa kumi na tano wa Kaisari Tiberio. Yesu alikuwa na umri wa kama thelathini (Luka 3:23). Huduma hiyo ilienda miaka mitatu na nusu, kupitia Pasaka nne (Yohana 2:13, 5:1, 6:4, 11:55). Kwa hivyo: mwaka wa kumi na tano wa Tiberio, pamoja na miaka mitatu na nusu, hutoa kusulubiwa.

Kila kitu kilianza wakati mwaka wa kumi na tano wa Tiberio ulipokuwa.

Hesabu ya wingi huhesabiwa kuanzia kifo cha Augustus mnamo tarehe 19 Agosti 14 BK — tarehe ambayo Tiberio alipata kuwa mfalme *pekee*, na tarehe ambayo Tacitus, Suetonius na Dio wote huhesabiwa kutoka kwa utawala wake. Hiyo inaweka mwaka wa kumi na tano mwishoni mwa BK 28 au mapema 29, na kusulubiwa karibu 32 au 33 BK. Huu ndio msimamo mkuu na unashikiliwa na wanahistoria wengi na wasomi wengi wa Agano Jipya. Kwa mara nyingine tena, walio wengi wamekosea.

Hesabu ya wachache inahesabiwa kutoka kwa utawala mwenza wa Tiberius — utoaji wa mamlaka sawa juu ya majimbo yaliyotolewa karibu 11 hadi 13 BK, yaliyoelezwa na Velleius Paterculus, ambaye alikuwa hai wakati huo. Hiyo inaweka mwaka wa kumi na tano karibu 26 BK, na kusulubiwa mwaka wa 30 BK.

Ninatumia hesabu ya wachache. Inatoa AD 26 na AD 30.

Kuna utegemezi wa pili ndani ya hili, na linafaa hapa badala ya katika tanbihi. Huduma ya miaka mitatu na nusu inategemea kuhesabu Pasaka nne katika injili ya Yohana. Tatu kati yao ziko wazi — 2:13, 6:4 na 11:55 zote zinataja Pasaka. Ya nne, Yohana 5:1, inasema tu "sikukuu ya Wayahudi," bila kiambatisho dhahiri, na kundi kubwa la wasomi wanaisoma kama sikukuu nyingine; Pentekoste na Vibanda vyote vimependekezwa kwa kawaida. Kwa hivyo usomaji wa Pasaka nne pia ni wa kubeba mizigo, na unapingwa.

Zote mbili zinaweza kutetewa. Luka alikuwa akiandika kwa ajili ya hadhira ya mkoa katika majimbo ya mashariki, ambapo mamlaka ya Tiberius yalikuwa yametekelezwa kutoka kwa utawala mwenza; mwaka wa kumi na tano uliohesabiwa kutoka kwa ruzuku ya mkoa ungeeleweka kwa Theofilo. Na tarehe ya 30 BK ina uungwaji mkono mkubwa, ikiwa ni pamoja na Jumatano ya 14 Nisan inayolingana na mpangilio wa wiki ya mateso.

Lakini nitakuambia swali limetatuliwa, kwa sababu limetatuliwa, lakini msomaji anayeangalia atapata wengi dhidi yangu ndani ya kama dakika kumi.

Hapa kuna kinachoiendesha. Kama kusulubiwa kulikuwa mwaka wa 33 BK badala ya mwaka wa 30 BK, miaka arobaini ya Yuda ingeendelea hadi mwaka wa 73 BK badala ya mwaka wa 70 BK — na mwaka wa 73 BK si kuzingirwa kwa Yerusalemu

kwa Pasaka; ni anguko la Masada. Saa hiyo haingefungwa. **Saa ya Yuda inahitaji tarehe ya mwaka wa 30 BK.**

Saa ya Israeli haina. Imetiwa nanga mwaka 701 KK na haigusi chochote kati ya haya.

Kwa hivyo kati ya sentensi zangu mbili, moja inategemea mpangilio wa matukio unaopingwa na moja haitegemei, na bado zinatua katika mwaka huo huo. Hilo lina thamani fulani. Haifai kujifanya kwamba ile inayopingwa haijapingwa.

Hiyo ndiyo seti kamili ya Sehemu ya II: kalenda katika Sura ya 2, usomaji wa kushoto na kulia katika Sura ya 4, usomaji wa muda katika Sura ya 5, na mpangilio wa matukio wa Agano Jipya hapa — ambayo kwa kweli ni viungo viwili, hesabu ya Tiberio na usomaji wa Pasaka nne, na vyote viwili vinashikilia tarehe ya kuanza kwa Yuda.

Hayo ndiyo maeneo ya kuchapisha ikiwa unataka kuvunja kitabu hiki.

Sehemu ya II inaishia hapa. Sura ya 8 inachukua majuma sabini ya Danieli — mfumo ambao tarehe za karibu zinashikilia. Kisha Sehemu ya IV inaweka saa mbili zaidi zinazoendelea na kuuliza jinsi yoyote kati ya hizo nne ilivyo huru kweli.

SEHEMU YA TATU — WIKI SABINI

Mfumo ambao tarehe za karibu zinashikilia.

Sura ya 8 — Majuma Sabini ya Danieli

Kila kitu hadi sasa kimejengwa kutoka sura mbili: Ezekieli 4, ambayo hutoa sentensi, na Mambo ya Walawi 26, ambayo huzidisha. Hizo mbili hutoa mwaka.

Sura hii ni tofauti. Danieli 9 haitoi 2030 na sitajifanya inatosha. Inachotoa ni mfumo unaofanya tarehe za karibu zieleweke — ambapo tuko katika mfuatano uliopangwa, kwa nini miaka mitatu na nusu bado inadaiwa, na kwa nini dhiki ya miaka saba ambayo ulimwengu mwingi wa Wakristo unatarajia ni kuongezeka maradufu kwa kitu ambacho tayari kimetokea nusu.

Ikiwa Sura ya 6 na 7 zitakuambia mwaka, sura hii itakuambia umbo.

Pia ina mstari mmoja uliosomwa vibaya zaidi katika fasihi ya kinabii, na karibu theluthi mbili ya njia yote nitatumia muda kuuzungumzia, kwa sababu kila kitu ambacho watu wengi wanaamini kuhusu nyakati za mwisho kinategemea sentensi moja kusomwa kwa njia moja maalum.

Huu hapa unabii wote. Usome kabla sijasema chochote kuuhusu.

24 *"Majuma sabini yameamriwa kwa ajili ya watu wako na mji wako mtakatifu, ili kukomesha makosa, na kukomesha dhambi, na kufanya upatanisho kwa ajili ya uovu, na kuleta haki ya milele, na kutia muhuri maono na unabii, na kumtia mafuta aliye mtakatifu sana."*

25 *Kwa hiyo ujue na kufahamu ya kuwa tangu kutolewa kwa amri ya kutengeneza na kujenga upya Yerusalemu hata Masihi aliye Mkuu kutakuwa na majuma saba na majuma sitini na mawili; utajengwa tena, pamoja na uwanja na handaki, hata wakati wa taabu.*

26 *Kisha baada ya majuma sitini na mawili, Masihi atakatiliwa mbali, naye hana kitu, na watu wa mkuu atakayekuja watauharibu mji na patakatifu. Na mwisho wake utakuja kwa gharika; hata mwisho kutakuwa na vita; ukiwa umekusudiwa.*

27 *Naye atafanya agano na wengi kwa juma moja, lakini katikati ya juma atakomesha dhabihu na sadaka za nafaka; na katika bawa la machukizo atakuja mtu afanyaye uharibifu, hata mpaka uharibifu kamili, mtu aliyeamriwa, atamwagwa juu yake afanyaye uharibifu.*

— Danieli 9:24–27

Wiki ni saba

Jambo moja la msamiati kabla ya kitu kingine chochote, kwa sababu Kiingereza huficha hilo.

Neno lililotolewa *wiki* ni שָׁבֻעַ (*shavua*), na haimaanishi wiki ya siku. Inamaanisha **saba** — kitengo cha saba, chochote kinachohesabiwa. Kiebrania kina Sabato ya siku na Sabato ya miaka; Mambo ya Walawi 25 hujenga uchumi mzima kwa mizunguko ya miaka saba, na Danieli amekuwa akimsomea Yereimia kuhusu miaka sabini ya uhamisho, ambayo 2 Mambo ya Nyakati 36:21 inaelezea kama nchi ikilipa *miaka yake ya sabato isiyotunzwa* .

Kwa hivyo sabini saba ni sabini saba za miaka: **miaka 490**. Usomaji huo hauna

utata. Unashikiliwa katika wigo wa tafsiri, na watu ambao hawakubaliani kuhusu kitu kingine chochote katika kifungu hiki.

Kadi ya alama: mambo sita ambayo yanapaswa kutokea

Mstari wa 24 ndio sehemu ambayo karibu hakuna mtu anayesoma kwa makini, na ndio sehemu inayoamua kama majuma sabini yameisha.

Mambo sita yameamriwa kutimizwa ndani yake:

Lengo	Hali
1 kumaliza uvunjaji wa sheria	kufanyika msalabani
2 kukomesha dhambi	kufanyika msalabani
3 kufanya upatanisho kwa ajili ya uovu	kufanyika msalabani
4 kuleta haki ya milele	inaweza kujadiliwa — tazama hapa chini
5 kutia muhuri maono na unabii	bado
6 kupaka mafuta mahali patakatifu sana	bado

Kipengele cha kwanza hadi cha tatu ni kazi ya Kalvari na sidhani kama Mkristo anaweza kuvisoma vinginevyo. *"Sasa mara moja katika utimilifu wa nyakati amefunuliwa ili kuondoa dhambi kwa dhabihu yake mwenyewe"* (Waebrania 9:26). Upatanisho ulifanywa. Uvunjaji wa sheria ulikamilishwa. Hiyo ndiyo injili.

Mambo ya tano na sita hayajatokea waziwazi. Maono na unabii havijafungwa — bado tunavisoma, bado tunabishana kuvihusu, bado tunaandika vitabu kama hiki. Na hakuna mtakatifu aliyetiwa mafuta.

Kipengele cha nne ndicho ambacho hakitawasilishwa vizuri. *Kuleta haki ya milele* kulianza msalabani kwa maana kwamba haki isiyo yetu ilipatikana; haijafika kwa maana kwamba ulimwengu umejaa. Watoa maoni waligawanyika. Ninaihesabu kama imeanza na haijakamilika, na ninaiweka alama badala ya kuihesabu katika safu inayonisaidia.

Hii ndiyo sababu kadi ya alama ni muhimu. Ikiwa majuma sabini yalikamilishwa katika karne ya kwanza, basi maono na unabii vimetiwa muhuri na patakatifu pa patakatifu pametiwa mafuta, na hakuna hata moja kati ya hayo ambayo si kweli. Ikiwa yanatokana na amri hiyo mfululizo, yaliisha muda mrefu uliopita huku theluthi moja ya kusudi lake likiwa halijatimizwa. Kitu fulani katika mfuatano huo hakijakamilika — na hilo si hitimisho ninalolihusisha, ni kile ambacho mstari wa 24 unahitaji kwa yeyote anayeusoma.

Amri hiyo, na miaka 483

Mstari wa 25 unatoa bunduki ya kuanzia: *"tangu kutolewa kwa amri ya kutengeneza na kujenga upya Yerusalemu."*

Amri nne za Kiajemi zinapendekezwa kama wagombea na ni moja tu kati yao inayolingana na maelezo hayo. Koreshi mnamo 538 KK aliidhinisha ujenzi upya wa hekalu, si jiji. Dario mnamo 520 alithibitisha kazi hiyo hiyo ya hekalu. Artashasta mnamo 445 aliidhinisha Nehemia kujenga upya kuta - amri kuhusu kuimarisha ngome, iliyotolewa kwa mnyweshaji.

Amri ya Artashasta kwa Ezra, katika mwaka wa saba wa utawala wake, ndiyo inayolingana na maneno hayo. Inaidhinisha urejesho, inafadhili huduma ya hekalu, inaweka mahakimu na majaji, na kuianzisha tena sheria ya Mungu kama sheria ya nchi — urejesho wa sera, si tu ukarabati wa kazi za mawe. Ezra 7 inaiandika.

Kitabu hiki kinaweka tarehe ya amri hiyo kuwa 458 KK, na Kiambatisho E kinaelezea kwa nini 457 KK ni mbadala wa kawaida na ni nini kinachosababisha tofauti hiyo. Zote mbili zinaweza kutetewa; mgawanyiko unatokana na kama unahesabu miaka ya utawala wa Uajemi kwa mujibu wa mkataba wa mwaka wa kutawazwa na kama unahesabu kuanzia majira ya kuchipua au mwaka mpya wa vuli. Ninatumia 458 na nasema hivyo badala ya kuiwasilisha kama imetulia.

Sasa hesabu:

Wiki 7×7	Miaka 49	458 KK $\rightarrow$ 409 KK
Wiki 62×7	Miaka 434	409 KK $\rightarrow$ AD 26
Wiki 69×7	Miaka 483	458 KK $\rightarrow$ BK 26

(Hesabu ya Ngazi ya 1, imehesabiwa katika miaka ya angani ili mwaka sifuri uliokosekana usiweze kuuma: -457

+ 483 = 26. Njia ndefu: 458 KK hadi 1 KK ni miaka 457, mwaka mmoja zaidi unafikia 1 BK, na kuacha 26 kuendelea.)

Majuma saba ya kwanza yana marejeleo dhahiri: mstari wa 25 unasema mji *"utajengwa tena, pamoja na uwanja na handaki, hata wakati wa taabu,"* na miaka arobaini na tisa ya ujenzi upya chini ya upinzani ndivyo hasa Ezra na Nehemia wanavyoelezea.

Masihi Mkuu — upako, si kuzaliwa

Wiki sitini na tisa zinaenda “*mpaka Masihi Mkuu.*” Hadi nini hasa? Alizaliwa, Alibatizwa, Aliingia Yerusalemu, Alisulubiwa. Ni lipi linalofunga hesabu?

Kichwa ndicho kinachoamua.

Masihi — מָשִׁיחַ .

Kuzaliwa. Ni upako.

מָשִׁיחַ (*mashiach*) — inamaanisha *mafuta* . Kipindi cha mwisho si

Yesu alitiwa mafuta wakati wa ubatizo wake, wakati Roho aliposhuka juu yake, na Agano Jipya linasema hivyo kwa maneno hayo. Petro, akihubiri katika nyumba ya Kornelio: *"Mnamjua Yesu wa Nazareti, jinsi Mungu alivyomtia mafuta kwa Roho Mtakatifu na kwa nguvu"* (Matendo 10:38). Na Yesu Mwenyewe katika sinagogi la Nazareti, akisoma Isaya kwa sauti na kuitumia kwake siku hiyo: *"Roho wa Bwana yu juu yangu, kwa maana alinitia mafuta"* (Luka 4:18).

Kwa hivyo majuma sitini na tisa yanaisha Yordani, mnamo mwaka wa 26 BK, wakati Masihi alipopakwa mafuta na kuwasilishwa. Luka 3:1 inataja tukio hilo kuwa mwaka wa kumi na tano wa Tiberio, na Sura ya 7 tayari imekuambia wazi kwamba kitabu hiki kinatumia hesabu ya wachache ya mwaka huo wa kumi na tano na kwamba wengi wanauweka miaka miwili baadaye. Udhaifu huo ni wa sura hii kama vile Sura ya 7, na sitauacha bila kutajwa katika sura inayoathiri zaidi.

"Baada ya wiki sitini na mbili" — pengo la kwanza, na ni dogo

Mstari wa 26 unaanza: *"Kisha baada ya majuma sitini na mawili, Masihi atakatiliwa mbali."*

Soma haraka, hiyo inasema kusulubiwa hutokea mwishoni mwa juma la sitini na tisa. Soma kama ilivyoandikwa, inasema kitu kilicholegea na chenye manufaa zaidi: **baada**. Sio *katika*. Sio *katika juma la mwisho*. Baada.

Kiebrania kina njia za kusema *mara moja*, na hii si mojawapo. Neno hilo ni kihusishi cha mfuatano, na huacha muda bila kutajwa.

Hilo ni muhimu kwa sababu kipindi hicho hakikuwa kitu. Masihi alipakwa mafuta mwaka wa 26 BK na kukatizwa wakati wa Pasaka mwaka wa 30 BK — miaka mitatu na nusu ya huduma ya hadharani kati ya matukio hayo mawili, Pasaka nne, Injili nzima.

Angalia kile mstari wa 25 na mstari wa 26 unavyofanya kati yao. Mstari wa 25 unahesabu **tukio** na kulihesabu haswa: miaka 483, hadi upako. Mstari wa 26 kisha unaripoti tukio la pili na kuliunganisha na la kwanza kwa neno lisilopimika. **Nambari ni sahihi na kiunganishi kimefunguliwa, na kila moja inafanya haswa kile inachosema.** Hakuna kinachopanuliwa hapa. Kitabu kilichodai saba zilikuwa laini kingelazimika kujibu kwa siku 1260 baadaye; kitabu kinachoona kwamba *baada* ya si kipimo hakijadai chochote kuhusu saba.

Shikilia tofauti hiyo. Inarudi katika Sura ya 11 katika umbo tofauti.

Wanaume Wawili Katika Mstari Mmoja

Kila kitu katika kitabu hiki kinachohusu juma la sabini la Danieli kinageukia mstari mmoja, na swali ambalo mstari huo haujibu moja kwa moja: **"yeye" ni nani?**

"Naye atafanya agano thabiti na wengi kwa juma moja, na katikati ya juma atakomesha dhabihu na sadaka; na katika bawa la machukizo atakuja mmoja afanyaye uharibifu, hata mpaka uharibifu kamili, mmoja aliyeamriwa, atamwagwa juu yake afanyaye uharibifu." - Danieli 9:27

Soma kama mtu mmoja kote na unapata tafsiri ambayo Wakristo wengi wamefundishwa: mpinga Kristo anayekuja anasaini mkataba wa miaka saba na Israeli, anauvunja baada ya miaka mitatu na moja.

nusu ya miaka, husimamisha dhabihu katika hekalu lililojengwa upya, na husimamisha chukizo. Kila kipengele cha ratiba maarufu ya nyakati za mwisho kimejengwa juu ya usomaji huo wa sentensi hii moja.

Soma kama watu wawili na unaelewa kile kitabu hiki kinasema: Masihi anathibitisha agano na anamaliza mfumo wa dhabihu kwa kulitimiza, na mtu wa pili — mharibifu — anaonekana katika nusu ya nyuma ya mstari.

Kwa hivyo muundo mzima unategemea wapi, na kama, mada inabadilika. Hapa kuna majaribio matatu, na yote matatu ni mambo ambayo unaweza kuangalia katika maandishi yenyewe badala ya kuchukua kutoka kwangu.

Jaribu moja - sarufi inaashiria mabadiliko

Tazama jinsi nusu hizo mbili zinavyorejelea watu wao.

Nusu ya kwanza haina mwigizaji aliyetajwa hata kidogo. Vitenzi viwili vya nafsi ya tatu, vyote vikiwa na kiima ndani ya kitenzi: **יְהִיגִיר** (*vehigbir*), "naye ataimarisha," na **יִבְשָׁתִי** (*yashbit*), "atakomesha." Hakuna nomino. Msomaji anatarajiwa kuendeleza somo kutoka mstari wa 26.

Kisha nusu ya pili huacha kufanya hivyo. Inatoa mwigizaji: **מִשְׁמֵם** (*mesomem*), kishirikishi

— "mtu anayefanya ukiwa," mharibifu. Na anafanya hivyo tena mwishoni kabisa na **שְׁמֵם** (*shomem*).

Hiyo ni ishara halisi ya kimuundo na ni rahisi kuikosa katika Kiingereza. Kiebrania haileti nomino mpya kwa somo ambalo tayari linaendeshwa. Unabeba somo lililodokezwa mradi tu linabaki vile vile na unataja jipya linapobadilika. Mstari unaendeshwa kwa "yeye" ambaye hana jina, kisha unamtaja mtu.

Hii yenyewe haikuambii *yule ambaye hajatajwa jina ni nani* . Inakuambia kwamba mtu aliye mwishoni mwa mstari si tu mtu aliye mwanzoni mwa mstari akiendelea.

Jaribio la pili — kitenzi cha agano si kitenzi sahihi cha kufanya agano

Kiebrania kina nahau ya kawaida ya kuingia katika agano, na si ile ambayo Danieli anatumia.

Usemi wa kawaida ni **כִּרְתִּי בְּרִיתְךָ** (*karat berit*), "kukata agano" — msemu unaotumika wakati Mungu anapoagana na Nuhu, na Ibrahimu, Sinai, na Daudi. Unaonekana katika Agano la Kale lote. Ikiwa Danieli alimaanisha kwamba mtu

anafanya agano, huo ni msemu ukiwa tayari kwa mkono.

Haitumii. Anaandika **יִרְתֶּבְּ יְרֵבְּ הָג** - Hiphil ya **גָּבַר** (*gabar*), ambaye maana yake ni kuwa na nguvu, kushinda, kufanya uwe hodari. Katika kisababishi inamaanisha kuimarisha, kuimarisha, kufanya imara.

Huimarishi kitu ambacho hakipo bado. Kitenzi hiki kinamaanisha agano ambalo tayari lina nguvu na kinamwelezea mtu anayelifanya kuwa imara — ambalo ni maelezo ya kile Masihi alichofanya na agano ambalo Mungu alikuwa ameliweka tayari, na njia ya ajabu ya kuelezea mkataba wa miaka saba uliotiwa saini kwa mara ya kwanza.

Kumbuka pia agano hilo liko na nani: **יִם בֶּלְרָ** (*la-rabi*), “pamoja na wengi.” Kifungu hicho si

isiyoegemea upande wowote. Ni msamiati wa Mtumishi wa Isaya, ambaye *“atawahesabia haki wengi”* na *“kuchukua dhambi za wengi”* (Isaya 53:11-12) — na ni msamiati ambao Yesu aliufikia mezani: *“hii ni damu yangu ya agano, imwagikayo kwa ajili ya wengi kwa ajili ya ondoleo la dhambi”* (Mathayo 26:28). Agano, limwagikayo, kwa ajili ya wengi. Ananukuu mstari huu.

Jaribio la tatu — mtu aliye mwishoni mwa mstari ndiye mtu ambaye hukumu inamkabili

Hii ndiyo kali zaidi kati ya hizo tatu kwa Kiingereza, na inakuja na sharti moja ambalo nitasema mwishoni badala ya kulizika.

Fuata kifungu cha mwisho hadi mwisho wake. Uharibifu — *“uharibifu kamili, ulioamriwa”*

— **humwagwa juu ya yule anayefanya ukiwa.**

Yeyote anayehusika na nusu ya pili, yeye ndiye ambaye uharibifu ulioamriwa unampata. Hatendi tu bali anahukumiwa.

Sasa jiulize kama huyo anaweza kuwa mtu yule yule anayethibitisha agano na wengi.

Haiwezi. Sio kwa misingi ya mafundisho - kwa misingi ya sentensi. Mtu mmoja huimarisha agano na kukomesha mfumo wa dhabihu. Mwingine hufanya machukizo, hufanya ukiwa, na hukumu humwagwa juu yake. Mtu mmoja angelazimika kuwa mthibitishaji wa agano na mlengwa wa ghadhabu iliyoamriwa katika nafasi ya mstari mmoja.

Huo ndio mstari safi zaidi unaopatikana: mada ya nusu ya pili inafafanuliwa na mstari kama uharibifu mmoja unaowaangukia.

Na sasa sharti nililoahidi.

Neno la mwisho la mstari ni **שׁוֹמֵם** (*shomem*), na tafsiri ziligawanyika juu yake. NASB, ESV, NIV, NET, CSB na NLT zote zilisoma kama wakala - *mharibifu* , yeye anayefanya ukiwa.

Tafsiri za KJV, NKJV na ASV zinasoma kama hali — *ukiwa* , ikimaanisha mji ulioharibiwa au watu. Katika usomaji wa zamani, uharibifu humwagwa juu ya mwathiriwa badala ya mhalifu, na jaribio hili hupoteza ushindi wake.

Ninatumia NASB, na makubaliano ya kisasa yanahusiana nayo. Lakini msomaji anayesoma kutoka King James ana swali la kweli hapa na anastahili kuambiwa hivyo badala ya kuligundua mwenyewe.

Kinachosalia kwa njia yoyote ile : neno *la kwanza* kati ya mawili, מֶשׁוֹם (*meshomem*) katika kifungu cha maneno "*kwenye mrengo wa machukizo atakuja mmoja afanyaye ukiwa*," ni mhusika katika kila usomaji. Muigizaji mpya anatajwa na anafanya ukiwa. Kwa hivyo muundo wa aya hiyo wenye mada mbili — jaribu matokeo ya mtu — husimama popote neno la mwisho linapokwenda. Ni uamuzi wa mwisho pekee unaotegemea tafsiri.

Ambapo mstari unaanguka

Kuweka pamoja mambo matatu:

	Mada	Anachofanya
27a	bila jina "yeye," imechukuliwa mstari wa 26	huimarisha agano na wengi · huleta dhabihu kutokana sadaka mwisho katikati ya saba
27b	<i>mesomem</i> — the mharibifu, aliyepewa jipya	huja kwa bawa la machukizo · hufanya ukiwa · uharibifu uliopangwa umemwagwa juu yake

Mvunjiko unaangukia "*na kwenye mrengo wa machukizo*." Mbele yake, agano linaimarishwa. Baada yake, mwigizaji mpya anatajwa, naye anahukumiwa.

"Mkuu atakayekuja" ni nani?

Swali la kiwakilishi katika mstari wa 27 haliwezi kutatuliwa bila kutatua hili, kwa hivyo linafaa hapa.

"...*na watu wa mkuu atakayekuja watauharibu mji na patakatifu*." — Danieli 9:26b

Wagombea watatu hupendekezwa, na mmoja wao hukataliwa na kifungu chenyewe.

Kwanza, neno kuhusu neno. *Prince* hapa ni נָגִיד (*nagid*), na si jina lililotengwa kwa ajili ya watu wema. Ezekieli 28:2 inalitumia kwa mtawala wa Tiro — mtu ambaye kifungu kinaendelea kuelezea kwa maneno ya laana zaidi katika manabii. Ni neno la jumla kwa mtu anayeongoza: wafalme, makamanda, maafisa wa hekalu, watawala wa kigeni, watawala waovu. Kwa hivyo hakuna mgombea anayeweza kutengwa kwa misingi tu kwamba *mkuu* anasikika kuwa na heshima sana kwake, na hakuna anayeweza kujumuishwa kwa misingi kwamba linasikika kuwa na

heshima sana kwa mtu mwingine yeyote.

Mtahiniwa wa kwanza: mpinga Kristo wa wakati ujao. Huu ndio usomaji wa kawaida wa vipindi na ndio msingi wa mfumo wa mkataba wa miaka saba - mkuu anayekuja wa mstari wa 26 anakuwa "yeye" wa mstari wa 27, anasaini mkataba, na kuuvunja. Kila kitu ambacho kitabu hiki kinapinga kinategemea hilo. Pia ni usomaji unaohitaji uharibifu wa mji na patakatifu katika mstari wa 26 kuwa tukio tofauti na mwaka wa 70 BK au mabano marefu ya ajabu.

Mgombea wa pili: Masihi. Yaani, wakuu wote wawili ni Yesu — *Masihi Mkuu* katika mstari wa 25 na *mkuu atakayekuja* katika mstari wa 26. Inavutia kwa sababu inamwondoa mpinga Kristo kabisa kutoka Danieli 9, jambo ambalo hoja inahitaji.

Lakini soma kifungu kinachotoa. **Watu wa mkuu wanaharibu mji na patakatifu.** Yerusalemu na hekalu viliharibiwa mwaka wa 70 BK na majeshi ya Kirumi. Katika usomaji huu, jeshi la Kirumi ni *watu wa Yesu*. Watu wake walikuwa Wayahudi, na Wayahudi hawakuharibu hekalu hilo - walikufa ndani yake.

Pingamizi la haki ni kwamba Maandiko hushinikiza majeshi ya kigeni katika utumishi wa Mungu na kisha kuyadai: Nebukadreza ni "*mtumishi wangu*" (Yeremia 25:9), Ashuru ni "*fimbo ya hasira yangu*" (Isaya 10:5), na Koreshi anaitwa *mfuasi wa Mungu*, mpakwa mafuta wake (Isaya 45:1). Kwa hivyo wazo kwamba Roma ilitenda kama chombo cha hukumu ya Kristo juu ya mji si la kipuuzi — Yesu Mwenyewe alikuwa ametangaza hukumu hiyo katika Luka 19.

Hata hivyo, "*watu wa mkuu*" ni umiliki, na umiliki kwa kawaida huwaita watu ambao mtu ni wake au anaamuru, si watu ambao Mungu aliwatumia dhidi ya mtu mwingine hapo awali. Usomaji lazima uelekee katika sehemu ambayo mstari huo ni thabiti zaidi.

Kuna aina ya pili ya usomaji huu inayostahili kuchukuliwa kwa uzito, kwa sababu ndiyo niliyoshikilia kwa muda: kwamba *watu* ni Wayahudi - watu wa Masihi - na kwamba hekalu lilianguka kwa sababu walimkataa.

Theolojia ya hilo ni sahihi na sarufi yake si sahihi, na hizo mbili zinaweza kutenganishwa vizuri.

Theolojia kwanza kwa sababu ni kweli na ina umuhimu. Hekalu liliharibiwa kama hukumu kwa kumkataa Masihi. Hilo si hitimisho; ni kile Yesu alichosema, mapema, kwa maneno wazi. "*Tazama, nyumba yako imeachwa ukiwa*" (Mathayo 23:38). "*Hawatakuachia jiwe moja juu ya jingine, kwa sababu hukutambua wakati wa kujiliwa kwako*" (Luka 19:44). Chanzo cha mwaka wa 70 BK kilikuwa kile kilichotokea mwaka wa 30 BK.

Sasa sarufi. Katika mstari wa 26, Kiebrania kinasomeka **אֵלֶּיךָ נִגִּידָם עַתְּחִישׁ יֵשׁׁ** — vitu vilivyowekwa mbele kwa msisitizo, *na mji na patakatifu*, kisha kitenzi **יְהוָה קִדְּוֵה יֵשׁׁ** (*yashchit*), "ataharibu," na kisha kiima chake: **עַם** (*am*), *watu wa mkuu, yule anayekuja*.

Am ni kitenzi kikuu cha kitenzi. Watu ndio wanaoharibu. Kwa hivyo usomaji unaowafanya Wayahudi wana mstari unaosema Wayahudi waliharibu mji na patakatifu — na Wayahudi hawakuharibu hekalu hilo. Walizingirwa ndani yake na kufa wakilinda.

Tofauti iko kati ya **chanzo** na **wakala**, na Maandiko yanawatenganisha hapa. Danieli 9:26 inamtaja wakala — watu wa mkuu anayekuja, yeyote yule mkuu atakayekuwa. Yesu anataja chanzo: hawakutambua wakati wa kujiliwa kwao. Hakuna anayepaswa kuchagua. Kukataliwa kulileta hukumu; majeshi yaliitekeleza.

Na angalia kinachotokea unapoacha kila andiko lifanye kazi yake. **Danieli anatoa mfuatano**

— Masihi alikatiliwa mbali, kisha mji na patakatifu viliharibiwa. **Yesu anatoa sababu. Ezeieli 4 anatoa muda** — miaka arobaini ya hukumu ya Yuda, 30 BK hadi 70 BK, ambayo Sura ya 7 inatumia kusisitiza saa yake. Maandiko matatu, tukio moja, kila moja likitoa kile ambacho mengine yanaacha. Hilo ni matokeo bora kuliko kufanya mstari mmoja kubeba yote matatu.

Mgombea wa tatu: Tito. Tito Flavio Vespasianus aliamuru kuzingirwa kwa Yerusalemu mnamo 70 BK. Alikuwa mwana wa mfalme aliyetawala na mrithi wa mkuu - mkuu wa Kirumi kwa maana iliyo wazi kabisa ya neno hilo. Na watu *wake*, vikosi, walifanya sawasawa na mstari usemavyo: waliharibu mji na patakatifu.

Pia kuna sehemu ya mfuatano inayompendelea. Mstari wa 26 umesema tu kwamba *Masihi atakatiliwa mbali*. Kumtambulisha tena Masihi huyo huyo, katika pumzi inayofuata, kama *mkuu atakayekuja* itakuwa jambo la ajabu — Ameelezewa tu kama amekatiliwa mbali, na *kuja* ni njia ya ajabu ya kumzungumzia Yeye mara moja. Ukisoma kama takwimu mbili, mstari huo ni wa mpangilio tu: Masihi amekatiliwa mbali, na baadaye watu wa mkuu anayekuja wanaharibu mji. 30 BK, kisha 70 BK, kwa mpangilio.

Inalingana na tukio hilo na inalingana na mwigizaji. Haihitaji ubishi mkali na usio na utata kuhusu kama majeshi ya Mataifa yanaweza kuitwa watu wa mtu fulani - majeshi yalikuwa watu wa Tito bila shaka. Na inaweka unabii wa Danieli moja kwa moja kuhusu kuzingirwa ambako Sura ya 7 inatumia kama nanga ya saa ya Yuda, mwaka uleule wa 70 BK ulifika kutoka upande tofauti kabisa.

Ninachodai, na kile ambacho sicho

Ninamweka Tito mbele kama usomaji unaoaminika na sina uhakika zaidi ya huo. **Sijaamua kati yake na Masihi** . Swali linahusu sintaksia ya Kiebrania na sheria za lugha zilizotangulia, na wasomi ambao wameishi maisha yao katika maandishi hayo hawakubaliani kuhusu hilo.

Kinachojalisha kitabu hiki ni kifupi kuliko swali, na ninataka kuwa sahihi kukihusu.

Hoja hapa haihitaji kujua kama mkuu ni Tito au Masihi. Inahitaji mkuu asiwe mpinga Kristo.

Ifuate. Ikiwa mkuu ni Tito, sheria iliyotangulia inampa Tito mstari wa 27

— ambayo ingekuwa na jenerali wa Kirumi anayeimarisha agano na wengi na kukomesha dhabihu na sadaka. Hakuna anayeshikilia hilo na hakuna kinachounga mkono, kwa hivyo kiwakilishi lazima kirudi nyuma zaidi, kwa Masihi. Ikiwa badala yake mkuu ni Masihi, kiwakilishi hicho kinatua kwa Masihi moja kwa moja. **Barabara zote mbili zinafika mahali pamoja.** Usomaji wa tatu tu — mpinga Kristo ambaye bado yuko mbeleni — unaweka mtia saini wa mkataba katika mstari wa 27, na huo ndio mfumo wa miaka saba umejengwa juu yake.

Kwa hivyo kazi hiyo haimtambulishi mkuu. Ni hivi: **uharibifu ulioelezwa katika mstari wa 26 ni mwaka wa 70 BK, na mkuu ambaye watu wake waliutekeleza ulikuwa wa mwaka wa 70 BK.** Mji uliharibiwa. Patakatifu paliharibiwa. Hilo ni tukio lililokamilika lenye tarehe, na mtu ambaye watu wake walilifanya alikuwa hai kuliona. Kumsoma kama mtawala ambaye bado ni wa baadaye katika karne yetu kunahitaji kuwatendea "*watu wa mkuu*" kama mababu wa mbali wa mtu ambaye bado hajazaliwa - ambayo ni uzito mkubwa kwa mtu anayemiliki kubeba, na ni dhana ya kubeba mzigo ya mfumo ambao umeunda matarajio ya ulimwengu mwingi wa Kikristo.

Wakuu wawili, basi, si watatu — nami nashikilia utambulisho wa wa pili kwa uhuru. **Masihi Mkuu ni Yesu. Mkuu atakayekuja alikuwa wa karne ya kwanza, iwe ni Tito aliyeamuru kuzingirwa au Bwana ambaye hukumu yake ilikuwa.** Mpinga Kristo hayupo katika mstari huu. Hahitaji kuwa hivyo, na kumweka hapa ndiko kulikosababisha mkanganyiko hapo awali.

Na sasa sehemu ngumu

Jaribio la tatu linathibitisha kwamba nusu ya pili haimhusu Masihi. Halithibitishi kwamba nusu ya kwanza *ni* .

Kwa ajili hiyo, kitabu kinategemea hoja iliyoelezwa mapema katika sura hii —

kwamba neno la umoja “yeye” la mstari wa 27 linarudi nyuma kwa “Masihi” katika mstari wa 26 badala ya “mkuu atakayekuja.” **Wachambuzi wengi wa kisasa wanakataa usomaji huu.**

Sababu yao ni nzuri na inaitwa kanuni iliyo karibu zaidi: wakati kiwakilishi kingeweza kurejelea nomino zaidi ya moja iliyotangulia, kwa kawaida hurejelea iliyo karibu zaidi. “Mkuu atakayekuja” anasimama karibu zaidi na mstari wa 27 kuliko “Masihi” anavyofanya. Katika kanuni ya kawaida, mkuu hushinda.

Kama inavyoonyeshwa hapo juu, pingamizi hilo linaweza kudumu — ikiwa mkuu ni mtu wa karne ya kwanza, kiwakilishi lazima kirudi kwa Masihi hata hivyo, kwa sababu hakuna mkuu wa karne ya kwanza aliyethibitisha agano na wengi. Lakini hoja ya kisarufi inasimama yenyewe na sitaipuuza. Ni jambo lenye nguvu zaidi ambalo upande mwingine unalo hapa.

Hoja ya kupingana — kwamba kifungu cha maneno ni “*watu wa mkuu*,” Kwa hivyo nomino kuu ni *watu*, na kichwa cha wingi ni kiambishi hafifu cha kiwakilishi cha umoja — ni hoja halisi, na ndicho kitabu changu cha kwanza kilitegemea. Bado nadhani kina nguvu. Lakini Kiebrania kinaruhusu nomino katika kiambishi awali kutumika kama kiambishi awali, na yeyote anayekuambia hili anatatua swali hilo anazidisha.

Hapa ndipo ninaposimama, katika aya moja, kwa hivyo hakuna mtu anayepaswa kukisia:

Sarufi pekee humpendelea mkuu. Kamusi na muktadha humpendelea Masihi.

Higbir ni kitenzi kisicho sahihi cha kusaini mkataba na kitenzi sahihi cha kuimarisha agano lililopo. *La-rabi* ni msamiati wa Mtumishi. Kuleta dhabihu na sadaka mwisho ni kile Waebrania wanasema Kristo alifanya - “*kwa toleo moja amewakamilisha milele wale waliotakaswa*” - na ni jambo la kipekee kumsifu mpinga Kristo, ambaye angekuwa akikatiza dhabihu badala ya kuzitimiza. Ninazipima hizo kuwa nzito kuliko ukaribu. Mtu anaweza kuzipima kwa njia nyingine, na kuwa na mawazo ya kweli.

(Kiwango cha 2 kwa muundo wa mada mbili — majaribio ya kwanza na ya pili hufanya kazi hiyo na hakuna yanayotegemea tafsiri inayopingwa. Kiwango cha 3 kwa kutambua somo la 27a kama Masihi: usomaji unaobishaniwa dhidi ya walio wengi wa sasa, unaosemwa waziwazi badala ya kuwasilishwa kama uliopangwa. Jaribio la tatu ni Kiwango cha 2 kwenye NASB na familia yake, na halishikili tafsiri ya KJV ya neno la mwisho.)

Kinachofanya na kisichoamua hii

Inaamua kwamba Danieli 9:27 ina takwimu mbili, ambazo zinatoshia kuvunja mfumo wa mkataba wa miaka saba ambao unategemea kuwepo kwa mmoja.

Haiamui yenyewe ni lini nusu ya juma la sabini itatokea. Hiyo ndiyo kazi ya sehemu inayofuata - na inafaa kusema kwamba maswali hayo mawili yanaweza kutenganishwa. Msomaji anaweza kukubali kila kitu katika sehemu hii na bado akaweka juma zima la sabini katika siku zijazo. Kile ambacho hangeweza kufanya ni kuendelea kusoma mstari wa 27 kama mtu mmoja anayesaini na kisha kuvunja agano, kwa sababu mstari huo unamtaja mwigizaji wa pili na kisha unamhukumu.

Pengo - jambo gumu zaidi katika kitabu hiki kutetea

Sasa tuna kila kitu isipokuwa sehemu inayofanya mfumo mzima ufanye kazi, kwa hivyo tuutumie .

Majuma sabini ni miaka 490. Sitini na tisa kati yao yalianzia 458 KK hadi 26 BK bila kukatizwa. Juma la sabini ni miaka saba. Mstari wa 27 unasema agano huimarishwa kwa wiki moja na kitu hutokea *katikati ya juma* — miaka mitatu na nusu baadaye.

Kitabu hiki kinasema kwamba wiki hiyo ni huduma ya Yesu, 26 BK hadi 30 BK Yeye mwenyewe aliifanya, na nusu ya pili bado iko mbele yetu, na ni juu yetu sisi, mashahidi wake wawili, kuitekeleza.

Hii ina maana kwamba pengo la takriban miaka elfu mbili liko ndani ya kipindi cha miaka saba.

Sema waziwazi, kwa sababu mkosoaji atafanya: kukatizwa ni mara nne zaidi ya unabii mzima unaokatiza. Miaka mia nne na tisini, iliyoamuliwa kama kitengo, ikiwa na shimo la miaka elfu mbili katika saba za mwisho. Hakuna kitu katika Danieli 9 kinachotangaza pengo kama hilo. Hakuna mstari unaosema *na kisha hesabu itasimama*.

Kwa hivyo hii hapa kesi, na unaweza kuipima.

Kwanza: mstari wa 24 unalazimisha aina fulani ya kutokamilika kwa kila mtu. Chochote unachofanya na pengo, malengo matatu kati ya sita yaliyoamriwa hayajatokea. Maono na unabii hazijafungwa. Patakatifu sana si papa. Mtu yeyote anayesema majuma sabini yalimalizika katika karne ya kwanza lazima aeleze jinsi kusudi lililoamriwa lilivyomalizika na theluthi moja ya kusudi lake kuwa bora. Jambo lisilokamilika si uvumbuzi wangu; liko katika maandishi, na kila usomaji unapaswa kulielezea. Swali ni pale tu *ambapo* kutokamilika kupo.

Pili: andiko linagawanya wiki zenyewe. Mungu hakusema “wiki sabini.” Alisema

wiki saba, na wiki sitini na mbili, kisha akashughulikia la mwisho tofauti katika mstari wake. Muda mmoja unaoendelea hauhitaji kutolewa katika vipande vitatu. Ugawanyaji uko katika mstari wa 25 kabla ya mkalimani yeyote kuugusa.

Tatu: unabii huu unahusu waziwazi watu fulani na mji fulani. *"Majuma sabini yameamriwa kwa ajili ya watu wako na mji wako mtakatifu."* Sio kwa ajili ya ulimwengu. Kwa ajili ya Israeli na Yerusalemu. Saa iliyoamriwa kwa ajili ya taifa angalau inaeleweka kama saa inayosimama wakati shughuli za Mungu zinapogeuka mahali pengine - na Agano Jipya linaelezea mabadiliko kama hayo haswa, huku Mataifa wakipandikizwa na ugumu wa sehemu juu ya Israeli *"mpaka utimilifu wa Mataifa utakapoingia."* Iwe unakubali mfumo huo au la, sio uvumbuzi wa dharura ulioundwa ili kumwokoia Danieli; ni simulizi la Paulo mwenyewe la enzi tuliyomo.

Nne, na hili ndilo ningeendelea nalo: Yesu alionyesha pengo lisilo na alama ndani ya sentensi ya unabii, na akalifanya kwa makusudi.

Katika sinagogi huko Nazareti, alipewa Isaya na akasoma hivi:

*"Roho wa Bwana yu juu yangu, kwa maana amenitia mafuta kuwahubiri maskini habari njema. Amenituma kuwatangazia wafungwa kufunguliwa kwao, na vipofu kupata kuona tena, kuwaacha huru waliosetwa, na **kutangaza** mwaka wa Bwana uliokubaliwa."* — Luka 4:18-19

Kisha, Luka anasema, *"Akafunga kitabu, akampa mtumishi, akaketi"* — na kuwaambia, *"Leo Maandiko haya yametimia masikioni mwenu."*

Alisimama katikati ya sentensi. Hapa kuna Isaya 61:2 nzima, na sehemu ambapo alifunga gombo lililoandikwa:

*"Kutangaza mwaka wa neema wa BWANA ← **Alisimama hapa, na siku ya kisasi cha Mungu wetu; Kuwafariji wote waliao.**"*

Mstari mmoja. Vifungu vitatu. Alisoma cha kwanza, akawaambia kwamba kilitimia siku hiyo, na akaketi mbele ya cha pili — na siku ya kisasi bado haijafika.

Hilo ni pengo la angalau miaka elfu mbili linaloangukia kati ya vifungu viwili vya mstari mmoja, visivyo na alama yoyote katika Kiebrania. Tunajua lipo pale tu kwa sababu Bwana aliacha kusoma na kuketi.

Kwa hivyo pingamizi *"unabii haufanyi kazi kwa njia hiyo"* lina jibu, na jibu ni kwamba Yesu aliusoma hivyo hadharani na kuwaambia waumini kwamba alikuwa ametimiza nusu ya kwanza ya sentensi ambayo nusu ya pili bado ilikuwa wazi. Ikiwa pengo linaweza kuanguka kati ya vifungu viwili vya mstari mmoja, linaweza kuanguka kati ya nusu mbili za wiki moja.

Kile ambacho hoja hiyo haifanyi. Inaonyesha pengo linawezekana katika fasihi ya kinabii; haionyeshi kwamba pengo *hili* ni halisi, au kwamba ni miaka elfu mbili, au kwamba linaisha mwaka wa 2027. Isaya 61 inafanya pingamizi hilo liweze kudumu. Haifanyi hivyo.

(Daraja la 3 Pengo linatokana na malengo ambayo hayajakamilika ya mstari wa 24 na kutetewa na mfano. Halijatajwa katika Danieli. Ukiona hilo haliridhishi, unajibu kwa usahihi ushahidi — huu ni hitimisho, na sijauvaa kama kitu kingine chochote.)

Jambo moja linatofautisha toleo la kitabu hiki la pengo kutoka kwa aina isiyoeleweka zaidi. **Lina mwisho.** Pengo linaanzia Pasaka ya 30 BK hadi tarehe ishirini na saba ya Aprili, 2027. Hilo ni dai lenye tarehe mbili, na moja wapo iko karibu vya kutosha kuwa na makosa hadharani ndani ya mwaka mmoja. Nadharia ya pengo ambayo inaweza kukaguliwa ni aina tofauti ya kitu kutoka kwa nadharia ya pengo ambayo inachukua tu chochote ambacho historia hutoa.

Sura ya 8 inatupatia nini?

- Saba sabini ni miaka 490, na saba ni miaka. *(Daraja la 2 - makubaliano ya Kiebrania, na karibu ya ulimwengu wote.)*
- Malengo sita yamepangwa kwa kipindi hicho; matatu bila shaka yametimizwa, moja linabishaniwa, mawili ni wazi hayajatemizwa. **Mfuatano haujakamilika kwa usomaji wowote.** *(Daraja la 2.)*
- Amri hiyo ni agizo la Artashasta kwa Ezra, 458 KK. *(Ngazi ya 2, huku 457 KK ikiwa mbadala wa moja kwa moja — Kiambatisho E.)*
- $458 \text{ KK} + \text{miaka } 483 = \text{BK } 26$. *(Hesabu ya Ngazi ya 1 inategemea tarehe ya amri ya Ngazi ya 2 hapo juu - badilisha amri na jumla inaenda nayo.)*
- Kwamba mwaka wa 26 BK pia ni mwaka wa kupakwa mafuta huko Yordani. *(Kiwango cha 3, na tofauti hivyo: inategemea hesabu ya utawala mwenza wa wachache wa mwaka wa kumi na tano wa Tiberio, iliyotajwa katika Sura ya 7 na tena hapa. Hesabu na utambulisho ni madai mawili na yanashindwa kwa kujitegemea.)*
- Baada ya majuma sitini na mawili — si *katika* — huruhusu miaka mitatu na nusu kutoka upako hadi msalabani. **Nambari ni sahihi; kiunganishi hakikuwahi kuwa kipimo.** *(Daraja la 2.)*
- Danieli 9:27 ina watu wawili, si mmoja — mhusika mpya wa kiwakilishi ametajwa katika nusu ya pili. *(Daraja la 2.)* Kwamba mtu wa pili ni mtu ambaye uharibifu uliopangwa unampata ni Daraja la 2 kwenye NASB na familia yake, na haishiki tafsiri ya King James ya neno la mwisho la mstari huo.

- Agano *limeimarishwa* , halijakatwa. Masihi anathibitisha agano lililopo na wengi; Hasaini mkataba wa miaka saba. (*Kiwango cha 3, na usomaji wa kitabu hiki dhidi ya walio wengi wa sasa.*)
- Mkuu ambaye watu wake waliharibu mji alikuwa wa karne ya kwanza — Tito au Bwana ambaye hukumu yake ilikuwa. Sio mtu ambaye bado ni wa baadaye. (*Daraja la 3, na hoja haitegemei ni ipi.*)
- Miaka mitatu na nusu ya wiki ya sabini bado haijahudumiwa. (*Daraja la 3 - pengo.*)

Sehemu iliyobaki ya kitabu inahusu wakati miaka hiyo mitatu na nusu itaanza.

SEHEMU YA NNE — MUUNGANO

Saa mbili zaidi, na ukaguzi wa thamani ya mikataba minne.

Sura ya 9 — Saa Nne, Mwaka Mmoja

Saa mbili zimekuwa zikifanya kazi tangu Sura ya 6. Sura hii inaanza nyingine mbili, na kisha hufanya kitu ambacho vitabu vingi vya aina hii havifanyi kamwe: inauliza ni mikataba mingapi minne ina thamani unapoangalia ambapo kila moja inapata sehemu zake.

Toleo fupi, kwa hivyo unajua tunaishia wapi. **Saa mbili kati ya hizi nne zina thamani kubwa. Moja ina thamani fulani. Moja ni kitu dhaifu zaidi katika kitabu hiki na nitaweka nafasi yake ya mwisho mimi mwenyewe badala ya kumruhusu mhakiki anifanyie.**

Ambapo tayari tuko

Kutoka Sura ya 6 na 7, kwa ufupi:

Israeli. Ezeieli 4 inataja miaka 390. Inasonga mbele kutoka kwa kuzingirwa kwa Waashuru kwa mwaka 701 KK na inaisha mwaka 311 KK bila toba. Mambo ya Walawi 26 inazidisha sentensi kwa saba. $390 \times 7 = 2730$, ilitumika mbele kutoka kwa kuzingirwa. **701 KK + 2730 = BK 2030.**

Yuda. Ezeieli 4 inataja miaka 40. Inaanzia kusulubiwa mwaka wa 30 BK hadi

kuzingirwa kwa mwaka wa 70 BK bila toba. Mambo ya Walawi 26 inaongezeka, na kisha inaongezeka tena. $40 \times 7^2 = 1960$, ilihudumiwa mbele kutoka kuzingirwa. **70 BK + 1960 = 2030 BK.**

Sasa hizo mbili zingine.

Saa ya tatu — siku mbili, na Jubilei arobaini

Hosea anazungumza kwa niaba ya watu walio chini ya hukumu ambao bado hawajageuka:

"Njooni, tumrudie BWANA. Kwa maana ameturarua, lakini atatuponya; ametujeruhi, lakini atatufunga; atatufufua baada ya siku mbili; atatuinua siku ya tatu, ili tupate kuishi mbele zake." — Hosea 6:1-2

Siku mbili, kisha ya tatu. Soma kama siku za kawaida, ni methali kuhusu kupona haraka, na hiyo ni usomaji halali.

Ukisoma kwa unabii, ni muda mfupi - na Petro anatoa kiwango cha ubadilishaji kinachofanya iwe moja:

"Lakini, wapenzi, msisahau jambo hili moja, kwamba kwa Bwana siku moja ni kama miaka elfu, na miaka elfu ni kama siku moja." — 2 Petro 3:8

Siku mbili ni miaka elfu mbili. Kuraruliwa kulianza wakati taifa lilipomkataa Masihi wake na nyumba yake ikaachwa ukiwa; kufufuliwa kunakuja miaka elfu mbili baadaye, na siku ya tatu - milenia - inafuata.

Miaka 30 + 2000 = 2030.

Kuna njia ya pili ya kuhesabu muda uleule unaotua sawa, na inafaa sentensi kwa sababu imejengwa kutoka kwa Torati badala ya kutoka kwa methali. Mambo ya Walawi 25 inaweka Yubile katika miaka hamsini — mizunguko saba ya mwaka wa sabato na kisha hamsini, ambapo madeni hufutwa, watumwa huachiliwa, na ardhi hurejeshwa kwa mmiliki wake wa asili. Yubile arobaini ni miaka elfu mbili, na arobaini ni nambari ya Maandiko kwa kipindi cha majaribio.

Miaka elfu mbili ya majaribio, ikiishia katika kutolewa kwa kile kilichopotea.

Hiyo ndiyo maana ya Yubile. Iwe unafikia idadi hiyo katika siku mbili za Hosea au katika Yubile arobaini, unafikia mwaka wa 2030.

(Ngazi ya 3. Usomaji wa Hosea wa siku kwa milenia ni wa kiishara, haujatajwa. Mstari wa Petro unahusu uhusiano wa Mungu na wakati, si pete ya kifasihi, na wasomaji makini wanautumia kwa uangalifu zaidi kuliko mimi hapa. Saa hii ni hoja kutoka kwa mpangilio, na ninaishikilia kwa uhuru zaidi kuliko zile mbili zilizopita.)

Saa ya nne — kizazi, na pingamizi nitakalokufanyia

Yesu, baada ya mfano wa mtini:

"Amin, nawaambia, kizazi hiki hakitapita hata mambo haya yote yatokee." — Mathayo 24:34

Na urefu wa kizazi, kutoka Zaburi ya Musa:

"Siku za maisha yetu ni miaka sabini, au ikiwa ni kwa nguvu, ni miaka themanini." - Zaburi 90:10

Kwa hivyo: tukio fulani huanza kizazi, na miaka themanini baadaye kizazi kilicholiona bado hakijapita.

Tukio ambalo kitabu hiki kinatumia si tukio ambalo walimu wengi hutumia. Mnamo **tarehe 23 Januari 1950**, Bunge la Kitaifa lilipiga kura 60 dhidi ya 2 kutangaza Yerusalemu kuwa mji mkuu wa Israeli.

1950 + 80 = BK 2030.

Sasa, kabla hujatoa hoja, hapa kuna pingamizi, na ni kali.

Kila mtu mwingine anatumia mwaka 1948. Israeli ilizaliwa upya kama taifa mnamo tarehe 14 Mei 1948, na kama tukio lolote la kisasa lilianzisha kizazi cha kinabii, hilo ndilo jambo dhahiri linalotarajiwa. Na mwaka 1948 hautoi mwaka 2030. Unatoa mwaka 2028.

Mbaya zaidi kuliko hayo. Acha niweke gridi nzima kwenye ukurasa, ikijumuisha seli zinazoniaibisha:

Tukio la kuanza	+ miaka 70	+ miaka 80
Israeli alizaliwa upya — 14 Mei 1948	2018 · tayari imepita 2028	
Knesset yatangaza Yerusalemu mji mkuu — 23 Januari 1950	2020 · tayari imepita 2030	
Yerusalemu yaungana tena — Juni 1967	2037	2047

Michanganyiko sita inayowezekana. Mojawapo hasa hutoa 2030, na ndiyo ambayo kitabu hiki kinatumia.

Hilo ndilo jambo pekee lililo hatarini zaidi katika kitabu hiki, na hakuna jibu la busara kwake. Chaguo zote mbili huru — ni tukio gani, na ni lipi kati ya maisha mawili ya zaburi — lazima liniangukie, na ndivyo lilivyo. Kama ningekuambia

uwezekano dhidi ya hilo ulikuwa wa ajabu ningekuwa nikikutukana, kwa sababu maelezo sahihi ni kwamba saa ya vigezo viwili iligonga shabaha na kulikuwa na njia sita za kuiweka.

Ninaweza kukupa sababu zangu, na nataka uwapime kwa uzito kujua wanachotakiwa kubeba.

Kwa nini mji badala ya taifa. Hotuba ya Mizeituni inahusu Yerusalemu, si kuhusu utaifa. Wanafunzi wanauliza kuhusu majengo ya hekalu. Yesu anajibu huku Yerusalemu ikizingirwa na majeshi, na Luka anaandika saa anayoitaja: *“Yerusalemu itakanyagwa na Mataifa hadi nyakati za Mataifa zitakapotimia”* (Luka 21:24). Kitu kinachopimwa ni utawala wa Mataifa juu ya mji. Taifa linaweza kuzaliwa upya huku mji wake mkuu ukibaki chini ya utawala wa kigeni - na mnamo 1948 Yerusalemu ilikuwa hivyo hivyo, imegawanyika, huku Mji wa Kale ukiwa mikononi mwa Jordan na jumuiya ya kimataifa ikishinikiza mji huo utangazwe kimataifa. Kura ya Bunge mnamo Januari 1950 ndiyo iliyomaliza swali la mji mkuu wa nani.

Kwa nini themanini na si sabini. Zaburi ya 90 inatoa vyote viwili, na inavitoa kama safu yenye sharti lililoambatanishwa: sabini, *“au ikiwa ni kutokana na nguvu, themanini.”* Themanini ni mpaka wa nje.

Ukisoma Mathayo 24:34 kama *haitapita* — kizazi bado kipo hapa kinapotokea — kinasema kuhusu mpaka wa nje badala ya ule wa ndani. Chukua sabini na kizazi tayari kimepita.

Hizo ni hoja halisi. Pia, ni wazi, ni hoja zinazofikia jibu ninalotaka, na sitajifanya kama ningezipata kama mwaka 1950 na themanini ungetoa 2041.

(Kiwango cha 3 Vigezo viwili vya bure, michanganyiko sita, hitilafu moja.)

Ukaguzi wa uhuru — sehemu ambayo vitabu vingi kama hiki haviipatikani

Hili ndilo swali ambalo msomaji makini anapaswa kujiuliza. Ninajiuliza kwanza.

Je, saa hizi nne zinajitegemea kweli?

Ni muhimu sana. Mashahidi wanne huru wanaokubaliana ni wenye nguvu. Simulizi nne ambazo zote zinarudi nyuma kutoka chanzo kimoja si mashahidi wanne kabisa — ni shahidi mmoja anayerudiwa, na makubaliano kati yao hayakuelezi chochote.

Kwa hivyo acha nieleze kila saa inapata sehemu zake wapi.

Saa	Chanzo	chaMtangazaji	waHatua za ufafanuzi zinazohitajika
	maandishi	kihistoria	

Israeli	Ezekieli 4 · Mambo Walawi 26	Kuzingirwa ya ^a 701 KK	kwausomaji wa kushoto/kulia · usomaji wa muda · nanga ya kuzingirwa
Yuda	Ezekieli 4 · Mambo Walawi 26	Kusulubiwa yaKristo mwaka 30 BK → Kuzingirwa kwaakihesabu AD 70	kwausomaji wa kushoto/kulia · wausomaji wa muda · nanga ya kuzingirwa · Tiberio
Yubilei	Hosea 6:2 · 2 Petro 3:8	Kusulubiwa Kristo mwaka wa 30 BK	kwausomaji wa siku kwa milenia
Kizazi	Zaburi 90:10 · Mathayo 24:34	Kura ya Knesset yamji-si-taifa 1950	· themanini-si-sabini

Sasa soma mwingiliano kwa sababu kuna tatu na si ndogo.

Israeli na Yuda wanashiriki mfumo wao wote. Wote wanatoka katika Ezekieli 4, wote wamezidishwa na Mambo ya Walawi 26, na wote wawili wanategemea hatua tatu zile zile za tafsiri. Sio mashahidi wawili. Wao ni **mfumo mmoja unaotumika mara mbili**.

Yuda na saa ya Yubilei wanashirikiana nanga. Zote zinaanza tangu kusulubiwa mwaka wa 30 BK. Ikiwa tarehe hiyo si sahihi — na Sura ya 7 ilikuambia inategemea hesabu ya wachache ya mwaka wa kumi na tano wa Tiberio — basi saa mbili kati ya nne zinaenda pamoja.

Saa ya kizazi pekee ndiyo inayojitegemea kikamilifu kutoka kwa zingine. Na ndiyo dhaifu zaidi kati ya hizo nne.

Hiyo ni seti ya ukweli isiyofurahisha na inaharibu sana msemu *saa nne huru* . Nimetumia msemu huo. Ulikuwa mkali sana, na ninauacha hapa.

Kwa hivyo muunganiko huo una thamani gani hasa?

Mashahidi wasiozidi wanne. Zaidi ya kutokuwa na kitu. Hiki ndicho kinachosalia.

Israeli na Yuda ni mfumo mmoja unaotumika mara mbili — lakini matumizi haya mawili hayashiriki karibu michango yoyote. Urefu tofauti wa sentensi, 390 na 40. Viambatanisho tofauti vinatokana na matukio yasiyohusiana kwa hoja zisizohusiana. Nambari tofauti za kuzidisha, moja na mbili. Istilahi tofauti zilizozidishwa, 2730 na 1960.

Huo si ushahidi wawili wa ukweli. Ni **ukaguzi wa uthabiti kwenye mfumo** — na ukaguzi wa uthabiti una thamani ya kitu halisi. Kama usomaji wa kushoto/kulia wa Ezekieli 4 ulikuwa na makosa, au usomaji wa muda wa Mambo ya Walawi 26 ulikuwa na makosa, hakuna sababu kwamba mfumo unapaswa kutoa mwaka huo huo mara mbili kutoka kwa pembejeo tofauti. Ungeweza kutoa 2030 na 1990. Ungeweza kutoa 2420 na 2030. Sura ya 7 ilikuonyesha jinsi inavyofanya kazi kwa urahisi, nanga inapohamishwa.

Saa ya Jubilee inaongeza kidogo na si sana , kwa sababu inategemea tarehe ile ile ya kusulubiwa ambayo saa ya Yuda hufanya. Inachochangia ni *aina tofauti* ya hoja — ya kimfumo badala ya kisheria — inayofika mwaka huo huo. Uthibitisho kutoka kwa taaluma tofauti una thamani fulani, lakini si sampuli ya pili.

Saa ya kizazi huongeza kidogo zaidi , kwa sababu iliyoelezwa hapo juu.

Kwa hivyo taarifa sahihi ya hoja si *saa nne huru zote zinakubaliana* . Ni hii:

Mfumo mmoja, uliochukuliwa kutoka sura mbili za Torati na unabii, ukitumika mara mbili kwa michango tofauti kabisa, hutoa mwaka uleule mara zote mbili — na hoja mbili zaidi, moja ya kiistilahi na nyingine dhaifu, hufika mahali pamoja.

Hilo ni dai dhaifu kuliko lile lililo kwenye jalada la nyuma la vitabu vingi vya unabii. Pia ni kweli, na dai dogo la kweli linadumu kuliko dai la kuvutia lililozidishwa. Msomaji anayeangalia sura hii ataona kwamba tayari nimesema jambo baya zaidi.

Kuweka alama kwenye ushahidi wangu mwenyewe

Kwa sababu si zote nne zinazostahili uzito sawa, na kusema hivyo ni muhimu zaidi kuliko jedwali la safu nne sawa:

Saa	Nguvu	Kwa nini
1 Israeli	nguvu zaidi	Nambari zilizotolewa katika maandishi, zimethibitishwa vyema mwaka wa 701 KK, hazitegemei mpangilio wa matukio wa Agano Jipya. Inasimama au kuanguka kwenye Ezekieli 4 na Mambo ya Walawi 26 pekee.
2 Yuda	imara	Mfumo uleule, pembejeo tofauti kabisa. Imedhoofika kutokana na utegemezi wake kwenye kusulubiwa kwa Kristo mwaka wa 30 BK, ambao unategemea hesabu ya wachache.
3 Yubilei	wastani	Aina tofauti ya hoja inayofikia mwaka huo huo — lakini

4 Kizazi

dhaifu

ya kiishara, na inayoshiriki nanga ya Yuda.

Vigezo viwili huru, michanganyiko sita inayowezezana, hit moja. Imejumuishwa kwa ukamilifu, haitegemewi.

Ikiwa Sura ya 4 na 5 zitaanguka, mbili za juu zinaendana na kitabu kinakamilika. Ikiwa hesabu ya Tiberio itashindwa, saa ya pili na ya tatu inasonga na Israeli pekee itabaki imesimama mnamo 2030. Ikiwa saa ya kizazi si sahihi, hakuna kingine kinachobadilika.

Huo ndio muundo halisi wa utegemezi, na sasa unaweza kunishikilia.

Sura ya 9 inatupatia nini?

- Siku mbili za Hosea pamoja na siku ya miaka elfu ya Petro hutoa miaka 2000 tangu kusulubiwa. **30 BK + 2000 = 2030.** *(Daraja la 3 — la kiistilahi.)*
- Yubile arobaini za miaka hamsini ni mwaka 2000 uleule, uliofikiwa kupitia Mambo ya Walawi 25 badala yake. *(Daraja la 3.)*
- Kizazi cha miaka themanini tangu tangazo la Knesset la Yerusalemu kama mji mkuu. **1950 + 80 = 2030.** *(Daraja la 3 — mipangilio sita inayowezezana, hit moja, na gridi imechapishwa hapo juu.)*
- Saa nne **si mashahidi wanne huru.** Israeli na Yuda wanashiriki mfumo; Yuda na saa ya Jubilee wanashiriki nanga; ni saa ya kizazi pekee ndiyo huru. *(Imesemwa kwa sababu ni kweli, na kwa sababu msomaji angeipata hata hivyo.)*
- Kinachosalia ni mfumo mmoja unaotumika mara mbili huku pembejeo tofauti zikitua mara mbili katika mwaka huo huo, ikithibitishwa kimtindo.

Hiyo ndiyo hoja, iliyotajwa kwa ukubwa wake halisi.

Sura inayofuata inaacha kuuliza ni mwaka gani na kuanza kuuliza ni siku gani.

Sura ya 10 — Pasaka 2030: Tarehe ya Mwisho wa Matumizi

Hadi hapa kitabu kimekuwa kikibishana kuhusu mwaka mmoja. Kuanzia hapa kinabishana kuhusu siku, na kiwango cha ushahidi lazima kiinuke ipasavyo. Mwaka ni shabaha kubwa. Siku si. Sura hii inafanya jambo moja: inachukua saa ya Yuda, ambayo inaisha mwaka wa 2030, na inauliza ni wapi inaisha mwaka wa 2030.

Saa ilikuwa sikukuu kila wakati

Rudi kwenye jinsi hukumu ya Yuda ilivyopimwa.

Miaka arobaini ilianzia kusulubiwa hadi kuzingirwa — na ncha zote mbili za kipindi hicho ni Pasaka. Yesu alisulubiwa wakati wa Pasaka mwaka wa 30 BK. Tito alifunga kuta za Yerusalemu wakati wa Pasaka mwaka wa 70 BK, wakati jiji lilikuwa limejaa mahujaji wa sherehe, ndiyo maana kuzingirwa kulikofuata kulikuwa kwa janga kubwa kama ilivyokuwa.

Sikukuu kwa sikukuu, miaka arobaini. Hilo si jambo nililolilazimisha kwa muda; ni vile matukio hayo mawili yalivyo.

Kwa hivyo wakati Mambo ya Walawi 26 inapozidisha sentensi na muda uliozidishwa unatolewa mbele kutoka kwa kuzingirwa, unatolewa kutoka kwa Pasaka. Na miaka ya 1960 baadaye unaisha wakati wa Pasaka.

Pasaka BK 70 + miaka 1960 = Pasaka BK 2030.

Sura ya 7 ilianzisha mwaka. Kile ambacho haikukianzisha — nami nilikiweka alama kwenye ukurasa wa kwanza wa kitabu badala ya kukiacha kipite — ni *siku gani ya msimu wa Pasaka*. Hiyo ni kazi ya sura hii, na ni hatua zaidi, si matokeo ya hesabu.

Pasaka ni msimu, si siku

Hapa ndipo matibabu mengi huwa ya kususua, kwa hivyo acha niwe sahihi kuhusu kile ambacho Torah inaweka.

"Katika mwezi wa kwanza, siku ya kumi na nne ya mwezi, jioni, ni Pasaka ya BWANA. Kisha siku ya kumi na tano ya mwezi ule ule ni Sikukuu ya Mikate Isiyotiwa Chachu kwa BWANA; mtakula mikate isiyotiwa chachu kwa siku saba. Siku ya kwanza mtakuwa na kusanyiko takatifu; msifanye kazi yo yote ya utumishi. Lakini kwa siku saba mtamsongezea BWANA sadaka kwa moto. Siku ya saba ni kusanyiko takatifu; msifanye kazi yo yote ya utumishi." — Mambo ya Walawi 23:5-8

Kwa hivyo msimu una umbo:

Siku ya mwezi waNi nini
kwanza

14 Nisani	Pasaka — mwana-kondoo aliyechinjwa jioni
15 Nisani	Mkate Usiyotiwa Chachu Unaanza · Kusanyiko Takatifu
16–20 Nisani	siku zilizoingilia kati
21 Nisani	siku ya saba ya Mikate Isiyotiwa Chachu · kusanyiko takatifu

Siku nane tangu kuchinjwa kwa mwana-kondoo hadi kusanyiko la kufunga. Kutoka

12:16 inatoa mpangilio ule ule: kusanyiko takatifu siku ya kwanza “*na kusanyiko lingine takatifu siku ya saba.*” Msimu umeunganishwa pande zote mbili.

Kwa hivyo, "Pasaka 2030" inataja siku nane, si moja. Mtu yeyote anayekuambia kipindi cha kinabii kinachoisha "wakati wa Pasaka" na kisha akakupa tarehe moja ameruka hatua. Hii hapa hatua.

Kwa nini hukumu inaisha mwishoni mwa msimu, si mwanzo

Sentensi huisha muda wake inapokamilika. Hiyo ndiyo hoja yote katika mstari mmoja, lakini inastahili zaidi ya mstari mmoja kwa sababu mbadala si wa kipuuzi.

Hali ya tarehe 14 Nisani — siku ambayo mwana-kondoo alichinjwa, kumbukumbu ya kusulubiwa na kuanza kwa kuzingirwa — ni kwamba ni siku ambayo ncha mbili za mwisho wa span zinalingana kikamilifu.

Pasaka hadi Pasaka, 14 Nisani hadi 14 Nisani, ni usomaji safi zaidi wa hesabu ya sikukuu hadi sikukuu. Ukitaka jibu la kiufundi tu, hilo ndilo, na linatoa **17 Aprili 2030.**

Kisa cha tarehe 21 Nisani ni kwamba kitu kinachohesabiwa si kumbukumbu ya miaka bali ni muda wa adhabu, na muda wa adhabu huisha mwishoni mwake.

Na kuna jambo fulani maalum kuhusu siku ya saba ya Mikate Isiyotiwa Chachu linaloifanya iwe mwisho unaofaa kwa hukumu ya utumwa.

Israeli waliondoka Misri siku ya kumi na tano. Hawakuacha kuwa hatarini siku ya kumi na tano. Farao alibadilisha mawazo yake, magari ya vita yaliwafuata, na Israeli wakasimama wamenaswa majini. Ilikuwa siku ya saba ya sikukuu — kwa hesabu ndefu ya Wayahudi, 21 Nisani — ndipo bahari ilifunguka, Israeli ikapita, na maji yakafunika jeshi lililokuwa nyuma yao.

Tarehe kumi na tano ni siku waliyotoka. Tarehe ishirini na moja ni siku ambayo nguvu ya mkandamizaji juu yao iliisha. Moja ni kuondoka; nyingine ni mwisho wa harakati.

Maandiko yanaashiria ya pili kwa kusanyiko lake takatifu, ambalo ni jambo la ajabu kufanya kwa mwisho wa juma la kawaida.

Hukumu iliyoanza wakati wa kuzingirwa na kuchukua miaka 1960 haimaliziki siku ya kumbukumbu ya kifo cha mwana-kondoo. Inaisha siku ambayo Torati ilitenga ili kuashiria kwamba mamlaka ya zamani haina tena madai yoyote.

(Daraja la 3. Hii ni hoja ya kiuainishaji, na uchapaji ndiyo aina laini zaidi ya hoja katika kitabu hiki. Msomaji anayependelea 14 Nisani kwa msingi kwamba hesabu ya sikukuu-

kwa-karamu inapaswa kuendana na mwisho wake anafikiria vizuri, na tofauti kati yetu ni siku saba.)

Tarehe

Sasa kalenda, na hazikubaliani kabisa.

	14 Nisani (Pasaka)	21 Nisani (siku ya mwisho ya Mkate Usiotiwa Chachu)
Uchunguzi — Kalenda ya M2030	16 Aprili 2030	23 Aprili 2030
Kalenda ya marabi isiyobadilika	17 Aprili 2030	24 Aprili 2030

Siku moja tofauti. Sura ya 2 ilielezea kwa nini kalenda hizo mbili hutofautiana na kwa kiasi gani kati ya 2025–2030; majira ya kuchipua 2030 ni mojawapo ya miaka ambapo pengo ni siku moja.

Kitabu hiki kinatumia tarehe 24 Aprili 2030 — 21 Nisani kwenye kalenda ya marabi iliyopangwa.

Huu sio uthabiti wa chaguo ambao ungetabiri. Kitabu hiki kinafuata kalenda ya uchunguzi kila mahali pengine, na kalenda ya uchunguzi inaweka siku ya mwisho ya Mikate Isiyotiwa Chachu tarehe 23 Aprili. Kutumia tarehe ya kirabi hapa ni kuondoka, na sababu ni ya vitendo badala ya kanuni: tarehe ya kirabi ndiyo ambayo ulimwengu wa Kiyahudi utaitunza mwaka wa 2030, na sentensi inayojadiliwa ni ya Yuda. Tarehe inayoisha siku ambayo nyumba ya Yuda inaadhimisha sikukuu ndiyo hesabu inayofaa kwa hukumu iliyotolewa kwa nyumba ya Yuda.

Hiyo ni hoja kutoka kwa utimamu wa mwili, si kutoka kwa mbinu, na unapaswa kuipima hivyo. **Ukipendelea tarehe 23 Aprili, muda wa Yom Teruah unakuwa siku 158 badala ya 157, na hakuna kingine chochote katika kitabu kinachohama.**

Dokezo kuhusu mwaka wa Kiebrania kwa kuwa ni rahisi kukosea na kazi yangu ya awali ilikosea. Pasaka ya 2030 inaanguka mwaka wa **5790**. Sikukuu za vuli za 2030 — Yom Teruah na Yom Kippur — zinaanguka mwaka wa 5791, kwa sababu mwaka wa kiraia wa Kiebrania unageuka kuwa Tishri, kati yao. Msimu wa kuchipua wa

5791 ni Pasaka ya 2031. Ambapo kitabu hiki kinarejelea mwaka wa 6001 kutoka kwa Adamu kuanzia Tishri 2030, hiyo ni hesabu tofauti ya miaka ya uumbaji na hizo mbili hazichanganyiki kamwe.

Kinachoisha muda wake, na kisichoisha muda wake

Ufafanuzi mmoja kabla ya sura inayofuata, kwa sababu lugha ya mwisho wa matumizi inaweza kusomwa kama zaidi ya inavyomaanisha.

Hukumu ya Yuda itakapoisha tarehe 24 Aprili 2030, **hiyo si kurudi kwa Kristo**. Ni mwisho wa muda wa adhabu. Siku 1260 za dhiki bado zinaendelea — zilianza tarehe 27 Aprili 2027 na haziishii hadi Oktoba. Dunia haibadiliki tarehe 24 Aprili 2030 isipokuwa kwamba inaashiria mwanzo wa haraka sana wa miezi mitano ya Wayahudi ya nidhamu ya kuumwa na nge hadi watakapomkubali Yesu kama Masihi na Bwana mmoja mmoja.

Kinachoishia ni sentensi: neno lililozidishwa la Ezekieli 4 na Mambo ya Walawi 26, linaisha kikamilifu, bila chochote kinachobaki.

Na kisha Ufunuo 9:5 inatoa miezi mitano.

Sura ya 10 inatupatia nini?

- Saa ya Yuda iliendana na sikukuu kwa sikukuu — kusulubiwa wakati wa Pasaka 30 BK, kuzingirwa wakati wa Pasaka 70 BK. (*Ngazi ya 2.*)
- Muda uliozidishwa, uliotumika mbele kutoka kwa kuzingirwa, kwa hivyo unaisha wakati wa Pasaka. **Pasaka AD 70 + 1960 = Pasaka 2030.** (*Hesabu ya Daraja la 1 kwenye nanga ya Daraja la 3 la Sura ya 7.*)
- Pasaka ni msimu wa siku nane, kuanzia tarehe 14 Nisani hadi 21 Nisani, unaoambatana na mikusanyiko miwili mitakatifu. (*Daraja la 2 — Mambo ya Walawi 23:5-8, Kutoka 12:16.*)
- Hukumu hiyo inaisha mwishoni mwa msimu, tarehe 21 Nisan — siku ambayo bahari ilifunga jeshi lililokuwa likifuatilia na madai ya nguvu ya zamani yalipoisha. (*Daraja la 3 — la kimumo. Tarehe 14 Nisan ni mbadala unaofaa na inatoa tarehe 17 Aprili 2030.*)
- **21 Nisani 5790 = 24 Aprili 2030** kwenye kalenda ya marabi iliyopangwa; 23 Aprili kwenye ile ya uchunguzi. Kitabu kinatumia 24 Aprili, na sababu ni utimamu wa mwili badala ya mbinu. (*Ngazi ya 2 kwenye ubadilishaji, Ngazi ya 3 kwenye chaguo.*)
- Hakuna kingine kinachoishia siku hiyo. Siku 1260 zinaendelea hadi Oktoba. (*Ufafanuzi.*)

Miezi mitano baadaye ni Yom Teruah. Sura inayofuata inawa hesabu.

SEHEMU YA V — MWAKA HADI SIKU

Mpangilio mdogo wa wakati: miezi mitano, hesabu nne, sikukuu saba.

Sura ya 11 — Miezi Mitano

Hukumu ya Yuda inaisha tarehe 24 Aprili 2030. Bwana anarudi siku ya Yom Teruah, jioni ya tarehe 27-28 Septemba 2030. Kati ya tarehe hizo mbili kuna dirisha, na Ufunuo 9:5 huipima.

"Nao hawakuruhusiwa kuua mtu yeyote, ila kuteswa miezi mitano; na mateso yao yalikuwa kama maumivu ya nge, anapomwuma mtu. Na siku hizo wanadamu watatafuta kifo lakini hawatakiona; watatamani kufa, na kifo kitawakimbia." — Ufunuo 9:5-6

Miezi mitano. Hukumu inaisha Aprili; Bwana anarudi miezi mitano baadaye.

Hivyo ndivyo nilivyofundisha, na karibu ni sahihi, na neno *karibu* ndilo sababu sura hii ipo.

Hesabu

Kutoka	Kwa	Siku, pamoja na
24 Aprili 2030 Nisani	21 Tarehe 27 Septemba 2030 wa Yom Teruah	· mkeshi 157

Siku mia moja na hamsini na saba.

Sasa, miezi mitano ina urefu gani? Inategemea mwezi, kwa hivyo chukua kila jibu linalofaa:

Kuhesabu	Siku
Miezi mitano ya siku 30	150
Miezi mitano ya mwezi (siku 29.53)	~148
Miezi mitano ya kalenda, 24 Aprili hadi 24 Septemba	153
Dirisha halisi	157

Kila hesabu ya "miezi mitano" haifikii kikomo cha muda, kwa kati ya siku nne na tisa.

Kishawishi hapa ni kikubwa sana na nataka kukitaja kabla sijakipinga. Pengo ni

dogo. Ningeweza kuandika *takriban miezi mitano* na hakuna msomaji katika elfu moja ambaye angeweza kuhesabu idadi.

Lakini kitabu hiki kilikuomba katika Sura ya 1 uangalie kila hesabu, na kitabu kinachouliza ambacho hakiwezi kuzungusha wakati wa kuzungusha ni rahisi. Siku saba ni siku saba.

Jibu ambalo halitafanya kazi

Kutoroka dhahiri ni kusema kwamba "miezi mitano" ni mfano wa duara - kwamba Mungu alizungumza kwa kina na hatupaswi kumlazimisha kwa usahihi ambao hakutoa.

Kuna kitu sahihi katika hilo, nami nitarudia. Lakini kama jibu la tatizo hili inashindwa, na inashindwa kwa gharama kubwa.

Ikiwa "miezi mitano" inaweza kunyonya kosa la siku saba, vivyo hivyo "siku 1260." Na ratiba nzima ya sura inayofuata inategemea 1260 kuwa sawa na siku. Wakati ninapoipa nambari moja ya unabii unyumbulifu, nimeipa yote, na Machi 2027 inaenda polepole pamoja na kila kitu kingine. Hiyo ni bei kubwa sana kwa siku saba.

Na Yohana hazungushi. Hii ndiyo sehemu inayosuluhisha, na imesuluhishwa kutoka kwa maandishi yake mwenyewe.

John anatoa kipindi hicho hicho mara mbili, katika vitengo viwili tofauti:

*"...watakanyaga chini ya miguu mji mtakatifu kwa **miezi arobaini na miwili** ." — Ufunuo 11:2 "**...watatoa unabii kwa siku elfu moja mia mbili na sitini** ." — Ufunuo 11:3 "**...angelishwa siku elfu moja mia mbili na sitini** ." — Ufunuo 12:6 "**... akapewa mamlaka ya kutenda miezi arobaini na miwili** ." — Ufunuo 13:5*

Miezi arobaini na miwili. Siku elfu moja mia mbili na sitini. Miaka mitatu na nusu ile ile, ikiwa imegawanywa pande zote mbili, sura zikiwa zimetengana.

$$42 \times 30 = 1260.$$

Hasa. Sio takriban. **Miezi ya Yohana ni miezi ya siku thelathini, na umbo lake la duara na umbo lake sahihi vinakubaliana na siku.** Yeye ni mwandishi ambaye ameonyesha, ndani ya kitabu chake mwenyewe, kwamba anapotoa takwimu katika miezi hubadilika kuwa siku bila salio.

Kwa hivyo katika matumizi ya Yohana, miezi mitano ni **siku 150**. Sio "karibu 157." Mia moja na hamsini, haswa, kwa hesabu anayotoa mwenyewe.

Ambayo ina maana kwamba pengo la siku saba si kosa la kuzungusha. Ni tofauti halisi kati ya nambari mbili halisi, na inatuambia jambo fulani.

Inatuambia nini

Soma Ufunuo 9:5 tena, polepole, na uone kile kinachosema kweli.

"Nao hawakuruhusiwa kuua mtu yeyote, ila kuteswa miezi mitano."

Hiyo ni kauli kuhusu **muda ambao mateso hayo hudumu** . Ni kikomo kilichowekwa kwa nzige.

— wanaweza kutesa, hawawezi kuua, na leseni yao inadumu kwa miezi mitano.

Sio kauli kwamba Bwana anarudi mwishoni mwa miezi mitano. Haisemi hivyo kamwe. Nilikuwa nikisoma muda wa tukio kana kwamba ni kipimo cha dirisha, na hayo ni mambo tofauti.

Dirisha ni siku 157. Mateso ni siku 150. Mateso yapo ndani ya dirisha.

Hakuna kinachopaswa kuzungushwa, kunyooshwa au kuombwa msamaha. Nambari ilikuwa sawa kabisa tangu mwanzo; nilikuwa nikiiomba tu ipime kitu ambacho haikuwa ikipima.

Wapi ndani ya dirisha?

Maandiko hayasemi, na sitabuni mahali.

Niliangalia. Ikiwa siku 150 zinaanzia siku ambayo sentensi inaisha, zinaisha tarehe 21 Septemba 2030, siku sita kabla ya Yom Teruah. Ikiwa zinaisha hadi Yom Teruah, zinaanza tarehe 30 Aprili 2030, siku sita baada ya sentensi kuisha. Hakuna hata moja kati ya tarehe hizo ambayo ni karamu. Hakuna hata moja iliyotiwa alama kwa njia yoyote. Hakuna ndoano ya maandishi ya kutundika mahali, na kama ningechagua moja itakuwa mapambo badala ya ufafanuzi.

Kwa hivyo: dirisha la siku 157, lenye siku 150 za mateso, lililowekwa ndani yake kwa taarifa ambazo hatuna.

Ningependelea kuacha pengo katika ratiba ya matukio ambayo Maandiko huacha kuliko kulijaza na kitu nilichobuni. Ikiwa hilo haliridhishi, basi haliridhishi katika mwelekeo sahihi.

Miezi mitano ni ya nini?

Hesabu ilipotulia, jambo hilo linafaa kuzingatiwa, kwa sababu ni rahisi kusoma Ufunuo 9 kama jambo la kutisha na kukosa jambo la ajabu kuihusu.

Nzige wamepewa mamlaka *"kama vile nge wa dunia walivyo na mamlaka."* Na kisha mipaka miwili imewekwa juu yao. Hawaruhusiwi kugusa nyasi au kitu chochote kibichi. Na—kikomo kinachofaa— *"hawakuruhusiwa kuua mtu yeyote."*

Hukumu ambayo imekatazwa waziwazi kuua si utekelezaji. Ni wito.

Wanadamu *"watatafuta kifo wala hawatakiona."* Kila njia ya kutokea imefungwa isipokuwa moja. Hilo ni jambo baya kusoma na si maangamizi; ni kipindi ambacho wasiotubu wanashikiliwa, wakiwa na fahamu, hawawezi kutoroka kuingia katika kifo, huku mlango wa toba bado ukiwa wazi.

Rehoboamu anatoa chanzo cha sanamu hiyo. Israeli ilipomwomba mfalme mpya apunguze nira ya baba yake, alijibu:

"Baba yangu aliwapiga kwa mijeledi, lakini mimi nitawapiga kwa nge." — 1 Wafalme 12:11

Rehoboamu alisema hivyo kama kujisifu na kugawanya ufalme — tukio lililosababisha nyumba hizo mbili ambazo hukumu zake kitabu hiki chote kimekuwa kikihesabu. Mfalme kijana mwenye kiburi alitishia, Bwana atafanya kweli, na atafanya hivyo si kwa ajili ya kuharibu bali kwa ajili ya kuwafukuza.

Miezi mitano ya nge, na hakuna ruhusa ya kuua. **Rehema katika kifungu hicho ndiyo sehemu ambayo hakuna mtu anayenukuu.**

Sura ya 11 inatupatia nini?

- Muda wa kifungo cha Yuda kwa Yom Teruah ni **siku 157.** (*Daraja la 1*) — *hesabu.*)
- Andiko la John mwenyewe linaweka mwezi wake katika siku thelathini: miezi 42 na siku 1260, zilizotolewa kwa kipindi hicho hicho, na $42 \times 30 = 1260$ haswa. **Miezi mitano katika matumizi ya John ni siku 150.** (*Daraja la 2.*)
- Kwa hivyo Ufunuo 9:5 **haipimi dirisha** . Inasema ni kwa muda gani nzige wameruhusiwa kutesa. (*Ngazi ya 2 - hivi ndivyo sentensi inavyosema.*)
- Siku 150 ziko ndani ya dirisha la siku 157. **Maandiko hayasemi wapi ndani yake, na kitabu hiki hakitabiri.** (*Kikomo kilichowekwa.*)
- Mateso hayo yamekatazwa waziwazi kuua. Ni wito, si kuuawa—nge ambao Rehoboamu alijivunia, waliotumiwa na Mungu kuwasukuma watu watubu huku mlango ukiwa wazi. (*Ngazi ya 3 — kusoma, si hesabu.*)
- **Hakuna kilichozungushwa.** Nambari ilikuwa sahihi kabisa; kosa lilikuwa langu, katika kuiomba ipime kitu kibaya.

Sura ya 12 — 1290 · 1260 · 1250 · 1335

Nambari nne, kutoka kwa waandishi wawili, tofauti ya miaka mia sita. Sura hii inazielezea zote nne na inaonyesha mahali zinapoanzia.

Pia ina ushahidi wa ndani wenye nguvu zaidi katika kitabu hicho — matokeo ambayo mfumo huo haukujengwa ili kutoa — na tatizo moja ambalo sijatatua, ambalo nitaliweka mbele yako badala ya kumwachia mtu mwingine alitafute.

Sheria za kuhesabu, zilizotajwa upya

Kutoka Sura ya 1, kwa sababu kila kitu hapa kinategemea wao:

1. **Inajumuisha sehemu zote mbili za mwisho.** Siku ya 1 ni tarehe ya kuanza.
2. **Tarehe ya mchana.** Siku ya Kiebrania huanza jua linapotua; ambapo karamu huanzia "jioni ya tarehe 27 hadi jioni ya tarehe 28," tarehe inayotumika ni tarehe 28.

Kwenye timeanddate.com, hiyo ina maana kwamba kisanduku kilichowekwa alama *kinajumuisha tarehe ya mwisho katika hesabu* , kilichotiwa alama, kila wakati. Kifungue na kila jibu hapa chini linatoka jibu fupi moja.

Nanga mbili

Kila kitu kinahesabiwa kuanzia tarehe moja kati ya mbili mwaka 2027.

27-28 Machi 2027 — Chukizo la Uharibifu. Katika kalenda ya uchunguzi huu ni Malimbuko: jioni ya tarehe 27 Machi hadi jioni ya tarehe 28 Machi. Kwa mujibu wa Kanuni ya 2, hesabu huanza tarehe **28 Machi** . Lazima isemwe kwamba bado sina uhakika kama AoD itatokea katika tarehe hii au kama Papa Leo pekee ndiye anayeunga mkono Amri ya Neo-Ottoman siku hii. Tutaona.

27 Aprili 2027 — Mvua za Masika. Siku ya mwisho ya Sikukuu ya Pili ya Mikate Isiyotiwa Chachu

— siku ya 21 ya mwezi wa pili, Pasaka ya maandalizi ya Hesabu 9 kwa wale ambao hawakuweza kuitunza ya kwanza. Hesabu inaanza tarehe **27 Aprili** .

Tofauti ya siku thelathini. Shikilia nambari hiyo.

Hesabu nne

Hesabu	Maandiko	Kutoka	Kwa	Siku	Ambayo ni
1290	Danieli 12:11	Machi 28 2027	7 Oktoba 2030	1290	Yom Kippur — 10 Tishri
1260	Ufunuo 12:6	11:3,27 Aprili 2027	7 Oktoba 2030	1260	Yom Kippur — 10 Tishri
1250	Mathayo 24:22	27 Aprili 2027	Septemba 27 2030	1250	Yom Teruah — usiku wa kuamkia leo 1 Tishri
1335	Danieli 12:12	27 Aprili 2027	Desemba 21 2030	1335	25 Kislev — Hanukkah

Kila moja kati ya hizo hufika kwa wakati uliopangwa. Zianganalie mwenyewe; hiyo ndiyo maana ya ukurasa wa wavuti unaoambatana na ukurasa wa mchunguzi.

Siku thelathini zilizopita

Sasa matokeo sikuyajenga.

Danieli anatoa siku 1290. Yohana anatoa siku 1260. Waandishi wawili, tofauti ya karne sita, wakiandika kwa lugha tofauti katika mabara tofauti karibu na kipindi kimoja.

$$1290 - 1260 = 30.$$

Na nanga mbili za mwaka wa 2027 — Malimbuko na siku ya mwisho ya Mkate wa Pili Usiotiwa Chachu, zilizotambuliwa kwa kujitegemea kama siku za sikukuu kwenye kalenda iliyohesabiwa kutoka kwa miunganiko ya mwezi — ziko **mbali kwa siku thelathini**.

Kuanzia Machi 28 hadi Aprili 26 ni siku thelathini. Tarehe 1260 inaanza tarehe 27.

Sikuweka hilo hapo. Ni tofauti kati ya nambari mbili ambazo sikuchagua, inayolingana na pengo kati ya tarehe mbili ambazo sikuweka. Siku thelathini za uasi — dirisha ambalo ulimwengu unachukua upande baada ya Mpinga Kristo kufunuliwa na kabla ya Mvua za Mwisho kunyesha — hazijaingizwa kwenye ratiba hii. Zinaanguka kutoka kwenye kutoa.

Hilo ndilo jaribio nililopendekeza katika Sura ya 3: mfumo unaoelezea kitu halisi

huwa unaleta majibu ya maswali ambayo hakuna mtu aliyekiuliza. Huu ndio mfano ulio wazi zaidi katika kitabu. Mfumo uliowekwa hutoa kile hasa kilichowekwa kutoa. Hii ilileta dirisha la siku thelathini kwa sababu manabii wawili, wakiandika miaka mia sita tofauti, walichagua nambari thelathini tofauti.

Siku kumi zilizoanguka pia

Jambo lile lile hutokea upande mwingine.

$$1260 - 1250 = 10.$$

Siku kumi kati ya siku ambayo waaminifu wanachukuliwa na siku ambayo ghadhabu ya Bwana inakamilika. Kuna jozi moja kamili ya nyakati zilizowekwa katika kalenda ya Kiebrania ambazo zimetengana kwa siku kumi:

Yom Teruah siku ya 1 Tishri na Yom Kippur siku ya 10 Tishri. Siku zilizo kati yao ni Siku za Ajabu.

Na hesabu zinatua kwenye ncha zote mbili za jozi hiyo. Nambari 1250 inaishia Yom Teruah. Nambari 1260 inaishia Yom Kippur.

Yesu alisema siku hizo zitafupishwa:

"Kama siku hizo zisingalifupishwa, hakuna uhai ambao ungeokolewa; lakini kwa ajili ya wateule siku hizo zitafupishwa." —Mathayo 24:22

Kupunguzwa kwa kiasi gani? Kwa kumi — tofauti kati ya kipimo kamili cha dhiki na siku ambayo waaminifu wataondolewa kutoka humo. Isaya anatoa picha ya kile kinachotokea katika siku hizo kumi:

"Njooi, watu wangu, ingieni vyumbani mwenu, mkafunge milango nyuma yenu; jificheni kwa muda kidogo, hata ghadhabu itakapopita." — Isaya 26:20

Siku kumi nyuma ya milango iliyofungwa huku ghadhabu ikiendelea, kati ya sikukuu mbili ambazo zimetengana kwa siku kumi. **Hakuna idadi iliyochaguliwa kufanya hivyo.**

Tatizo ambalo sijatatua

Hapa ndipo ugumu ulipo, na unafaa katika maandishi kuu.

Danieli 12:11 haihusishi 1290 na tukio moja. Inahusishisha na mbili:

"Tangu wakati ambapo dhabihu ya kawaida itafutwa na chukizo la uharibifu litaanzishwa, kutakuwa na siku 1290."

Ni dhabihu gani ya kawaida, ikiwa hakuna hekalu?

Rasimu mbadala wa kifungu ambacho hakijatatuliwa katika Sura ya 12. — CLH

Nilisema katika toleo la kwanza la sura hii kwamba sikuwa na jibu safi kwa hili, na sikuwa nalo. Nina jibu moja sasa, na sio jibu nililokuwa nikitarajia, kwa sababu linanifanya nijisikie kitu kinachotokea hadharani ndani ya miezi saba baada ya kitabu hiki kuchapishwa.

Danieli 12:11 inatoa alama mbili, si moja:

"Tangu wakati ambapo dhabihu ya kawaida itafutwa na chukizo la uharibifu litaanzishwa, kutakuwa na siku 1290."

Chukizo ambalo kitabu hiki kinasimulia. Kafara ya kawaida haikutolewa — kwa sababu hakuna hekalu, hakuna madhabahu inayotumika, na vyombo vya Taasisi ya Hekalu viko katika jengo kwenye Mtaa wa Misgav Ladach vikisubiri mahali patakatifu ambapo hapapo.

Kwa hivyo alama ya kwanza ya Daniel ni tupu, au nimekuwa nikitafuta kitu kibaya. Nilitumia muda mrefu kujaribu kuifanya iwe ya pili. Neno hilo halitaniruhusu.

Neno halipindiki

Nilitaka *tamid* iainishe ibada endelevu kwa ujumla. Haifanyi hivyo, na nitajitetea mwenyewe ipasavyo badala ya kuonyesha ishara.

Katika kila tukio katika Danieli — 8:11, 8:12, 8:13, 11:31 na 12:11 — umbo ni הַתְּמִיד , huku kiambatisho dhahiri, kikiwa kama kifupi cha עֲלֵת הַתְּמִיד , *sadaka ya kuteketezwa ya daima* ya Kutoka 29:38–42 na Hesabu 28:3–8: mwana-kondoo asubuhi, mwana-kondoo jioni, kila siku bila mapumziko. Danieli hatumii neno kwa ajili ya maombi, kwa ajili ya ibada, au kwa ajili ya ibada katika dhahania. Si mara moja. Na 8:11 inaweka patakatifu katika kifungu sawa na sadaka.

Nimesoma hoja hizo kwa ajili ya hisia dhaifu. Ni hoja ambazo ningefurahi kuzikubali. Haziishi katika mgongano na makubaliano.

Kwa hivyo hitimisho la kweli ndilo lisilofaa: ili alama ya kwanza ya Daniel iwe na marejeleo tarehe 28 Machi 2027, sadaka ya kuteketezwa ya kudumu lazima iwe inaendelea kabla ya tarehe hiyo. Kumaanisha lazima ianze. Kumaanisha lazima ianze hivi karibuni.

(Daraja la 3 — hii ni hukumu kuhusu jinsi Danieli anavyotumia neno, si matokeo ya hesabu. Lakini ni hukumu dhidi ya urahisi wangu, ambayo ndiyo aina pekee yenye thamani kubwa.)

Haihitaji hekalu. Inahitaji madhabahu.

Hiki ndicho kitu kilichobadilisha mawazo yangu kuhusu kama hili linawezekana, na nilikuwa nimekosa kwa miaka mingi kwa sababu nilikuwa nikiangalia jengo lisilofaa.

Wahamishwa waliorudi walirejesha sadaka ya daima **kabla ya kuwa na hekalu la kuiweka :**

"Wakaijenga madhabahu juu ya msingi wake, kwa sababu waliwaogopa watu wa nchi hizo; wakamtolea BWANA sadaka za kuteketezwa juu yake, sadaka za kuteketezwa asubuhi na jioni...lakini msingi wa hekalu la BWANA ulikuwa haujawekwa." —Ezra 3:3, 6

Soma hilo mara mbili. *Olat tamid* — asubuhi na jioni, sadaka halisi ambayo Danieli anazungumzia — ilikuwa ikitiririka kwenye madhabahu iliyojengwa upya kwenye uwanja wazi, huku eneo la hekalu likiwa shimo la ujenzi, na ilitiririka hivyo kwa miaka mingi kabla ya msingi kuwekwa.

Hakuna hekalu. Hakuna maskani. Madhabahu, ukuhani, na mwana-kondoo.

Hilo ndilo sharti lote, na ni sharti la utaratibu tofauti kabisa na ujenzi wa Hekalu la Tatu. Hekalu ni mradi wa kitaifa wa muongo mmoja unaohitaji kubomolewa au kuhamishwa kwa majengo ambayo moja ya tano ya wanadamu wanaona kuwa matakatifu. Madhabahu ni jiwe, njia panda, na ruhusa ya kusimama mahali fulani.

(Daraja la 1 kuhusu kile Ezra 3 anasema — soma mwenyewe. Daraja la 3 kuhusu hitimisho kwamba alama ya Danieli imeridhika kwa njia hiyo hiyo.)

Kilichopo tayari

Sidhani kama vipande hivyo vinaweza kuunganishwa. Kwa kiasi kikubwa vinaunganishwa.

- Madhabahu **ya mawe yaliyotengenezwa tayari kwa hekalu** , iliyojengwa kwa vipimo vya halakhic kutoka kwa mawe yasiyokatwa, ilikamilishwa na kuwekwa wakfu siku ya mwisho ya Hanukkah, Desemba 2018. Ilijengwa ili kuvunjwa na kuhamishwa.
- Taasisi **ya Hekalu** imetengeneza vyombo hivyo, mavazi ya kikuhani, na kinara cha dhahabu, na imekuwa ikiwafundisha makuhani katika huduma kwa miaka mingi.
- Programu **ya ng'ombe mwekundu** inaendelea na, kufikia mwaka wa 2026, imehamia katika msukumo wa kitaifa wa mafunzo.

Kinachokosekana si vifaa, si mavazi, si makuhani waliofunzwa, na si muundo. **Kinachokosekana ni mahali pa kusimama na ruhusa ya kusimama hapo.** Hiyo ndiyo pengo lote, na sitapunguza: ni kizuizi kikubwa cha kisiasa na kidini cha aina yake duniani, na kimedumu kwa miaka hamsini na tisa.

Kizuizi kinachosonga kwa sasa

Na hii ndiyo sababu niko tayari kusema miezi saba badala ya miaka saba.

Mpangilio ambao umewazuia Wayahudi kusali kwenye Mlimani mwa Hekalu — *hali ilivyo*, seti ya maelewano kati ya Israeli na Jordan ambapo Waqf husimamia eneo hilo na sala isiyo ya Kiislamu imepigwa marufuku — umeonekana kuharibika mwaka mzima wa 2026. Pointi tatu zilizopitwa na wakati, zote zimeripotiwa na zinaweza kuhakikiwa:

Tarehe Kilichobadilika

21 Januari 2026 Polisi wa Israeli, wakikubali ombi kutoka kwa Hekalu la Yeshiva, waliruhusu wageni Wayahudi kubeba ibada zilizochapishwa — ikiwa ni pamoja na Amidah — hadi Mlimani kwa mara ya kwanza. Hadi hivi majuzi, wageni waliopatikana wakisali walifukuzwa au kukamatwa, na vitu vya maombi vilizuiliwa kabisa.

23 Julai 2026 (*Tisha B'Av*) Zaidi ya wageni elfu tatu wa Kiyahudi walipanda ifikapo saa sita mchana. Vifaa vya ibada viliruhusiwa. Takriban dazeni walikamatwa kwa kusali upande wa magharibi. Wizara ya mambo ya nje ya Jordan iliita "*ukiukaji mkubwa wa hali ya kihistoria na kisheria iliyopo*" na kuwashutumu polisi kwa "*kuwezesha vitendo hivi.*"

16 Agosti 2026 Polisi wa Israeli walipunguza vikwazo vya maombi ya Wayahudi kwenye eneo hilo tena — wiki moja kabla sijaandika aya hii.

Hicho si kizuizi tuli. Hicho ni kizuizi kinachovunjwa kwa hatua kwa hatua, hadharani, huku pingamizi za Waqf na Ufalme wa Jordan zikirekodiwa kwenye magazeti kila mara.

Sasa nidhamu, kwa sababu hapa ndipo hasa kitabu kama hiki kinafikia mbali sana. Maombi si dhabihu. Umbali kati ya *mtu anayeweza kusoma Amidah Mlimani na mwana-kondoo hutolewa hapo asubuhi na jioni* ni mkubwa sana, na hakuna kitu katika meza hapo juu kinachoifunga. Kile ambacho meza inaweka ni nyembamba na sitadai zaidi yake: mpangilio unaofanya madhabahu isiwezekane haujawekwa,

unasogea, na umesogea mara tatu mwaka huu katika mwelekeo uleule.

(Kiwango cha 2 — kila safu imepewa tarehe na chanzo. Uamuzi kutoka kwake ni wangu na ni Kiwango cha 3 kwa ubora zaidi.)

Kwa hivyo, kile ambacho kitabu hiki kinatabiri

Ningependa kuwa mahususi na mwenye makosa kuliko kuwa asiyeeleweka na asiyeweza kupotoshwa, kwa hivyo:

Sadaka ya kuteketezwa ya daima — madhabahu, ukuhani, mwana-kondoo asubuhi na jioni — huanza Yerusalemu kabla ya tarehe 28 Machi 2027. Na kisha inasimamishwa.

Nusu zote mbili zinahitajika. *Tamid* haiwezi kufutwa tarehe 28 Machi 2027 isipokuwa ianze kutumika tarehe 27 Machi 2027. Kifungu cha Daniel kinahitaji kitu kilichopo ili kuelezea kuondolewa kwake.

Sina maoni yoyote kuhusu utaratibu, eneo kwenye Mlima, kifaa cha kisheria, au nani anayefanya hivyo, na sitabuni moja ili kuifanya picha ionekane kamili. Ninashikilia kwamba mfumo unahitaji hivyo, na kwamba mfumo ndio nimekuwa nikikuonyesha hesabu.

(Daraja la 4 — la kinabii. Hivi ndivyo mfumo unavyotabiri, si kile ambacho nimeambiwa.)

Pingamizi moja lilijibu, kwa sababu ni zuri

"Madhabahu yoyote iliyojengwa mwaka wa 2027 ingekuwa haramu. Ukuhani uliopingwa, hakuna majivu ya ndama mwekundu, hakuna Sanhedrini ambayo Wayahudi wengi wanaitambua. Haiwezi kuwa kitu halisi na Mungu hangehesabu kuondolewa kwake."

Danieli anajibu hili katika sura hiyo hiyo ambayo neno hilo linatoka.

Antiochus aliposimamisha sadaka ya daima, **ukuhani uliokuwa ukiihudumia ulinunuliwa na kuharibiwa**. Yasoni alinunua ukuhani mkuu; Menelaus alimshinda kwa hilo. Hiyo ndiyo ilikuwa hali ya wadhifa huo wakati *tamid* ilipoondolewa - na Maandiko bado yanaita sadaka *hiyo tamid*, na bado yanaihesabu kuondolewa kwake kama kosa, na Danieli bado ananing'iniza nambari ya unabii juu yake.

Sadaka ya kudumu si lazima iwe katika msimamo mzuri ili kufutwa kwake kuandikishwe mbinguni. Hilo sio hitimisho langu; ni hali ya kihistoria ya kifungu hiki.

Ikiwa hakuna madhabahu inayoonekana

Kisha alama ya kwanza ya Danieli haina marejeleo, 1290 haianzii pale niliposema inaanzia, na sehemu hii imeshindwa. Hoja ya chukizo ingeendelea kuishi yenyewe; hii haingeweza.

Kabla hilo halijatokea nataka njia mbadala moja iliyorekodiwa, kwa sababu nadhani inafaa kuzingatiwa ingawa siitegemei.

Kuna taasisi moja tu duniani inayojielezea kama dhabihu ya milele inayotolewa kila mahali. Ni Misa - dai la Roma mwenyewe, lililofafanuliwa huko Trent, linalotegemea Malaki 1:11, na halihitaji hekalu lolote. Na tayari limeondolewa mara moja: mnamo tarehe 8 Machi 2020 Dayosisi ya Roma ilifuta Misa zote za umma, na ndani ya dayosisi za wiki mbili kote Italia, Ireland, Ufilipino, Uhispania na sehemu kubwa ya Marekani ilikuwa imefanya vivyo hivyo. Kwa kipindi cha wiki kadhaa dhabihu ya milele haikutolewa hadharani popote katika ulimwengu wa Magharibi.

Ikiwa hiyo ndiyo *tamid*, basi kinachotokea Machi 2027 ni kitendo cha kanisa la Kirumi dhidi ya lenyewe chini ya **Leo XIV**, kuelekea kukubaliana na Uislamu, na uasi wa 2 Wathesalonike 2 ni anguko la kundi kubwa zaidi la wanaodai kuwa Wakristo duniani. Hayo ndiyo maoni yangu kuhusu mtu aliye hai katika ofisi ya umma, yanayotolewa kama maoni, na ningependa kuyasema waziwazi kuliko kuyasisitiza.

Lakini ninaiweka kama ya pili, na sababu ni konkodansi. *Tamid* ya Danieli ni sadaka ya kuteketezwa ya daima kila anapoitumia, na sipati nafasi ya kupendekeza usomaji kwa sababu ni rahisi zaidi kuliko ile inayohitaji madhabahu huko Yerusalemu ndani ya miezi saba. Usomaji wa Misa ni uwezekano unaoshikiliwa kwa akiba. Madhabahu ni mahali pake.

(Kiwango cha 4 kote, na kinategemea utambulisho wa Mnyama na Uislamu, ambao unajadiliwa katika Kufundisha Historia Kabla Haijatokea na unadhaniwa badala ya kutetewa hapa.)

Kile ambacho sehemu hii inatupatia

- la Danieli הַתָּמִיד ni sadaka ya kuteketezwa ya daima katika matukio yake **yote matano** na kamwe halimaanishi ibada kwa ujumla. *(Daraja la 3 — na ni hukumu iliyotolewa kinyume na matakwa yangu mwenyewe.)*
- Ezra 3:3–6 ilirejesha sadaka hiyo kwenye madhabahu **kabla ya msingi wa hekalu kuwekwa**, kwa hivyo alama hiyo inahitaji madhabahu, si patakatifu. *(Ngazi ya 1*

kwenye maandishi.)

- Madhabahu, vyombo, mavazi na makuhani waliofunzwa **tayari wapo** ; kipengele kinachokosekana ni mahali na ruhusa. *(Ngazi ya 2.)*
- Mpangilio unaozuia ibada ya Kiyahudi Mlimani **uliamia mara tatu mwaka wa 2026** , katika mwelekeo huo huo, juu ya pingamizi lililorekodiwa la Jordan. Maombi si sadaka na hii haizibi pengo - inaonyesha kizuizi hakijawekwa. *(Kiwango cha 2 kuhusu matukio, Kiwango cha 3 kuhusu makadirio.)*
- **Kwa hivyo: sadaka ya kuteketezwa ya daima huanza Yerusalemu kabla ya tarehe 28 Machi 2027 na kisha husitishwa.** Ikiwa haifanyi hivyo, sehemu hii si sahihi na nimekuambia hivyo mapema. *(Daraja la 4.)*
- Imehifadhiwa: Misa kama dhabihu ya milele, huku Machi 2020 ikiwa uthibitisho kwamba jambo kama hilo linaweza kufutwa duniani kote bila jeshi. *(Daraja la 4.)*

Chukizo hilo linaanzishwa Machi 2027. Kiasi ambacho kitabu hiki kina maelezo yake. Lakini **ni dhabihu gani ya kawaida inayofutwa Machi 2027?**

Katika usomaji wa kitabu hiki, dhabihu ya kawaida ilikomeshwa na Kristo msalabani mnamo 30 BK — hiyo ndiyo hoja ya Sura ya 8 kuhusu Danieli 9:27, na bado naishikilia. Hakuna hekalu lililosimama mnamo Agosti, 2026 ninapoandika kitabu hiki na hakuna mfumo wa dhabihu uliorejeshwa wa kukomesha. Kwa hivyo alama ya kwanza kati ya mbili za Danieli haina marejeleo wakati hesabu inapoanza. Kwa kuwa hii inarejelea tukio ambalo bado litakuwa la siku zijazo, naweza kukisia tu bila ushahidi thabiti.

Sina jibu safi. Hapa kuna mawili ambayo yanaonekana kwangu yanafaa kuzingatiwa, na sishikili hata moja kwa uthabiti.

Neno la Kiebrania ni **תָּמִיד** (*tamid*), ambayo ina maana ya *kuendelea* au *kawaida* . Katika Danieli 8:11–13 inawakilisha sadaka ya kuteketezwa ya kudumu, lakini neno lenyewe linataja mwendelezo badala ya mnyama. Ikiwa *tamid* inasomwa kama ibada ya kuendelea ya Mungu badala ya ibada ya dhabihu haswa, basi kile kinachofutwa Machi 2027 ni ibada inayoendelea ya ulimwengu - iliyobadilishwa wakati Mnyama anapoidhinishwa na mataifa yanapogeuka. Usomaji huo una msaada fulani katika jinsi Danieli 8 inavyotumia neno hilo, na ni rahisi kwangu, ambayo ni sababu ya kulishikilia kwa uhuru.

Uwezekano wa pili ni kwamba vifungu viwili vinataja tukio moja la mchanganyiko linaloelezwa kutoka pande mbili, ambapo ugumu ni wa kisarufi badala ya wa kihistoria. Kutatua hilo kunahitaji uamuzi kuhusu sarufi ya Kiebrania ambao

sitaufanya kuwa bandia.

1335, na mahali inapotia nanga

Danieli anatoa nambari ya nne katika mstari unaofuata:

"Heri angojaye na kuzifikia siku 1335!" - Danieli 12:12

Imehesabiwa kuanzia Mvua za Mwisho mnamo tarehe 27 Aprili 2027, siku ya 1335 ni **tarehe 21 Desemba 2030** — ambayo ni tarehe 25 Kislev, siku ya kwanza ya Hanukkah, sikukuu ya kuwekwa wakfu upya kwa Hekalu. Heri angojaye na kufika wakati wa kuwekwa wakfu.

Acha nitoe uvumi wangu kuhusu jinsi mambo haya yatakavyokuwa ardhini. Tutakaponyakuliwa katika Siku Kuu ya Ufufuo, Mungu anaanza kumimina Bakuli Zake za Ghadhabu kwa siku kumi. Ataita silaha za nyuklia za Israeli na labda Iran na/au Pakistan na kuhukumu mataifa yaliyopanda juu dhidi ya Yerusalemu. Tutakuwa salama katika vyumba vyetu katika Yerusalemu Mpya huku milango yetu imefungwa huku ulimwengu ukiteketea. Theluthi moja ya wanadamu, wengi wao wakiwa Waislamu, watakufa katika siku hizo kumi. Wanusurika wataendelea *kusubiri na kufikia siku 1335*, Hanukkah, wakati Yesu atakaporudi nasi sote na kuponya mataifa.

Ninaona hilo linashangaza. Hiki ndicho kinachonishangaza.

Danieli 12:11 na 12:12 hukaa pamoja, na kwa kawaida husomwa kama sehemu moja ya kuanzia. Ikiwa 1335 huhesabiwa kuanzia siku ile ile ya 1290 — 28 Machi 2027 — inatua tarehe 21 Novemba 2030, ambayo si kitu kabisa.

Ili kufikia Hanukkah, mwaka 1335 lazima ujikite kwenye Mvua za Mwisho badala ya Chukizo. Hivyo ndivyo kalenda ya Mradi wa Masihi 2030 inavyofanya, waziwazi: ingizo lao la tarehe 27 Aprili 2027 linasema *"MWANZO WA 1260 NA 1335."* Kwa hivyo ni mfumo wao uliotajwa na sio uvumbuzi wangu. Lakini bado ni chaguo, na usomaji dhahiri wa mistari miwili iliyo karibu ni kwamba nambari zote mbili huhesabiwa kutoka wakati mmoja.

(Daraja la 3. Matokeo yake ni ya kushangaza. Kuweka nanga kunakohitajika ili kuipata kunaweza kupingwa, na kuweka nanga mbadala hakutoi chochote.)

Muda mfupi wote

Tarehe

Siku

Nini

28 Machi 2027

1290 inanza

Chukizo la Ukiwa · Matunda ya

Machi 28 – Aprili 26 2027	siku 1–30	Kwanza Uasi — ulimwengu unaunga mkono upande
27 Aprili 2027	1260 na 1335 anza	Mvua za Masika · siku ya mwisho ya Mkate wa Pili Usiotiwa Chachu
24 Aprili 2030	—	Hukumu ya Yuda inaisha · 21 Nisani
27 Septemba 2030	siku 1250	Yom Teruah — ufufuo, unyakuo, kurudi
27 Septemba – 7 Oktoba 2030	siku kumi	Siku za Ajabu · nyuma ya milango iliyofungwa · ghadhabu
7 Oktoba 2030	siku ya 1260 na mwisho wa siku ya 1290	Yom Kippur — zote zinahesabiwa karibu
12 Oktoba 2030	—	Sukkot huanza
21 Desemba 2030	siku 1335	Hanukkah · <i>Heri yeye anayesubiri</i>

Sura ya 12 inatupatia nini?

- Hesabu zote nne zinaangukia kwa nyakati zilizowekwa, kwa mujibu wa kanuni jumishi iliyotangazwa katika Sura ya 1. *(Kiwango cha 1 — kinaweza kurudiwa.)*
- **1290 – 1260 = 30** , na nanga hizo mbili ziko umbali wa siku thelathini. Dirisha la uasi linatoka kwenye hesabu badala ya kuingizwa. **Hii ndiyo matokeo ya ndani yenye nguvu zaidi katika kitabu.** *(Daraja la 1.)*
- **1260 – 1250 = 10** , na kuna jozi moja kamili ya nyakati zilizowekwa kwa siku kumi. Siku hizo hufupishwa kwa usahihi na Siku za Awe. *(Ngazi ya 1 kuhusu hesabu; Ngazi ya 3 kuhusu kusoma Mathayo 24:22 kwa njia hiyo.)*
- Siku ya 1335 ni 25 Kislev, kuwekwa wakfu upya kwa Hekalu — **lakini tu ikiwa mwaka 1335 utatilia nanga kwenye Mvua za Mwisho badala ya Chukizo** , na Danieli 12:11–12 kwa kawaida husomwa kama mwanzo wa kushiriki. *(Daraja la 3)*
- **Haijatatuliwa: Danieli 12:11 inaunganisha 1290 na kukomeshwa kwa dhabihu ya kawaida pamoja na chukizo, na mfumo huu hauna marejeleo dhahiri kwa wa kwanza mnamo Machi 2027.**

Sura ya 13 — Mfuatano wa Sikukuu

Kila kitu hadi sasa kimekuwa hesabu. Sura hii ni muundo, na muundo ni aina laini ya ushahidi, kwa hivyo nitaweka madai hayo kuwa ya kawaida.

Dai ni hili: nyakati zilizowekwa za Mambo ya Walawi 23 si sikukuu saba za kidini. Ni mfuatano, na Yesu amekuwa akiuweka katika mpangilio.

Saba

"Nyakati za BWANA zilizoamriwa ambazo mtazitangaza kuwa makusanyiko matakatifu - hizi ndizo nyakati zangu zilizoamriwa." — Mambo ya Walawi 23:2

Kiebrania ni **מִוֵּעַ** (*mo'edim*), na haimaanishi *sherehe*. *Mo'ed* ni miadi — mkutano maalum uliopangwa mapema kati ya pande zote mbili ambazo zote zinakusudia kuutimiza. Neno hilo linatumika kwa wakati ambao Mungu anaweka kukutana na watu wake.

Kuna makundi saba, katika makundi mawili:

Masika	Siku
1 Pasaka — <i>Pasaka</i>	14 Nisani
2 Mkate Usiotiwa Chachu — <i>Matzot</i>	15–21 Nisani
3 Matunda ya Kwanza — <i>Yom HaBikkurim</i>	siku baada ya Sabato katika wiki hiyo
4 Wiki — <i>Shavuot</i>	Siku 50 baada ya Matunda ya Kwanza

Vuli	Siku
5 Tarumbeta — <i>Yom Teruah</i>	1 Tishri
6 Upatanisho — <i>Yom Kippur</i>	10 Tishri
7 Maskani — <i>Sukkot</i>	15–21 Tishri

Nne katika majira ya kuchipua, zilikusanywa ndani ya wiki nane. Tatu katika vuli, zilikusanywa ndani ya tatu. Na kati ya nne na tano, pengo la takriban miezi minne ambapo hakuna kilichopangwa kabisa.

Nne za kwanza, zilihifadhiwa siku hiyo

Sikukuu	Ilichohitaji	Alichofanya	Siku hiyo?
Pasaka	Mwana-kondoo aliyechinjwa wakati wa jioni, 14 Nisani	kusulubiwa	ndiyo
Mkate Usiotiwa Chachu	chachu — picha ya rushwa - ondoa	mwili kaburini, bila kuona kuoza	ndiyo

Matunda ya Kwanza	mganda wa kwanza wa mavuno uliowasilishwa	iliyokuzwa, " <i>matunda ya kwanza</i> ndiyo ya wale waliolala"
Wiki	mavuno yaliyokusanywa, siku hamsini baadaye	Roho iliyomwagwa juu ya Shavuot, siku hamsini baadaye ndiyo

Paulo hachukulii ulinganifu huo kama mapambo. "*Pasaka yetu pia imetolewa kafara*" — si kama mwana-kondoo wa Pasaka, bali kitu chenyewe. "*Kristo amefufuka kutoka kwa wafu, limbuko la wale waliolala.*" Anatumia jina la karamu kama maelezo ya tukio hilo.

Miadi minne. Miadi minne iliwekwa, kwa mpangilio, siku hiyo. Sio katika msimu unaofaa. Siku hiyo.

Huo ndio uchunguzi ambao sehemu iliyobaki ya sura inaategemea, na inafaa kusita kuhusu jinsi ingeweza kwenda vinginevyo kwa urahisi. Kusulubiwa si tukio lililopangwa; hutokea wakati umati na gavana wanapoamua kwamba litatokea. Kwamba iliangukia tarehe 14 Nisani, na ufufuo wa Malimbuko, na Roho siku ya Shavuot, ama ni mfululizo mgumu zaidi wa bahati mbaya katika rekodi ya kihistoria au ndivyo neno *mo'ed* linavyomaanisha. Miadi iliwekwa.

Watatu ambao hawajahifadhiwa

Kisha mpangilio unasimama. Yom Teruah, Yom Kippur na Sukkot hawajawahi kupata jibu lao.

Kila mwaka tangu wakati huo, tarumbeta zimepigwa tarehe 1 Tishri na hakuna kilichotokea. Kila mwaka Siku ya Upatanisho imekuja na kupita. Hiyo si hoja kutoka kimya - ni uchunguzi kwamba mlolongo ambao ulikuwa ukiendelea kwa usahihi, mara nne mfululizo, una miadi minne isiyo na kikomo na haujaweka mmoja wao katika miaka elfu mbili.

Ama muundo huo haukuwahi kuwa muundo, au tatu zilizobaki bado ziko mbele.

Kwa nini pengo hilo ni umbo la enzi ya kanisa?

Na hapa ndipo kalenda yenyewe inasema kitu ambacho sura za Danieli zilipaswa kutetea.

Kati ya Shavuot na Yom Teruah kuna kipindi cha takriban miezi minne bila muda uliowekwa ndani yake. Hakuna hata mmoja. Kikundi cha majira ya kuchipua kinaisha, na kisha hakuna chochote hadi tarumbeta itakapolia.

Kalenda ya sherehe ya Torati yenyewe ina mwanya katikati yake — na mwanya huo unaangukia pale ambapo karamu nne zinazoadhimishwa zinaishia na zile tatu ambazo hazijaadhimishwa zinaanza.

Sura ya 8 ilibidi ifanye kazi kwa bidii ili kutetea usumbufu katika juma la sabini la Danieli, na nilikuambia wazi kwamba hakuna kitu katika Danieli kinachotangaza moja. Mambo ya Walawi 23 pia haitangazi moja. Lakini ina moja, iliyojengwa ndani ya mwaka, mahali pamoja.

Nisingejenga ratiba ya matukio kuhusu hilo. Kama uthibitisho wa pengo lililosemwa kwa misingi mingine, lina thamani fulani.

(Daraja la 3. Mawasiliano ni halisi; maana yake ni tafsiri. Mtu anaweza kushikilia kwamba pengo la miezi minne ni la kilimo — muda kati ya mavuno ya nafaka na mavuno ya matunda — na kuwa sahihi kabisa kuhusu hilo, na hilo halitafanya uchunguzi huo usivutie sana.)

Inayofuata kwa mpangilio

Ikiwa mfuatano unafuatwa kwa mpangilio, uteuzi unaofuata ni wa tano, na kuna mgombea mmoja tu.

Yom Teruah. 1 Tishri. Sikukuu ya Baragumu.

Kile kilichowekwa kwa ajili ya siku hiyo kinafaa kusomwa dhidi ya kile Wakristo wanatarajia wakati wa kurudi kwa Kristo. Ni sikukuu pekee inayoangukia mwezi mpya — siku ambayo mwanzo wake haukuweza kutangazwa mapema kwa sababu ilitegemea kuonekana kwa mwezi mpevu, hivyo walinzi walingoja na hakuna aliyejua saa. Ni siku ya kupigwa, ya kengele na wito. Na katika utamaduni wa Kiyahudi ina kumbukumbu ya kutawazwa: siku ambayo mfalme anasifiwa. Tarumbeta. Siku ambayo hakuna mtu angeweza kupanga mapema. Mfalme alitangaza. Na ufufuo wakati wa tarumbeta ya mwisho.

Kisha siku kumi, Siku za Ajabu — ambazo Sura ya 12 iliziona zikiwa katika hesabu kama tofauti kati ya 1260 na 1250, na ambazo Isaya anazielezea kama kufungwa ndani ya milango iliyofungwa huku hasira ikiendelea.

Kisha Yom Kippur — upatanisho, sentensi imefungwa, vitabu vikakamilika. Hesabu mbili ndefu za Sura ya 12 zote zinaishia hapo.

Kisha Sukkot — kukusanyika, Mungu akikaa pamoja na watu wake, ambapo Ufunuo unaishia: *“hema ya Mungu iko kati ya wanadamu, naye atakaa kati yao.”*

Bado sijui ni nini hasa kitatokea wakati huu. Je, Yesu anakaa pamoja nasi duniani, baada ya kurudi kupigana na maadui zake? Je, anakaa pamoja nasi katika Yerusalemu Mpya au “Mbinguni,” kwa muda? Mwisho wa nukuu ya Ufunuo unahusu Yerusalemu Mpya inayowasili na Baba akija duniani kutawala milele.

Baragumu, kisha ghadhabu ilidumu nyuma ya milango iliyofungwa, kisha upatanisho, kisha makao. Huo ndio utaratibu unaowekwa na Mambo ya Walawi 23, na ndio utaratibu ambao siku zinazohesabiwa za Sura ya 12 huingia bila kuombwa.

Kinachofanya na kisichoonyesha hii

Haizai mwaka. Hakuna chochote katika sura hii kinachoonyesha tarehe ya kitu chochote; Yom Teruah huja kila vuli na imekuwa hivyo kwa miaka elfu tatu.

Kinachofanya ni kukuambia jinsi mwaka unaotolewa na Sura ya 6 hadi 10 unavyopaswa kuonekana unapofika. Hesabu inasema 2030. Mfuatano wa sikukuu unasema kwamba ikiwa hesabu ni sahihi, kurudi kunaangukia Yom Teruah badala ya tarehe fulani isiyo ya kawaida — na sikukuu za vuli za 2030 ni 27–28 Septemba na 7 Oktoba.

Mambo mawili huru yanapaswa kukubaliana ili hilo lifanye kazi: mwaka mmoja kutoka saa, na siku moja kutoka kwa mfuatano. Yanafanya hivyo.

Sura ya 13 inatupatia nini?

- Mo'edim ni *miadi* , si sherehe — mikutano maalum iliyowekwa mapema. (*Ngazi ya 2 — Kiebrania.*)
 - Yesu aliweka miadi minne ya majira ya kuchipua **siku hiyo** , kwa mpangilio, na Agano Jipya linaitaja hivyo. (*Daraja la 2.*)
 - Miadi mitatu ya vuli haina tukio la kujibu na haijapata tukio moja katika miaka elfu mbili. (*Ngazi ya 2 — uchunguzi.*)
 - Torati una pengo la miezi minne mahali ambapo karamu zinazoadhimishwa huishia na zile zisizoadhimishwa huanza. (*Daraja la 3 — uthibitisho wa pengo linalozungumziwa katika Sura ya 8, si uthibitisho wake.*)
 - Ikiwa mfuatano utaendelea kwa mpangilio, miadi inayofuata ni **Yom Teruah** : mwezi mpya, tarumbeta, kutawazwa, na siku ambayo mwanzo wake haukuweza kutangazwa mapema. (*Daraja la 3.*)
 - Utaratibu unaowekwa katika Mambo ya Walawi 23 — tarumbeta, kisha siku kumi, kisha upatanisho, kisha makao — ni utaratibu ambao Sura ya
-

12 inahesabu kutua. (Ngazi ya 1 kuhusu hesabu; Ngazi ya 3 kuhusu umuhimu.)

Sura ya 14 — Pale Kalenda Mbili Zinapokubaliana

Sura ya 2 ilikuambia kwamba kiungo dhaifu zaidi katika kitabu hiki ni kalenda, na kwamba tarehe 27–28 Machi 2027 ipo tu chini ya hesabu ya uchunguzi. Hilo lilinigharimu kitu cha kusema.

Sura hii ni nusu nyingine ya kitabu hicho, na ni habari njema zaidi katika kitabu hicho.

Pingamizi ambalo sura hii inajibu

Mtu mwenye shaka ambaye amesoma Sura ya 2 kwa makini ana mstari wa kutisha unaopatikana, na unasema hivi:

"Ulijenga kalenda yako mwenyewe kisha ukagundua kwamba tarehe zako zinaangukia siku zako za karamu. Bila shaka zinaangukia. Kalenda yoyote inaweza kutengenezwa ili kutoa siku za karamu popote unapozihitaji. Nionyeshe tarehe inayosalia kwenye kalenda ambayo hukuichagua."

Hiyo ni changamoto ya haki, ni changamoto sahihi, na inastahili jibu la moja kwa moja badala ya utetezi wa kalenda yangu.

Hapa kuna jibu.

Ulinganisho

Niliendesha kila sikukuu, kila mwaka kuanzia 2025 hadi 2030, kwenye kalenda zote mbili: hesabu ya uchunguzi inafuata kitabu hiki, na kalenda ya marabi iliyotumika na ulimwengu wa Kiyahudi tangu takriban karne ya nne. Mifumo miwili iliyojengwa juu ya sheria zisizokubaliana — moja ikiweka mwezi wa kwanza kwa mwezi unaokaribia ikwinoksi ya majira ya kuchipua, nyingine ikiendesha mzunguko wa miaka kumi na tisa ikiwa na sheria nne za kuahirishwa zilizoambatanishwa.

Mwaka	Tofauti kati ya kalenda hizo mbili
2025	Siku 0 hadi 1
2026	Siku 1
2027	Siku 30 hadi 31
2028	Siku 1 hadi 2
2029	Siku 1 hadi 2
2030	Siku 1 katika majira ya kuchipua • sifuri

katika kila sikukuu ya vuli

viwili katika meza hiyo ni muhimu, na vinaelekea pande tofauti.

Kwanza, "habari mbaya," tena

Mwaka 2027 ni mwaka mmoja wa kipekee katika safu hiyo. Katika mwaka huo mmoja kalenda isiyobadilika huingiza mwezi wake wa kumi na tatu, Adari II, na sheria ya ikwinoksi haiingii. Pasaka ya Uchunguzi 2027 huangukia tarehe 22 Machi; Pasaka ya kirabi 2027 huangukia tarehe 21 Aprili. Mwezi kamili wa mwezi umetenganishwa.

Na 2027 ndio mwaka ambao tarehe ya karibu inategemea. Nilisema hili katika Sura ya 2 na nalisema tena hapa, katika sura ambayo inadhaniwa kuwa habari njema, kwa sababu msomaji anayekumbuka nusu nzuri tu atakuwa amehudumiwa vibaya.

Ikiwa kalenda iliyopangwa ndiyo sahihi, tarehe 27–28 Machi 2027 si siku ya karamu na hoja ya Malimbuko kwa ajili yake hutoweka.

Sasa habari njema

Angalia tena safu ya mwisho.

Mnamo 2030, kalenda hizo mbili zinakubaliana haswa. Sio takriban. Kwa siku, katika kila sikukuu ya vuli:

Sikukuu	Uchunguzi	Rabi aliyerekebisha
Yom Teruah — 1 Tishri	28 Septemba 2030	28 Septemba 2030
Yom Kippur — 10 Tishri	7 Oktoba 2030	7 Oktoba 2030
Sukkot inianza — 15 Tishri	12 Oktoba 2030	12 Oktoba 2030
25 Kislev — siku ya 1,335	21 Desemba 2030	21 Desemba 2030

Tarehe nne. Mifumo miwili ambayo haikubaliani ifikapo mwezi mmoja mwaka wa 2027. Hakuna tofauti ifikapo mwaka wa 2030.

Kile ambacho hiki hununua kweli

Sema kwa usahihi niwezavyo kwa sababu ni rahisi kuzidisha hapa na nimewaona watu wakifanya hivyo.

Mahali pa kwenda hapategemei kalenda yangu. Bunduki ya kuanzia inategemewa.

Msomaji anayekataa kila kitu katika Sura ya 2 — anayefikiri hesabu ya uchunguzi ni jambo lisilo la kawaida na kalenda ya marabi iliyopangwa ndiyo kalenda pekee

halali ya Kiebrania iliyopo — **bado anafika Yom Teruah mnamo 28 Septemba 2030 na Yom Kippur mnamo 7 Oktoba 2030.** Tarehe hizo si kitu cha kale cha kalenda iliyotengenezwa nyumbani. Ndio mahali ambapo kalenda zote mbili zinatua. Unaweza kutupa sura yangu yote ya pili na mwisho wake haujabadilika.

Kwa hivyo, kila kitu katika Sura ya 12 kinachoishia katika vuli ya 2030 kinasalia pingamizi la kalenda bila kubadilika: kufungwa kwa 1260 na 1290 kwa Yom Kippur, 1250 kufikia Yom Teruah, Siku kumi za Ajabu kati yao, na kutua kwa siku 1,335 kwenye Hanukkah.

Kile ambacho hakiishi ni nanga ya 2027 ambayo hesabu hizo huanzia. **Hesabu hazitegemei kalenda mwishoni na hutegemea kalenda mwanzoni**, na hiyo ni maelezo yasiyofurahisha lakini sahihi ya mahali ambapo kitabu hiki kinasimama.

Na sasa nidhamu

Hapa ndipo hasa ambapo kitabu kama hiki kinafikia neno *miracle*, nami sitaki.

Muunganiko huo si muujiza. Ni kile ambacho mifumo miwili ya jua hufanya inapoanguka katika awamu, na unaweza kuiona ikifanya hivyo mwaka 2025, 2026, 2028 na 2029 katika jedwali moja. Zote mbili zinakaribia mwezi mmoja. Miaka mingi zinakubaliana kwa karibu; wakati mwingine mwingiliano huanguka tofauti na hutofautiana kwa mwezi mmoja. Kwamba mwaka 2030 ni mmoja wa miaka ya karibu si ishara. Ni hesabu.

Thamani yake ni **ya kujitetea, si ya ushahidi.** Haithibitishi tarehe. Inaondoa pingamizi dhidi yake — na pingamizi linaloondoa ndilo lenye nguvu zaidi ambalo mtu mwenye shaka anali nalo dhidi ya tarehe za vuli.

Hiyo ndiyo yote inayofanya. Inafaa sura kwa sababu pingamizi lilikuwa na thamani ya kujibiwa, si kwa sababu makubaliano yanathibitisha chochote.

Kama ningekuambia uwezekano dhidi ya kalenda mbili kukubaliana ulikuwa wa angani, ningekuwa nikifanya kitu ambacho kitabu hiki kiliandikwa kinyume nacho. Wanakubaliana mara nyingi. Wanakubaliana mwaka wa 2030. Hiyo inatosha, na haitoshi.

Sura ya 14 inatupatia nini?

- Katika mwaka 2025–2030, kalenda hizo mbili kwa kawaida hukubaliana ndani ya siku moja au mbili; si mifumo pinzani inayozalisha miaka tofauti. (Ngazi ya 1 — *iliyohesabiwa, na inayoweza kurudiwa kwenye ukurasa wa wavuti.*)
- **Mwaka 2027 ndio mwaka wa kipekee**, unaotofautiana kwa mwezi

kamili wa mwezi — na ni mwaka ambao tarehe ya mwisho inakaribia. *(Kiwango cha 1 kwenye hesabu; udhaifu ni halisi na umetajwa mara mbili.)*

- **Mwaka 2030 ni mwaka wa makubaliano kamili** kuhusu Yom Teruah, Yom Kippur, Sukkot na 25 Kislev. *(Daraja la 1.)*
- Kwa hivyo tarehe za vuli 2030 **hazitegemei kalenda ya kitabu hiki** na husalia pingamizi la kalenda kabisa. Mtangazaji wa 2027 hategemei. *(Daraja la 2.)*
- Makubaliano hayo **si ya kimiujiza** — ni kile ambacho mifumo ya jua inayotumia mwanga wa jua katika awamu hufanya. Thamani yake ni kwamba inaondoa pingamizi, si kwamba inathibitisha tarehe. *(Imeelezwa ili mtu yeyote asishtaki kitabu kwa kudai zaidi.)*

SEHEMU YA VI — UPINZANI

Sura ya 15 — Pingamizi Kubwa Zaidi

Nimejaribu kujibu pingamizi pale zilipoibuka badala ya kuzihifadhi zote hadi mwisho, kwa sababu hoja inayoahirisha matatizo yake inamfundisha msomaji kutoiamini. Lakini pingamizi zingine hazihusu sura fulani. Zinahusu biashara nzima.

Hawa hapa, kwa umbo la nguvu zaidi niwezalo kuwaweka. Nimejaribu kutaja kila moja jinsi mtetezi wake bora angevyofanya, si jinsi mtu wa majani angefanya. Katika mawili kati yao jibu langu ni kwamba mpingaji yuko sahihi.

1. "Hakuna anayejua siku wala saa."

Unafanya jambo moja ambalo Yesu alikataza waziwazi. Alisema hakuna anayejua — si malaika, hata Mwana. Wewe ni nani? Kila kizazi hutoa watu kama wewe, na ukweli kwamba una lahajedwali haukufanyi uwe tofauti na watu wenye chati za 1844 na 1988. Maagizo yalikuwa kuangalia, si kuhesabu.

Hilo ndilo pingamizi ambalo karibu kila mtu huuliza kwanza, na toleo lililo hapo juu lina nguvu zaidi kuliko ninavyosikia kawaida, kwa hivyo wacha nichukulie kwa uzito.

Mambo matatu ni kweli kwa wakati mmoja.

La kwanza ni kwamba Mathayo 24:36 inahusu siku na saa, na mimi pia sidai. Kitabu hiki kinataja tarehe iliyofikiwa kwa kukisia kutoka kwa maandishi na historia, hadharani, huku kazi ikionyeshwa na kila nambari ikiweza kuhakikiwa. Hilo ni tendo tofauti na kudai kuwa nimeambiwa. Sijawahi kudai kuwa nimeambiwa.

La pili ni kwamba mstari huo ulikuwa wa kweli uliposemwa. *Hakuna anayejua* ni kauli kuhusu hali ya mambo, si amri kwamba hali ya mambo ni ya kudumu. Danieli aliambiwa maneno hayo *“yalifichwa na kutiwa muhuri hadi wakati wa mwisho”* — ambayo ni lugha inayotarajia kufunguliwa baadaye, si ya kudumu.

La tatu ndilo ninaloona ni gumu zaidi kulipinga, na liko upande wa mpinzani. **Watu wametumia hoja hii hasa kuhalalisha shughuli hii kwa miaka mia mbili, na wote wamekuwa wamekosea.** Hilo si jambo lolote. Ni hoja kali dhidi yangu na mimi mwenyewe naishikilia.

Ninachoweza kusema ni kwamba amri ya kukesha haiendani na maagizo ya kutofanya hitimisho lolote. Yesu aliwakemea Mafarisayo kwa kusoma anga na si majira. Aliwaambia kanisa kwamba kama halitaamka angekuja kama mwizi - kumaanisha njia mbadala ingepatikana. Kuwa macho kuna raha, au neno halimaanishi chochote.

Pingamizi hilo halijafutwa. Linajibiwa — na mtu anayejua kwamba kila mtu aliyemtangulia alifikiri vivyo hivyo.

2. "Ulipata mwaka kwanza na ukafanya kazi kinyume na matarajio."

Kwa kuzingatia Biblia, kikokotoo na motisha ya kutosha, mtu yeyote anaweza kufikia mwaka wowote. Una kalenda 390, 40, saba, 2000, 80, 1260, 1290, 1335, kalenda tatu na amri nne za kuchezea. Bila shaka kitu kinatua mwaka wa 2030. Ungepata kitu cha 2028 pia.

Hili ndilo pingamizi ninaloliheshimu zaidi kwa sababu ndilo ningeuliza, na Sura ya 3 iliandikwa ili kulijibu kabla ya hitimisho kufikiwa.

matatu , na ningetumia yote matatu kwenye mfumo wa mtu mwingine yeyote.

Je, vigezo vilichaguliwa bila kujali shabaha? 390 na 40 viko katika Ezeieli 4. Saba iko katika Mambo ya Walawi 26. Themanini iko katika Zaburi 90. 1260 na 1290 na 1335 viko katika Ufunuo na Danieli. Hakuna hata moja kati ya nambari hizo iliyochaguliwa na mimi. Ninachochagua ni mahali ambapo kila saa inaanzia — ndiyo

maana Sura ya 6 na 7 hutumia muda mwingi kutetea tarehe za kuanza badala ya kufanya hesabu.

Vigezo vingapi huru, na ni vikali kiasi gani? Viwili kwa kila saa: nanga, na ni mara ngapi kizidishi kinatumika. Cha pili ni chaguo halisi na Sura ya 3 inasema hivyo. Lakini kizidishi ni saba, kwa hivyo kila matumizi ya ziada hupima kila kitu kwa saba. Kwa Israeli: hakuna kuzidisha kunatoa 311 KK, moja inatoa 2030, mbili inatoa mwaka wa 18410. Kwa Yuda: moja inatoa 350, mbili inatoa 2030, tatu inatoa 13790. **Mpangilio mmoja haswa kwa kila saa unatua popote katika historia iliyorekodiwa.** Hiyo si piga. Ni swichi yenye nafasi moja inayowezekana.

Je, mfumo hutoa matokeo ambayo haukujengwa kwa ajili yake? Huu ni mtihani wenye nguvu zaidi, na jibu ni hapana. Mfumo uliowekwa hutoa kile hasa ulichowekwa kutoa. Huu ulitoa dirisha la uasi la siku thelathini kutokana na tofauti kati ya mwaka 1290 wa Danieli na mwaka 1260 wa Yohana — nambari mbili zilizoandikwa karne sita mbali — zinazolingana na pengo kati ya tarehe mbili za sikukuu zilizowekwa na muunganiko wa mwezi. Na ulitoa kipindi cha siku kumi ambacho kinageuka kuwa jozi pekee ya siku kumi ya nyakati zilizowekwa katika kalenda ya Kiebrania.

Hakuna hata moja iliyokusudiwa.

Ambapo pingamizi amepata matokeo halisi : saa ya kizazi. Mipangilio sita inayowezekana, moja inatoa 2030, na ndiyo ninayotumia. Sura ya 9 inachapisha gridi na kupanga saa hiyo kuwa ya mwisho. Kwenye hiyo, pingamizi linatua.

3. "Ezekieli 4 si saa."

Ezekieli alikuwa akionyesha ishara kwa kizazi kilichozingirwa kuhusu uhamisho unaokuja. Hakuna chochote katika kifungu kinachoonyesha kuhesabu muda unaofuata miaka elfu mbili na nusu baada ya kifo chake. Umechukua kipande cha unabii uliotekelezwa kuhusu karne ya sita KK na kuugeza kuwa saa ya kusimama.

Sahihi kadiri inavyokwenda, na hii ndiyo bawaba, kwa hivyo sitailainisha.

Kifungu hiki ni ishara kuhusu uhamisho. Kile ambacho kifungu hiki pia hufanya ni **kupima** — 390 na 40, huku kiwango cha ubadilishaji kikiwa kimeunganishwa, *siku moja kwa kila mwaka* . Mungu hakumwambia Ezekieli alale hapo kwa muda mrefu. Alitoa nambari na kuzitaja nambari hizo. Nambari zilizotolewa ambazo kwa usahihi, pamoja na ubadilishaji uliotajwa, hutolewa ili zihesabiwe; Danieli alihesabu sabini za Yeremia kwa njia ile ile na akaomba zilipoisha.

Jambo dhaifu kweli si kuhesabu. Ni kutia nanga. Kwamba ile miaka 390 inasonga mbele kutoka kuzingirwa kwa 701 KK, na ile miaka 40 hadi kuzingirwa kwa 70 BK, inatokana na kusoma upande wa kushoto na upande wa kulia wa Ezeieli kama mwelekeo kwenye ratiba ya matukio kutoka kulia hadi kushoto. Sura ya 4 inasema wazi kwamba msomaji anayechukua kushoto na kulia kama *kaskazini* na *kusini tu* hapotezi chochote kuhusu utambulisho wa nyumba hizo mbili na hapati saa yoyote — na kwamba katika usomaji huo, kitabu hiki hakina tarehe za kuanza.

Ninashikilia usomaji kwa sababu ya kile kinachosababisha matokeo yake, na Sura ya 4 inakubali kwamba hii ni uthibitisho wa matokeo badala ya ushahidi binafsi. **Ni utegemezi mkubwa zaidi katika kitabu na ni tafsiri.**

4. "Mambo ya Walawi 26 inamaanisha ukali, si muda."

Sevenfold ni nahau. Mwanzo 4:15 si hesabu. Umebadilisha kiongeza nguvu cha Kiebrania kuwa ishara ya kuzidisha kwa sababu kuzidisha hukupeleka unakotaka kwenda, na watoa maoni wengi husoma jinsi ninavyosoma.

Wengi husoma hivyo, na Sura ya 5 inasema hivyo kwa maneno hayo badala ya kusubiri kukamatwa.

Kile ambacho Sura ya 5 inasema ni kidogo kuliko *kile kilicho kikubwa si sahihi*. Ni kwamba **ukali si kiasi kinachopimika** — hakuna kitengo ambacho njaa moja ni mara saba zaidi ya nyingine — huku muda ukiwa na kimoja. Adhabu hutolewa kwa muda, kwa hivyo ina vipimo viwili, jinsi ilivyo ngumu na kwa muda gani, na *marasaba ya adhabu* ni dai kuhusu jumla ya vyote viwili. Kipimo kimoja tu kati ya hivyo viwili kinaweza kubeba kipengele kinachoweza kuangaliwa cha saba.

Hilo hutoa uma usio na njia ya kutoka vizuri. Ama *marasaba* ni kiasi, ambapo inabeba jumla yenye kipimo cha wakati — au ni nahau halisi ya utimilifu, ambapo haizidishi chochote kabisa na miinuko minne ni msisitizo badala ya ngazi.

Na sihitaji ukali kuwa uongo. Nahitaji muda ili niwepo. Msomaji ambaye ana uhakika kwamba Mambo ya Walawi 26 yanahusu ukali anaweza kuwa sahihi kabisa na kitabu hiki bado kinafanya kazi; angekuwa akielezea kipimo ambacho sihesabu.

(Sura ya 5 pia inaelezea, kwa kirefu, hoja ya kuangusha dhidi ya usomaji wa ukali ambao ninakataa kuchapisha kwa sababu haifanyi kazi. Ukitaka kujua kitabu hiki kinafanya nini na hoja inayokisifu, hapo ndipo pa kuangalia.)

5. "Kalenda yako imebuniwa."

Unakataa kalenda ambayo ulimwengu wa Kiyahudi umeiweka kwa karne kumi na sita badala ya ile iliyohesabiwa kutoka kwa jedwali za angani, na kisha unatangaza kwamba tarehe zako zinaangukia siku za sikukuu. Zinaangukia siku zako za sikukuu. Nionyeshe tarehe inayosalia kwenye kalenda ambayo hukuichagua.

Haki, na ni changamoto sahihi. Sura ya 14 ipo ili kuijibu.

Tarehe za vuli 2030 zinabaki kabisa. Kalenda zote mbili — ile ya uchunguzi inayofuatwa na kitabu hiki na ile ya marabi iliyopangwa — zinaweka Yom Teruah tarehe 28 Septemba 2030, Yom Kippur tarehe 7 Oktoba 2030, Sukkot tarehe 12 Oktoba, na 25 Kislev tarehe 21 Desemba. Msomaji anayekataa Sura ya 2 kabisa bado anatua kwenye kila moja ya hizo. Mwisho wa mwisho haitegemei kalenda.

Nanga ya 2027 haiishi. Mnamo 2027, na mnamo 2027 pekee katika miaka sita niliyoangalia, kalenda hizo mbili zinatofautiana kwa mwezi kamili wa mwezi, kwa sababu kalenda isiyobadilika inaingiza Adar II na sheria ya ikwinoksi haiingii. Kwa mujibu wa hesabu ya marabi, tarehe 27–28 Machi 2027 si sikukuu hata kidogo.

Kwa hivyo nafasi imegawanywa. **Marudio hayategemei kalenda; bunduki ya kuanzia haitegemei.** Hilo limeelezwa katika Sura ya 2, tena katika Sura ya 14, na tena hapa, kwa sababu ndilo jambo linalowezekana zaidi kuwa kweli na lisilokubalika.

6. "Kila mtu aliyepanga tarehe amekosea."

Miller. Russell. Whisenant. Kupiga kambi. Kila mmoja wao alikuwa na maandiko, hesabu na uaminifu. Kila mmoja alikuwa na wafuasi waliouza nyumba zao. Kiwango cha msingi cha shughuli hii ni sifuri, na hujanipa sababu ya kufikiria wewe ndiye tofauti.

Kiwango cha msingi ni halisi na sitakipenda.

Jibu la kawaida — *wasichana tisa walisema hapana, kwa hivyo wa kumi wanaweza kusema ndiyo* — ni jibu la toleo baya la hoja. Toleo zuri si dai la kimantiki; ni la kitakwimu, na hoja za kitakwimu hazikanushwi kwa kusema kwamba si za kutoa maoni. **Msururu mrefu wa kushindwa ni ushahidi, na ni ushahidi dhidi yangu.**

Ninachoweza kutoa si sababu ya kufikiria mimi ni mtu maalum. Ni njia tofauti ya

kushindwa.

Kila jina kwenye orodha hiyo liliomba liaminiwe. Kitabu hiki kiliomba kihakikiwe. Kila nambari ndani yake inaweza kurudiwa kutoka kwa pembejeo zilizotajwa kwa sheria zilizotajwa; ukurasa wa wavuti huhesabu upya na kuripoti kushindwa; ukurasa wa mchunguzi humruhusu msomaji mwenye uadui kubadilisha dhana yoyote na kutazama hatua ya hitimisho. Nimechapisha gridi inayoaibisha saa ya kizazi, ongezeko lililovunja hoja yangu mwenyewe, hitilafu ya nanga iliyoweka saa ya Judah kwenye 1990, na nambari ya tarakimu arobaini na mbili ambayo nilikataa kutumia.

Ikiwa kitabu hiki si sahihi, **utaratibu wa kuonyesha kwamba si sahihi upo kwenye kitabu.**

Hilo si dai la kuwa sahihi. Ni kitu pekee kinachostahili kutolewa badala yake.

7. "Saa zako nne hazijitegemea."

Israeli na Yuda zote zinatoka katika Ezeieli 4 na Mambo ya Walawi 26 na zinahitaji hatua sawa za tafsiri. Yuda na saa yako ya Yubile zote zinaanza kutoka AD 30. Muunganiko wako ni mfumo mmoja unaokubaliana wenyewe.

Uko sahihi, na nilisema hivyo kabla hujafanya hivyo. Sura ya 9 inakagua kila saa kwa ajili ya vyanzo vilivyoshirikiwa, nanga zilizoshirikiwa na hatua za tafsiri zilizoshirikiwa, na inahitimisha hivi haswa. Nimeondoa kifungu cha *saa nne huru* kutoka kwenye kitabu.

Kinachosalia ni kidogo: mfumo mmoja, unaotumika mara mbili bila pembejeo zozote za pamoja — 390 dhidi ya 40, unatilia nanga karne saba tofauti, kuzidisha moja dhidi ya mbili — unatua mara mbili katika mwaka huo huo. Huo ni ukaguzi wa uthabiti kwenye mfumo badala ya mashahidi wawili wa ukweli. Sura ya 7 ilionyesha jinsi mfumo huo unavyotoa kwa urahisi 1990 au 2420 wakati nanga inaposogea, kwa hivyo ukaguzi si mdogo.

Zaidi ya ilivyokuwa inaonekana. Zaidi ya kutokuwa na kitu.

8. "Unatumia mpangilio wa matukio wa wachache inapokufaa."

Hesabu ya wingi wa mwaka wa kumi na tano wa Tiberius inatoa 28 au 29 BK na kusulubiwa karibu na 33 BK. Unatumia hesabu ya ushirikiano wa wachache, ambayo

inatoa 26 BK na 30 BK — takwimu pekee zinazofanya saa yako iwe karibu. Na Pasaka zako nne katika Yohana zinahitaji usomaji wa 5:1 kama Pasaka wakati Mgiriki anasema tu "karamu."

Yote ni kweli, yote yamefichuliwa katika Sura ya 7 na tena katika Sura ya 8.

Kama kusulubiwa kulikuwa mwaka wa 33 BK, miaka arobaini ya Yuda inaelekea mwaka wa 73 BK — si kuzingirwa kwa Yerusalemu kwa Pasaka bali kuanguka kwa Masada — na **saa ya Yuda haifungi**. Saa ya Jubilee inaenda nayo kwa kuwa inashiriki nanga.

Saa ya Israeli haijaguswa. Imetiwa nanga mwaka 701 KK na haitegemei mpangilio wowote wa matukio wa Agano Jipya.

Kwa hivyo: kati ya saa mbili zenye nguvu zaidi, moja hukaa kwenye tarehe ya karne ya kwanza iliyopingwa na nyingine haikai, na hutua mwaka huo huo. Hilo lina thamani fulani. Haifai kujifanya ile iliyopingwa imetulia.

Kilichobaki

Pingamizi nane. Katika mbili kati ya hizo — uhuru wa saa, na gridi ya seli sita ya saa ya kizazi — mpinzani yuko sahihi tu, na kitabu kilibadilishwa ili kusema hivyo. Katika mengine yote nimetoa jibu bora zaidi nililo nalo na kuweka alama mahali linapoishia.

Kama umesoma hadi hapa na bado hujashawishika, ningependelea hilo kuliko njia mbadala. Matokeo mabaya zaidi kwa kitabu kama hiki ni msomaji anayekiamini kwa sababu mwandishi alionekana kuwa na ujasiri.

Badala yake, ninachotaka kuuliza ni hiki. Usichukue hitimisho kwa mamlaka yangu. Chukua mbinu: taja sheria zako kabla ya kuhesabu, weka alama kwenye viungo vyako dhaifu katika maandishi yako mwenyewe, na acha nambari unayopenda iwe na makosa. Ukifanya hivyo na sura hizi na jambo zima likaanguka, kitabu kitakuwa na thamani ya kuandikwa, na nitataka kusikia kutoka kwako.

info@purelife2030.com

purelife2030.com/the-numbers.html

Viambatisho

Kiambatisho A — Ratiba Kuu

Kila tukio lenye tarehe kitabu hiki kinategemea, 701 KK hadi 21 Desemba 2030. Tarehe za Kiebrania ni za kirabi na zilihesabiwa, hazikunakiliwa. Lebo za viwango zimeelezewa katika Sura ya 3. Kila safu hapa ina sura nyuma yake.

#	Tarehe	Tarehe ya Kiebra nia	Tukio	Saa	Maandiko	Ngazi
1	722 KK		Kuanguka Samaria; Nyumba ya Israeli iliyohamishwa na Ashuru	kwa Israeli	2 Wafalme 17:5-2 6	· YA KIHISTORIA
2	701 KK		Kuzingirwa Yerusalemu Senakeribu KUNASHINDWA — Miaka 390 ya Israeli yaanza	kwa Israeli	Ezekieli 4:5; 2 Wafalme 19	3 · TAFSIRI
3	458 KK		Amri ya Artashasta I urejesho wa Yerusalemu (Ezra 7)	Danieli 9	Ezra 7; Danieli 9:25	2 · YA KIHISTORIA
4	409 KK		Mwisho wa 7 za kwanza wiki (miaka 49) — Yerusalemu iliyojengwa upya	Danieli 9	Danieli 9:25	1 · HESABU
5	311 KK		Miaka 390 ya Israeli inaisha. Hakuna toba. Sentensi ikizidishwa na saba.	Israeli	Mambo Walawi 26:18, 21, 24, 28	ya1 · HESABU

6	AD 26 (Tevet 1)	Yesu alibatizwa — mwisho wa wiki ya 69; wiki ya 70 huanza	Danieli 9	Luka 3:1,21-23; 3 · TAFSIRI Danieli 9:25	
7	5 Aprili BK 30	KUSULUBISHWA — Pasaka,	Yuda / Danieli 9	Danieli 9:26-27; 3 · TAFSIRI 1 Wakorintho 5:7	
#	Tarehe	Tarehe ya Kiebrania Tukio	Saa	Maandiko	Ngazi
		katikati ya wiki ya 70. Miaka 40 ya Yuda yaanza.			
8	Mei 24 AD 30	Pentekoste — Roho alimwagwa; enzi ya kanisa inaanza	Masihi	Matendo 2	3 · TAFSIRI
9	Pasaka, 70 BK (~katikati ya Aprili)	Kuzingirwa kwa mwisho kwa Yerusalemu KUNAANZA — Miaka 40 ya Yuda inaisha. Hakuna toba.	Yuda	Luka 21:20	2 · YA KIHISTORIA
10	9-10 Av, AD 70 (~4) Agosti)	Hekalu limechomwa moto	Yuda	Mathayo 24:2	2 · YA KIHISTORIA
11	AD 350	Hukumu ya kwanza ya Yuda Yuda iliyozidishwa (miaka 280) inaisha. Bado hakuna toba.	Yuda	Mambo ya Walawi 26:24,28	1 · HESABU
12	14 Mei 1948	Israeli alizaliwa upya kama taifa	Kizazi	Mt 24:32-34	2 · YA KIHISTORIA
13	Januari 23 1950	Knesset yatangaza Yerusalemu kuwa mji mkuu — 60 hadi 2	Kizazi	Zab 90:10; Mt. 24:34	3 · TAFSIRI

14	Oktoba 7 2023		Shambulio la Hamas dhidi ya Israeli — Shemini Atzeret	Alama	—	2 · YA KIHISTORIA
15	Machi 27 2027 (Jumamosi)	Adari 2 18, 5787	CHUKIZO LA UHARIBIFU — chukizo ni kuanzisha	Dhiki	Danieli 12:11; 4 · UNABII 2 Th 2	

#	Tarehe	Tarehe ya Kiebrania	Tukio	Saa	Maandiko	Ngazi
16	Machi 28 2027 (Jua)	Adari 2 19, 5787	Siku ya 1 ya 1290 · Siku 30 za Uasi zinaanza	Dhiki	Danieli 12:11	4 · UNABII
17	Aprili 26 2027 (Jumatatu)	Nissan 19, 5787	Siku ya 30 — unaisha	UasiDhiki	2 Th 2:3	1 · HESABU
18	Aprili 27 2027 (Jumanne)	Nissan 20, 5787	MVUA ZA MWISHO ZINANYESHA — Siku ya 1 ya 1260 na ya 1335	Dhiki	Ufunuo Dan. 12:12	11:3;4 · UNABII
19	Aprili 15 2030 (Jumatatu)	Nissan 12, 5790	Pasaka (Pesaki), M2030 kalenda — tarehe 14 ya mwezi wa 1	Muda mwisho matumizi	waMambo waWalawi 23:5	ya4 · UNABII
20	Aprili 24 2030 (Jumatano)	Nissan 21, 5790	ADHABU ZINAISHA — 21 Nisani, siku yamatumizi mwisho ya Mikate Isiyotiwa Chachu. Miezi mitano inaanza.	Muda mwisho matumizi	waUfunuo 9:5 wa	4 · UNABII
21	27 Septemba 2030 (Ijumaa)	Eluli 29, 5790	YOM TERUAH — Siku ya 1250. Ufufuo, Unyakuo, Kurudi. Siku zimefupishwa.	Kurudi	Mambo Walawi 23:24; Mt. 24:22; Isa. 26:19-21	ya4 · UNABII
22	Oktoba 7 2030 (Jumatatu)	Tishrei 10, 5791	YOM KIPPUR — Siku ya 1260 na Siku ya 1290 zote zinaisha. Siku kumi za ghadhabu huhitimisha.	Kurudi	Mambo Walawi 23:27; Danieli 12:11	ya4 · UNABII
23	Oktoba 11	Tishrei 14,	Sikukuu ya Vibanda	Kurudi	Mambo	ya4 · UNABII

	2030 (Ijumaa)	5791	huanza -		Walawi 23:34; Zekaria 14:16	
#	Tarehe	Tarehe Kiebrania	ya Tukio	Saa	Maandiko	Ngazi
Ufalme wa Milenia						
24	21 Desemba 2030 (Jumamosi)	Kislev 25, 5791	Siku 1335 — 'Heri yake nani anasubiri.' Hanukkah: Hekalu kuwekwa wakfu upya.	Kurudi	Danieli 12:12	4 · UNABII

Kiambatisho B — Kila Hesabu, Inaweza Kurudiwa

Muda wa miaka huhesabiwa katika nambari za mwaka za angani (701 KK = -700), jambo ambalo hufanya mwaka uliokosekana kuwa sifuri kuwa vigumu kukosea kimuundo. Badilisha nyuma mwishoni: matokeo chanya ni AD; matokeo ya 0 au chini ni (1 - n) KK.

#	Kinachoanzisha	Anza	Operesheni	Miaka	Matokeo	Inasoma kama	Sheria
1	Israeli: Hukumu ya awali inaisha	-700	701 KK + 390	390	-310	311 KK	Ezekieli 4:5 — siku 390, siku moja kwa mwaka mmoja (Ezekieli 4:6).
2	Israeli: hukumu ikizidishwa na saba	-700	701 KK + (390 x 7)	2730	2030	2030 BK	Mambo ya Walawi 26:18,21,24,28 — 'mara saba zaidi'. Alihudumu mbele kutoka kwa kuzingirwa, ambako kwa Israeli hufungua muhula wake (upande wa kushoto wa Ezekieli). Tazama Sura ya 7.
3	Yuda: hukumu ya awali inaisha	30	AD 30 + 40	40	70	70 BK	Ezekieli 4:6 — siku 40, siku moja kwa mwaka mmoja. Kusulubiwa kwa

							kuzingirwa kwa Yerusalemu.
4	Yuda: kuzidisha kwa kwanza	70	AD 70 + (40 x 7)	280	350	350 BK	Mambo ya Walawi 26 — kupanda kwa kwanza. 40 x 7 = 280, ilihudumiwa mbele kutoka kuzingirwa kwa 70 BK.
5	Yuda: kuzidisha kwa pili	70	AD 70 + (40 x 7 x 7)	1960	2030	2030 BK	Mambo ya Walawi 26 — ongezeko la pili. 40 x 7 ² = 1960. SI '280 x 7' — saba ya mraba ndiyo hoja. Inahudumiwa mbele kutokana na kuzingirwa, ambayo
#	Kinachoanzish a	Anza	Operesheni	Miaka	Matok eo	Inasoma kama	Sheria
							kwa Yuda ANAFUNGA muhula wake (upande wa kulia wa Ezekieli). Tazama Sura ya 7.
6	Kusulubiwa miaka 2000 (Yubilei 40)	+30	AD 30 + 2000	2000	2030	2030 BK	Hosea 6:2; 2 Petro 3:8. Yubile arobaini za miaka 50.
7	Kizazi kutoka Yerusalemu kilirejeshwa	1950	1950 + 80	80	2030	2030 BK	Zaburi 90:10 (miaka 80); Mathayo 24:34. Knesset kura ya 23 Januari 1950, 60 hadi 2.
8	Danieli majuma saba ya kwanza	9:-457	458 KK + 49	49	-408	409 KK	Danieli 9:25 — majuma 7 ya miaka.
9	Danieli 9: sitini na hadi Masihi	wiki-457 tisa	458 KK + 483	483	26	26 BK	Danieli 9:25 — (7 + 62) x 7 = miaka 483.
10	Israeli kuzaliwa + kizazi	1948	1948 + 80	80	2028	2028 BK	Imeonyeshwa kimakusudi. 1948 HAITAJIRI 2030 — ndiyo

(pingamizi)

maana kitabu kinatumia
1950
urejesho wa jiji.

Kiambatisho C — Siku Inahesabika

Hesabu zote **zinajumuisha sehemu zote mbili za mwisho** : siku ya 1 ni tarehe ya kuanza. Ili kuzichapisha tena kwenye timeanddate.com, tia alama *kwenye Jumuisha tarehe ya mwisho katika hesabu* — kila hesabu, kila wakati.

Hesabu	Maandiko	Kutoka	Kuanza ni	Kwa	Mwisho ni	Kiebrania (mwisho)
1290	Danieli 12:11	Machi 28 2027	Matunda ya Kwanza — Chukizo la Ukiwa	7 Oktoba 2030	Yom Kippur — 10 Tishri	Tishrei 10, 5791
30	2 Thes. 2:3	Machi 28 2027	Uasi Unaanza	Aprili 26 2027	Uasi unaisha	Nissan 19, 5787
1260	Ufunuo 11:3; 12:6	27 Aprili 2027	Mvua za Masika — siku ya mwisho ya Mkate wa 2 Usiotiwa Chachu	7 Oktoba 2030	Yom Kippur — 10 Tishri	Tishrei 10, 5791
1250	Mathayo 24:22	27 Aprili 2027	Latter Rains — mashahidi waliowezechwa	Septemba 27 2030	Yom Teruah — siku zilizofupishwa kwa kumi	Eluli 29, 5790
Hesabu	Maandiko	Kutoka	Kuanza ni	Kwa	Mwisho ni	Kiebrania (mwisho)
1335	Danieli 12:12	27 Aprili 2027	Mvua za Mwishoni 'Heri yake nani anasubiri?	Desemba 21 2030	Hanukkah — 25 Kislev, Hekalu lawekwa wakfu tena	Kislev 25, 5791
2558	Alama	7 Oktoba 2023	Shambulio la Hamas Shemini Atzeret	7 Oktoba 2030	Yom Kippur miaka saba hadi siku	Tishrei 10, 5791
157	Ufunuo 9:5	Aprili 24	21 Nisani (rabi)	Septem	Yom Teruah	Eluli 29,

2030 — adhabu huisha; miezi mlango unafungwa 5790
mitano ba 27
anza 2030

Imetokana: 1290 – 1260 = 30, na nanga hizo mbili ziko mbali kwa siku 30. 1260 – 1250 = 10, na Yom Teruah na Yom Kippur ziko mbali kwa siku 10. Hakuna uhusiano wowote ulioundwa. Tazama Sura ya 12.

Kiambatisho D — Kalenda ya Sikukuu 2025-2030, Hesabu Zote Mbili

Tarehe za uchunguzi ni kalenda iliyochapishwa ya Mradi wa Masihi 2030 (ikwinoksi pamoja na muunganiko wa mwezi, wakati wa Yerusalemu). Tarehe za Kirabi zilihesabiwa hapa. Tarehe zote ni tarehe **ya mchana** ; kila sikukuu huanza jua likitua jioni iliyopita. Tazama Sura ya 2 na 14.

Mwaka Sikukuu	Uchunguzi	Rabi	Pengo
2025 Pasaka (ya 14, mwezi wa 1)	12 Aprili 2025	12 Aprili 2025	siku hiyo hiyo
2025 Mkate Usiotiwa Chachu Unaanza (wa 15)	13 Aprili 2025	13 Aprili 2025	siku hiyo hiyo
2025 Matunda ya Kwanza	20 Aprili 2025	—	hakuna
2025 Shavuot / Wiki	9 Juni 2025	—	hakuna
2025 Yom Teruah / Baragumu (1 Tishri)	22 Septemba 2025	23 Septemba 2025	Siku 1
2025 Yom Kippur / Upatanisho (Tishri 10)	1 Oktoba 2025	2 Oktoba 2025	Siku 1
2025 Sukkot / Mahema yanaanza	6 Oktoba 2025	7 Oktoba 2025	Siku 1
2026 Pasaka (ya 14, mwezi wa 1)	2 Aprili 2026	1 Aprili 2026	Siku 1
2026 Mkate Usiotiwa Chachu Unaanza (wa 15)	3 Aprili 2026	2 Aprili 2026	Siku 1
2026 Matunda ya Kwanza	5 Aprili 2026	—	hakuna
2026 Shavuot / Wiki	25 Mei 2026	—	hakuna
2026 Yom Teruah / Baragumu (1 Tishri)	13 Septemba 2026	12 Septemba 2026	Siku 1
2026 Yom Kippur / Upatanisho (Tishri 10)	22 Septemba 2026	21 Septemba 2026	Siku 1
2026 Sukkot / Mahema yanaanza	27 Septemba 2026	26 Septemba 2026	Siku 1
2027 Pasaka (ya 14, mwezi wa 1)	22 Machi 2027	21 Aprili 2027	Siku 30
2027 Mkate Usiotiwa Chachu Unaanza (wa 15)	23 Machi 2027	22 Aprili 2027	Siku 30
Mwaka Sikukuu	Uchunguzi	Rabi	Pengo
2027 Matunda ya Kwanza	28 Machi 2027	—	hakuna
2027 Pasaka ya Pili (ya 14, mwezi wa 2)	20 Aprili 2027	21 Mei 2027	Siku 31

2027	Mkate wa Pili Usiotiwa Chachu HUIISHIA (wa 21)	27 Aprili 2027	28 Mei 2027	Siku 31
2027	Shavuot / Wiki	17 Mei 2027	—	hakuna
2027	Yom Teruah / Baragumu (1 Tishri)	1 Septemba 2027	2 Oktoba 2027	Siku 31
2027	Yom Kippur / Upatanisho (Tishri 10)	10 Septemba 2027	11 Oktoba 2027	Siku 31
2027	Sukkot / Mahema yanaanza	15 Septemba 2027	16 Oktoba 2027	Siku 31
2028	Pasaka (ya 14, mwezi wa 1)	9 Aprili 2028	10 Aprili 2028	Siku 1
2028	Mkate Usiotiwa Chachu Unaanza (wa 15)	10 Aprili 2028	11 Aprili 2028	Siku 1
2028	Matunda ya Kwanza	15 Aprili 2028	—	hakuna
2028	Shavuot / Wiki	4 Juni 2028	—	hakuna
2028	Yom Teruah / Baragumu (1 Tishri)	19 Septemba 2028	21 Septemba 2028	Siku 2
2028	Yom Kippur / Upatanisho (Tishri 10)	28 Septemba 2028	30 Septemba 2028	Siku 2
2028	Sukkot / Mahema yanaanza	3 Oktoba 2028	5 Oktoba 2028	Siku 2
2029	Pasaka (ya 14, mwezi wa 1)	28 Machi 2029	30 Machi 2029	Siku 2
2029	Mkate Usiotiwa Chachu Unaanza (wa 15)	29 Machi 2029	31 Machi 2029	Siku 2
2029	Matunda ya Kwanza	1 Aprili 2029	—	hakuna
2029	Shavuot / Wiki	21 Mei 2029	—	hakuna
2029	Yom Teruah / Baragumu (1 Tishri)	9 Septemba 2029	10 Septemba 2029	Siku 1
2029	Yom Kippur / Upatanisho (Tishri 10)	18 Septemba 2029	19 Septemba 2029	Siku 1
2029	Sukkot / Mahema yanaanza	23 Septemba 2029	24 Septemba 2029	Siku 1
2030	Pasaka (ya 14, mwezi wa 1)	16 Aprili 2030	17 Aprili 2030	Siku 1
2030	Mkate Usiotiwa Chachu Unaanza (wa 15)	17 Aprili 2030	18 Aprili 2030	Siku 1
2030	Mkate Usiotiwa Chachu HUIISHIA (21)	23 Aprili 2030	24 Aprili 2030	Siku 1
2030	Matunda ya Kwanza	21 Aprili 2030	—	hakuna
2030	Shavuot / Wiki	10 Juni 2030	—	hakuna
2030	Yom Teruah / Baragumu (1 Tishri)	28 Septemba 2030	28 Septemba 2030	siku hiyo hiyo
2030	Yom Kippur / Upatanisho (Tishri 10)	7 Oktoba 2030	7 Oktoba 2030	siku hiyo hiyo
2030	Sukkot / Mahema yanaanza	12 Oktoba 2030	12 Oktoba 2030	siku hiyo hiyo
2030	Siku ya 8 ya Hanukkah (mwisho wa 1335)	21 Desemba 2030	21 Desemba 2030	siku hiyo hiyo

Kiambatisho E — Maelezo ya Mfuatano wa Matukio

Kila nanga ambayo mkosoaji anaweza kuishambulia, kwa kiwango cha kitaaluma na sababu ya uchaguzi uliofanywa.

Kuzingirwa kwa Senakeribu kulishindwa — kitabu hiki kinatumia *701 KK* . Njia Mbadala: Haipingiki.

Imerekebishwa na kanuni ya jina la Ashuru, Prism ya Senakeribu na 2 Wafalme 18-19. Kuzingirwa kwa Yerusalemu kulishindwa: Historia ya Ashuru inasema Hezekia alifungwa 'kama ndege aliyefungwa' lakini hakudai kamwe kwamba mji ulianguka.

IMARA. Wachache (Shea) wanapendekeza kampeni ya pili karibu 688-686 KK; wengi wanafanya kampeni moja mwaka 701.

Kuanguka kwa Samaria — kitabu hiki kinatumia 722 KK (*muktadha pekee*) . Njia Mbadala: 720 KK (Sargon II).

2 Wafalme 17:5-6 na vyanzo vya Babiloni vinamsifu Shalmaneser wa Tano, ambaye kuzingirwa kwake kwa miaka mitatu kunaisha karibu 722. Sargon II anadai sifa ya kibinafsi; wasomi wanaweka tarehe ya ushindi wake au kukandamiza uasi hadi 720.

Haikutumika katika hesabu yoyote. Imeorodheshwa kwa hivyo hakuna mtu anayedhani ilitegemewa kimya kimya. Tazama Sura ya 6.

Amri ya Artashasta kwa Ezra — kitabu hiki kinatumia 458 KK . Njia mbadala: 457 KK.

Mwaka 458 KK unafuata hesabu ya utawala wa Kiajemi isiyo ya mwaka wa kutawazwa, iliyojengwa kwa msingi wa Nisani kutoka kwa kutawazwa kwa 465/464 KK. Mwaka 457 KK unafuata hesabu ya mwaka wa kutawazwa pamoja na kalenda ya kiraia ya Kiyahudi ya Tishri na kipindi cha miezi 7 cha Artabanus interregnum. Vyote viwili vinaweza kutetewa.

Kitabu hiki kinatumia 458 KK. Mtu yeyote anayehesabu kuanzia 457 KK atapata kila tarehe ya Danieli 9 mwaka mmoja baadaye, na hoja ya Sura ya 8 inasalia mabadiliko hayo bila kubadilika.

Mwaka wa 15 wa Tiberio — kitabu hiki kinatumia mwaka wa 26 BK . Njia Mbadala: 27 BK · 28/29 BK.

Hesabu nyingi huhesabiwa kuanzia kifo cha Augustus (19 Agosti 14 BK) na kufikia mwisho wa 28 BK / mapema 29. Hesabu ya pamoja ya utawala inahesabiwa kutoka kwa mamlaka ya mkoa ya Tiberius yenye usawa karibu 11-13 BK na mavuno 26-27 BK.

Kiungo dhaifu zaidi cha kihistoria katika mnyororo. Kitabu hiki kinatumia hesabu ya wachache ya utawala mwenza, na Sura ya 7 na 8 zinasema hivyo badala ya kuwasilisha AD 26 kama isiyopingwa.

Kusulubiwa — kitabu hiki kinatumia tarehe 5 Aprili 30 BK . Njia Mbadala: 33 BK · 31

BK.

Pasaka, Nisani 14. Inahitaji ubatizo wa mwaka 26 BK pamoja na huduma ya miaka 3.5 (Pasaka nne: Yohana 2:13, 5:1, 6:4, 11:55).

Imara kutokana na mwaka wa 26 BK — lakini inaangukia kwa Tiberio akihesabu hapo juu badala ya kujitegemea.

Kuzingirwa kwa Yerusalemu kwaanza — kitabu hiki kinatumia *Pasaka ya 70 BK* . Njia Mbadala: —.

Josephus: Vikosi vya Tito vilitumia umati wa watu wa Pasaka kufunga kuta mnamo tarehe 14 Nisani, karibu katikati ya Aprili 70 BK.

Imara, na hii ndiyo nanga sahihi ya hesabu ya Pasaka hadi Pasaka. Tazama Sura ya 10.

Hekalu liliharibiwa — kitabu hiki kinatumia *9-10 Av, AD 70*. Njia mbadala: ~4 Agosti AD 70.

Josephus anasema 10 Av; Mishnah Ta'anit 4:6 inasema 9 Av. Takriban miezi 3.5 BAADA ya kuzingirwa kuanza.

Imara, na tofauti ni muhimu. Kitabu changu cha awali kilisema Hekalu liliharibiwa wakati wa Pasaka. Haikuwa hivyo — kuzingirwa kulianza wakati wa Pasaka na Hekalu likachomwa moto yapata miezi mitatu na nusu baadaye. Ukweli uliosahihishwa ndio ambao saa ya Yuda inahitaji kweli.

311 KK — kitabu hiki kinatumia tarehe ya mwisho ya 390 ya Israeli . Njia mbadala: —.

Majira ya kuchipua ya mwaka 311 KK ni kipindi cha Enzi ya Seleucid (1 Nisani = 3 Aprili 311 KK), ambacho baadaye kilipitishwa na Wayahudi kama minyan shtarot, 'Enzi ya Mikataba' iliyotumika katika 1 Makabayo na katika hati za kisheria za Kiyahudi kwa zaidi ya milenia moja.

Hakuna ushindi, vita au mabadiliko ya utawala yaliyotokea Yudea mwaka wa 311 KK. Umuhimu wake ni wa kalenda tu, na Sura ya 6 inasema hivyo. Toleo la kawaida bado linavutia.

AD 350 — kitabu hiki kinatumia tarehe za mwisho za mwisho za Yuda x7 . Njia mbadala: AD 351-352.

Uasi wa Kiyahudi dhidi ya Constantius Gallus una tarehe 351-352, si 350. Gallus akawa Kaisari mnamo Machi 351; Ursicinus aliharibu Diocaesarea (Sepphoris) na kuharibu Tiberias na Lydda.

Karibu, si sahihi. Hakuna kitu maalum kinachothibitishwa katika mwaka wa 350 BK chenyewe, na hesabu haitegemei chochote kilichotokea mwaka huo. Tazama Sura ya 7.

Knesset yatangaza Yerusalemu kuwa mji mkuu — kitabu hiki kinatumia tarehe 23 Januari 1950. Njia mbadala: Desemba 1949 kuhama.

Imethibitishwa: kura ilikuwa 60 dhidi ya 2 mnamo tarehe 23 Januari 1950. Ben-Gurion alikuwa ametangaza kuhamia Knesset mnamo tarehe 5 na 13 Desemba 1949, baada ya kura ya Umoja wa Mataifa ya tarehe 9 Desemba ili kuifanya jiji hilo kuwa la kimataifa.

Imara. Pingamizi la 1948 — $1948 + 80 = 2028$ — linaibuliwa na kujibiwa katika Sura ya 9, ambapo gridi kamili ya michanganyiko inayowezekana imechapishwa.

Shambulio la Hamas — kitabu hiki kinatumia tarehe 7 Oktoba 2023. Njia Mbadala: —.

Jumamosi tarehe 7 Oktoba 2023, Shemini Atzeret. Miaka saba kamili kabla ya tarehe 7 Oktoba 2030.

Imara.